

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

7. YILIN KAFASI

12 SAYI BİR ARADA

Mehmet Ali Ağca

Ücretsiz PDF ile Arşivi <http://www.kafasoz.org>

KAFA

bi dergi...

7. YILIN KAFASI

2014 Eylül ayında yayın hayatına başlayan KAFA Dergisi'nin 7. yılında sınırlı sayıda basılan 12 sayılı özel cildir. Bu cildin içinde derginin 2020-2021 yılları arasında yayınlanan Eylül, Ekim, Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz ve Ağustos sayıları ön ve arka kapak dahil olmak üzere bulunur.

KAFA

Ücretsiz PDF Kitap Alışveriş: <https://ranney.org>

bi dünya...

KAFA

i dünya...

ben seni uzun bir yolda yürürken görmedim ki hiç

edip cansever

İlber Ortaylı • Enis Batur • Ayhan Sicimoğlu • Nermin Yıldırım • Şebnem İşigüzel • Selçuk Şirin • Sunay Akın • Levent Erden
Coskun Aral • Mahir Ünal Eris • Zafer Alıcı • Cem Davran • Can Yılmaz • Alper Çengiz • İsmail Saymaz • Nilay Örnek
Nihat Sırdar • Yekta Kopan • Marcus Orak • Kaan Kuç • Aslı Alpar • Brian Bozveri • Başar Başaran • Candaş Tolga • Gökhan Çınar
Cem Güvrenli • Zeki Niyazi • Serkan Fırsı Şakacı • Gökhan Dağıstanlı • Jale Sancak • Meral Işık • Levent Kömür • Emirhan Perker

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://ranley.org>

Kitabımın SON cümlesi.

@kafadergisi hesabından okurlarımıza
"Bir kitap yazıyor olsaydınız son cümlesi
ne olurdu?" diye sorduk. İşte gelen cevaplar...

Pencereye çarpan yağmur
damlalarının sesleri arasında
düşündü, içinde yaşarken
geçmeyen zaman geri dönüp
baktığında nasıl bu kadar
hızlı geçmişti.

@merveucarsoguy

Gömlek cebinden
baba yadigarı tabakasını
çıkarıp önceden sarıldığı
sigarasını tüm hayalleriyle
birlikte yaktı.

@tubakpolat

Oysa bana ne zaman ölmek
istersin diye sorsalardı
bir eylül sabahı derdim.

@busezgecicek

Bir rüyadır hayat,
uyumakla uyanmak
arasında gizli.

@61ozge

Ve bir ömür daha geçti
karla kışla boğuşarak,
oysa yaz hep bir gölge
uzaydıydı.

@gaakyol

Tozlu raflar arasında
dolanın ruhum, karıştı
en sonunda tozlara.

@mukaddesdemirkaya

Artık hayatındaki ilk
sayfayı yazmaya gidebilir.

@furkanugaydin0

Ölümü kavramak zor
oluyordu. Belki kuşlardan
öğrenecekti yaşamayı.

@guaynsb

Sadece kitap bitti.
Hikâye devam ediyor...

@imokava

Ve yüreğim kocaman bir
mezarlığa döndüştü, tek tek
gömdüm hepini...

@tasbesra

"Bir kuş gibi özgürüm"
diye haykırdı
bedeninin kafesinde.

@senna__blog

Geldiğim gibi geri
dönüyordum, bekleyişler
iyi gelmemişti bize.

@fatminurcakir

Elime kahvesini almış, yine
bir görevi daha başarıyla
tamamlamıştı ki karışık karaltıyı
gördü, Karsu yaşıyorsa ölen kimdi?

@eminedogralar

Karanlığın ortasında beyazı
görebilmek umuduyla
çaresizce etrafına bakındı.

@molekizorus

Çiçeklerini son
kez sulayıp o çok
seydiği bahçeyi
terketti.

@aylinaslan

Paltosunu giyip,
ağır ağır gara doğru
yürüdü. Cebinden
fotoğrafı çıkarıp
güldü. Arasında
sadece hüznülerini
bırakmıştı. Mutluluğa
doğru ilk yolcuğu
başlıyordu.

@erezgounay

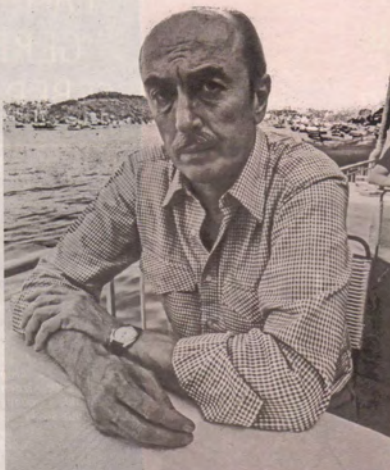
Kadim zamanlardan beri bu ıssız
topraklardı benim yurdum.

@hamidkaver

Gülümsemi, titrek eller ve yaşlı
gözlerle, belki de ömründe ilk kez
gerçekten bir bütün olarak gülümsemi.

@canpdmr

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranthey.org>

Fotoğraf: Cengiz Öze / Deyo Photos

YERÇEKİMLİ KARANFİL

Biliyor musun? az az yaşıyorsun içimde
 Oysaki seninle güzel olmak var
 Örneğin rakı içiyoruz, içimize bir karanfil düşüyor gibi
 Bir ağaç işliyor tıkr tıkr yanımızda
 Midemdi, aklımdı şu kadarcık kalıyor.

**Sen o karanfile eğilimlisin, alıp sana veriyorum işte
 Sen de bir başkasına veriyorsun daha güzel**

O başkası yok mu? bir yanındakine veriyor
 Derken karanfil elden ele.

Görüyorsun ya bir sevdayı büyütüyoruz seninle
 Sana değiniyorum, sana ısınıyorum, bu o değil
 Bak nasıl, beyaza keser gibisine yedi renk
 Birleşiyoruz sessizce.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Edip Cansever, Sonrası Kahr I Bütün Şiirleri, YKY, 2016

Başar Başaran

dünya çarpması

Kanyonların, nehirlerin, dağların, ovaların, uzayıp giden sahillerin, uçsuz bucaksız denizlerin, gümbürdeyen ormanların, arzuların ve heveslerin köpükleriyle ışıldayan şehirlerin karşısında küçük bir kalp nedir ki?

Badem ağacının karşıklık dallarında uzanmış, birbirlerine bakarak uykuya dalmak üzere olan ikikedi var. Küçük gözleri giderek azalan fasılayla bir çılıp, bir kapanyor. Uyumadan önce gördükleri son şey diğeriin yüzü olacak. Arkada yeni açmış badem çiçekleri, tüylerini gezinen rüzgârın hissi ve kafalarında henüz bilemediğimiz yarım düşünceleri kalacak. Sonrası rüyalar, rüyalar. Hemen altlarına serdiğini bir örtünün üzerinde yatmış onlara bakıyorum. Ağacın yapraklarının arasından güneş parçaları üstümü gezen yıldızlarda da durum ayndır. Ben uzun zamandır tavana bakar ak uyurum. Yaz geceleri Gümüşlük tek balkondahar. Orada her gece dünyaya bakıyorum. Nefes kesici kâinatın ortasında ne zaman kalsam tek çocuk yalnızlığı duyuyorum. Neden böyle oluyor. Geç vakitlerde münasebetsiz bir sızs, kendi evimde gurbet duygusu, ruhuına esenlik buldurmayan huzursuzluk buluyorum. Bunun sebebi bu muhteşem güzelliğin insana kalmayacak olması olabilir mi?

Galıba öyle. Bence buna dünya çarpması demek lazım. Doğduğumuz an içine geldiğimiz âlemle büyülenişimizi kastediyoruz. **Dünyayı görür ve o anda onı vurulur. Çünkü bu yaşamda noksansız "güzöl" olan tek şey dünyanın kendisidir.** Muhteşem yahut kusursuz güzelliği diyebiliriz. Öyle ki sadece güzel değil, bize güzeli öğreten, güzelliği fikrinakiımızda düüren, kaderimizde bize güzeli aratan da odur. Bu aklıalmazkâinatın cazibesine el kadarinsan yavrusudayanamaz. Kanyonların, nehirlerin, dağların, ovaların, uzayıp giden sahillerin, uçsuz bucaksız denizlerin, gümbürdeyen ormanların, arzuların ve heveslerin köpükleriyle ışıldayan şehirlerin karşısında küçük bir kalp nedir ki?

Dünya, güzeline ne olduğunu bilmeyen bomboş zihnimizi güzelliğiyle tarumar eder. Gece gelsek yıldızlara, gündüz gelsek güneşe tutuluruz. Varsın aşık olalım ne çıkar, diyemeyiz çünkü sonunda buradan geçeceğimizbelli, aşkımızın karşılıksız olduğu kesindir. O hâlde insanoglu daha kalbini birinci aşkından ayrılmış yazgılı bir aşka düşer. Olene kadar sılayacak olan ilk ve geçmez yarımız budur. Ne yaparsak yapalım sonunda bizi bırakacak olana sevdalanınız. Terk edilme ölüm, yârin yanında kalmak yaşamaktır. Bu yüzden sonsuzkadar yaşamayacağınızı öğrendiği an artık insanın içinde huzur kalmamıştır. Varoluşumuzun hiçbir durumunda dinlenişle kavuşamaması bu sevdanın çıkmazlığı yüzündendir. Hırçınlığımız bundandır. Çünkü insan hayatı maalesef imkânsız bir aşktan ibarettir. İnsanlık tarihiolemler lanetlenmiş bir dünya sevdasının tarihidir. Tırnaklarını beyhude yer kabuğuna saplamış insanlık kendisi geçiciliğinden yanmaksdır.

Dünyaya tanışmak bu yüzden büyük bir trajedidir. Bu acıdan sanat doğar. Doğuştan sanatçı deriz. Sadece diğerlerine göre dünya aşkına daha kuvvetli düşmüştür. Aşkın aşamaları bellidir. Önce kendimizi ona beğendirmek sonra dünyayı değiştirmek ister,

baktık olmuyordandan nefret ederiz. Zavallıinsanoğlu, sadecegüzelliğe değildi onubü denliaşık eden. Dünya güzeldir, sordüğümüz soruların hiçbirine karşılık vermez, en sonunda yokedici bir acmasızlıkla biziterk edeceğine en baştan söyler. Böyle bir karakter karşısında Anna Karenina yahut Mecnun olmak çok kolaydır. Öyle değil mi, aşkı tanımlayışımıza bakalım. Bir aşkın oluşması içinona karşılık duracak bir ters kutba ihtiyaç vardır. Ölüm, dünyanın bizi terk ediliolarak düşünölürse aşkın manivelası ortaya çıkar. Zira aşık olduğumuz asla bizim olmayacaktır. Neden bütün büyük aşk hikâyelerinde ölümütema edindiğimizi anlamış oluyoruz. Zira kesin olan tekşey aşkın karşısında yenilecek olan hayattır. Giden insandır, kalan dünyadır. Eğer aşk dediğimiz duyguyu daima bir engel var ediyorsa, o hâlde dünya aşkımız var eden de ölümün kendisidir. Bir şeyi yokeden aynı anda var da edendir. Demek ölümüşkinhem annesi hem de katilidir. Destanlar, mitolojiler hep bu huzursuzluğu anlatır. İnsan bu trajediden kaçmakla yaşamaya çalışır. Bu kaçış ıy yolunu der. Birincisi unutmak, ikincisi unutamadığından intikam almaktır.

Unutmak başka bir aşkın dünya aşkına ikamesiyi denir. İnsan, mutlak güzelle bezenetliği kavuşmahtimalı olan diğer ölümlüleri aşkoyunu oynar. Bütün yaratıcı gücünü, tasavvurunu, kabiliyetlerini bu ikameaşık dünya aşkına baskın gelecek şekildebüyütmeye harcar. Romanlar, filmler, şarkılar, operalar. Hepsinde aşkın aşkı bırakır, içkin aşkın peşine takılır. Kesmezse ilahî aşk çıkarır. Tanrı'ya tutunur. Eğer ölümdensondan hayat varsa aşkın kavuşma ihtimalini oraya atmak ister. Nafiledir. Yarasına merhem olmaz. Geze gene olan büyük aşkını unutmaya çalışır. Bu aldatıcıdır. Yalanıkendi söyler, kendisiinanır. Aşkın ömrü kaçsene sürer diye konuşurlar. Maalesef aşk huzursuzluğu bir ömür sürecektir. İnsanbunu yaşam gailisi zanneder.

İnkıkcıaşık intikamdır. İnsan dünyadanintikam almaya başlar. Ya benimsin ya toprağın aşamasına gelir. Diz gilenmez hırçınıgıyladünyayı tahrip etmeye başlar. Onu yaralamaya, kendi ölümlülüğüne uydurmaya çalışır. Kendisinin yok oluşuyla bitecek bir aşktansa, ikisinin birden yok oluşuyla bitecek bir son için uğraşmaya başlar. Yeryüzündeki aklıalmaz güzellike bir de buradan baktmak gerekir. Kavuşamayacağıın anlatılan bir aşışın aşık olduğunı öldürmeye çabalamasıdır. Giderken âlemi de yanından götürmek için elinden geleni yapar. Dünyayı yaşamaz kılışımızın, aklıalmaz öz tahribimizin açıklaması bu kara sevda yatır. Güzelin sahibini elde edemiyorşaköldürmek ya da onu çirkinleştiirmek isteriz. İnsanoğlunu elindekezzap pavyon kâsinada dostunbekleyen sar hoş bir canıye beznetmek haksızlık olmayacaktır.

Bilmiyorum deriliyor muyum? Badem ağacının altında doğruluyorum. Kafamı kaldırıpinden kedilere bakıyorum. Birbirlerini orada olduğundan emin huzurla uyuyorlar. Kafalarında böyle düşünceler yok. Çünktionlar bizim gibi değiller, dünyayla akrabalar. Kendilerini onunla bir tutuyorlar. Dünyanın güzelliğinin içinde ona dâhil olmuşlar. Biz sıkkıld Mars'a gitmek istiyoruz. Çirkin Mars'la kontrolü bir evlilik bize güzelleşki aşkımızı unutturur sanıyoruz. Böyle mutluolan kimsede görülmemiştir. Bir aşktan ancak onu seviye dönüştürenler sağ çıkabilir. Evvela burada çözmemiz gereken meselebudur.

**Bir aşktan
ancak onu
sevgiye
dönüştürenler
sağ çıkabilir.**

'BİR BALONA TUTUNDUM'

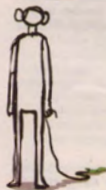
BAZEN
KAFAMIN
İÇİNDEKİLERİ
GİZLEYEN...

BAZEN KAFAM
GİBİ UÇUP GİTMeye
HAZIR BİR BALONA
TUTUNDUM...

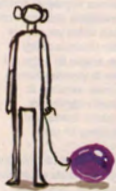
YERİ GELDİ
DIŞARIDA ÇOKTAN
SÖNMÜŞ
BALONLARA DA
TUTUNDUM...

...İÇİMDE
ŞİŞENLERE DE...

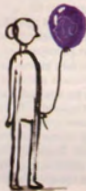
BAZEN HAVADAN
DAHA AĞIR
OLANLARA
TUTUNDUM...

BAZEN HAYATTAN
DAHA HAFIF
OLANLARA...

BAZEN YANŞIMAMDA
KİM OLDUĞUMU
...

BAZEN ASLA KİM
OLMAMAM
GEREKTİĞİNİ
GÖRDÜĞÜM
BALONLARA
TUTUNDUM...

...TUTUNDUM AMA
BAZEN İPİ ÇÖZÜP
SERBEST BIRAKMAK
GEREKLİYMİŞ...

...SİRF O KADAR DA
ÖNEMLİ OLMADIKLARINI
SÖZLÜŞLERİNDE
GÖRMEK İŞİN...

...GALİBA ZOR OLAN DA
YERDEN ÇOK YÜKSELMEDEN
DOĞRU ANDA
BIRAKABİLMEK
...

...YA DA ONA
SIKI SIKI TUTUNUP
GÖKYÜZÜNÜN TADINI
ÇIKARTABİLMEK.

Nermin Yıldırım

sahibinden satılık

İki kardeş sessizce baktılar. Sitare göz pınarlarında biriken yaşları elinin tersiyle silip ılımış limonatayı masada boş duran iki bardağa tanzim etti. Havaya ferah bir nane rayihası yayıldı.

Feraye masadaki sürahiye baktı. Limonatanın yarısı bitmiş, kalan yarısı da ılımaya başlamıştı. Oturduğu plastik sandalyeye yapışan bacaklarını kıpırdattı. Sıcaktı, çok sıcak. "Yazın büsbütün çekilmez oluyor burası. Her sene biraz daha kalabalık. Doğru düğün denize de inelimiz arar. Nefret ediyorum bu kasabadan da bu evden de," diye söylendi. Ablası Sitare, kardeşinin yüzüne kırıklıkla baktı, "Eskiden severdin," diye karşılık verdi. "Eskiden edeceğin çocukken, geçen yazıyla." Sitare istediğini açmazcağı bilince saklanana kırık dökük bir sesle masaya bıraktı. "Sadece burayı değil... Eskiden onları da severdin."

Feraye, ablasının ne kastettiğini ilkin anlayamadı. Ama Sitare, "Hatıralarını böyle bir kalemede söyleyecek kadar severdin. Yıllarca burada yaşadılar, her yerde izleri var. Nasıl sileriz?" diye devam edince, Feraye'nin boynunuza, damarları gerildi.

"Yine saçmalamaya başlayacaksan kalkıyorum ben!" diye tısladı.

Kardeşinin masadan kalkıp gitmesinden korkan Sitare, "Tamam, tamam, sakın ol. Sakince konuşalım," diye fısıldadı.

"Konuşacak bir şey yok. Ben evi kullanmayacağım. Yazlık olarak bile. Söylüyorum başından beri. Satalım gitsin. İsteyen alıp otursun, isteyen yıkıp yerine yenisini diksin. Hiç değilsen cebimize biraz para girer."

"İhtiyacın mı var?"

"Kimin yok ki?"

Sitare kardeşine bakiyici geçirdi. "Doğru, herkesin var. Ama başka şeylere de ihtiyacımız var."

"Ne gibi pardon?"

Gözlerini uzakta belirsiz bir noktaya diken Sitare,

"Dönmeye," diye fısıldadı.

"Bir zaman kendimizi mutlu ve tam hissettığımız bir yere dönebilmeye hissine."

"Kendi adına konuş," diye çıkıştı Feraye.

"Ben kendimi mutlu ve tam hissettiyoram burada."

Sitare gözlerini kaldırdığı o bilimleyen yerden ayrılmadan,

"Eskiden," dedi, "buraya gelebilmek için yaz tatilini içi çekerdin."

"Yatılı okul berbat bir yer olduğu için olabilir mi acaba?"

"Neden böyle söylüyorsun Feraye? Tek bir güzel günün geçmedi mi bu evde?"

Feraye dişlerinin arasında tısladı.

"Senin için konuşmak kolay. Üniversiteye kadar el bebek gül bebek bakıldın burada. Anlamlı güzeldir tabii. Benim anımanım yok."

Sitare kardeşinin kalkanı yumaşatacak bir şeyler aradı.

"Bir yaz şu kiraz ağacından düşmüşün, kolunu alçıya almışlardı."

"Ooo ne şahane anılar! Geçmişçi özlemem mümkün değil!"

"Babamın beti benzi atmıştı seni öyle görünce. Üstünde atletyle, giyinmeyi bile akıl edemedin seni kucakladığı gibi hastaneye yetiştirmişti."

"Niye zahmete girmiş ki, mahcup oldum şimdi bak"

"Eve döndüğümüzde annem sen seversin diye mozaik pasta yapmıştı. Bu balkonda, bu masaya bırakmıştı. Ama tam böyle değildi burası o zaman. Masada kenarları dantelli beyaz patiskadan bir örtü, balkonda ipe dizilmiş birerler vardı."

"Başarımdan altıktan sonra hiç değişile

ac bırakmadıkları için şükretmem mi bekleniyor şu an?"

Sitare iç çekti.

"Kimsen seni başından almıyordu Feraye. Kendin istemiştin o okulu."

Nasıl çalışmıştı sinava. Kazandığında bayram etmişti.

"Şu hayatta tek bir kararım saygı duyuldu bu evde, o da yatılı okul."

Ufak çocuk nasil yapar demediler, davul zurnayla gönderdiler, evet."

"Nedenizora gönderilmiş gibi davranıyorsunuz? Annem nasıl ağlaştığı

sen giderken."

"Eksik olmasın. Sen de eksik olma. Evi sattırmamak için burada geçen içli hatıralar da arama. Bu evi de istemiyorum o hatıraları da."

Sonra kırık bir sessizlik oldu aralarında.

Söylenmiş ve söylenmemiş lafların dolduğu yılın bir sessizliği.

"Peki," dedi Sitare kırıklığın içinde boğulmuş bir sesle, "istediğin bi olsun. Dönecek bir yerimiz kalmasın, peki. Bir kökümüz yokmuş gibisavırlarak yaşayalım. Öfkeler tasyalım sadece, kırıklarımızı yaşıralım. Hiçbir ikindi vakti hiçbir balkonda oturup hiçbir gün batımını seyre dalmayalım. Her böyle taş gibi katı kalalım. Satalım evi. İli isteyene satalım. Payınla ne istersen olsun yapsın. İstersen üstüne kredi çek, sıfır kilometre, hatırasız başka ev alırsın. Her şeyden, kendinden kaçtın sanırsın. Çok iyi düşündün, evet, tam da böyle yapalım."

Ve bir koşu içerden getirdiği beyaz kartona eğri büğrü ama kocaman harflerle yazmaya başladı:

"SAHİBİNDEN SATILIK"

Ş harfi öfkeli, H kederliydi, sondaki K ağlar

gibi bükülmüş kendini gizlemişti. Ablasının son hareketini beklemeyen Feraye, en çok korktuğu ve en çok çağırdığı şey başına gelmişlere has bir

değil. Kırıp katıp, Arsiye...

Sokak sustu. Sokak ağıllar sustu. Silinip gitti her şey. Bir tek oturdukları balkon ve balkonun başlı

olduğu ev kaldı. Şimdi abla kardeş, çocuklarının geçtiği evin balkonunda baş başa oturuyordu ve artık içinde kimsenin yaşamadığı evin her odasından başka ses yükseliyordu. Mutfakta çilek reçeli kaynatan annelerinin bir o yana bir bu yana koştuhan terliklerinin sesi, elindeki hortumla bahçedeki ortancaları sulayan babalarının kürdülihcacızkar makamındaki ıslışğın sesi, vaktiyle ablasıyla uyudukları odadan yayılan çocuk gülişmeleri... İçine koca bir taş oturdu Feraye'nin. Koca bir mezar taşı. Hayır, iki koca mezar taşı. Belki de dört şimdi.

Ablası, Feraye'nin yüzüne bakıp yalnız

gibi sordu.

"Neden bu kadar öfkelişin Feraye?"

Semvketmiş ne yaptılar ki sana?"

Feraye ağzını açtı. Boğazındaki yumruyu

hissedince geri kapadı. Durdu. Yutkundu. Sonra

yeniden açtı. Dudaklarının arasından kocancılız bir

ses havaya dağıldı.

"Öldüler abla!"

Sitare dundu kaldı.

"İnsan ölüümü ya, ölü mü?" diye inledi

Feraye. "Bir sene araya patır patır ölüümü?"

Amma çok seviriyorsun birbirlerini! Biz neyiz

burada, eşek başı mıyız? Hadi annem öldü. Babama

ne oluyor! Onun yaşatları ortalıkta fink atıyor! Burayı

nasıl boş bırakır? Bizi nasıl boş bırakır? Hadi ben

yatılı okula gittiğim, yazdan yaz da olsa hep

geldim. Okuldan gittiği yerden geliniyom!

İnsan ölü mü ya, ölü mü abla!?" Bizi bırakıp

ölünür mü?!"

Ablası uzandı, parkmalarılakardeşinin

dağınk saçlarını taradı, sevdi. Yüzünü öptü. Feraye

gömülüdüğühıçkırıklar arasından zar zar duyulur

bir sesle, "Limonata," diye inledi. "Hastaneden

döndüğümüzde annem mozaik pastanın

yanına limonata koymuştu. Herkesten güzel

yapardı. En güzel o yapardı. Sevinmiş diye

o gün gene yapmıştı. Sevinmiş de. Kolom

daha az acımıştı. Ama seninki de güzel olmuş.

Senin de güzel abla..."

İki kardeş sessizce baktılar. Sitare göz

pınarlarında biriken yaşların elinin tersiyle silip ılımış

limonatayı masada boş duran iki bardağa tanzim

etti. Havaya ferah bir nane rayihası yayıldı. Bir

yerlerden terlik ve ıslık sesleri geldi. Ellerini aniden

üperen omuzlarından geçirdi, "Sonunda birazeste

mi ne?" diye fısıldadı Feraye. Sonra yutkunup ekledi,

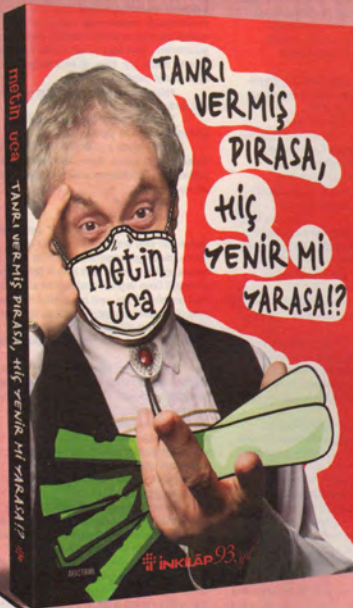
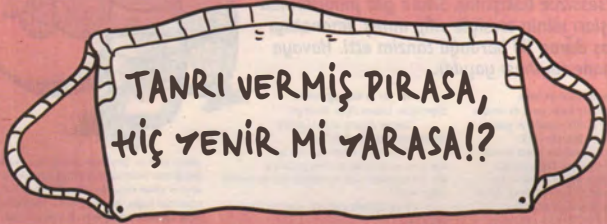
"Asıl eyleylen sonra güzel oluyor burası. Gelecek yaz

eyleyil gibi gelelim."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://ranteey.org>

metin uca

Ev içlerinden tarihin derinliklerine, sanattaki corona ve salgın izlerinden geçmiş günlerin ağızımızı birkaç karış açık bırakacak tedavi yöntemlerine, CoronaTurca renklerinden salgının hiç bilinmeyen yönlerine, bu küçük virüsün öyküsünü okumak isterseniz maskelerinizi takın, sosyal mesafenizi alın ve kendinizi sayfalara bırakın.

MANDOLİN İNKILAP 93.yıl Sayfa 6

İSTANBUL / Markas Yenibosna • İSTANBUL / Sangi Malgova • İSTANBUL / Ferdi Hicri • İSTANBUL / Seydi Pelican Mall • İSTANBUL / Acikartı Cihennem • İSTANBUL / Baharlılar Metroport
İSTANBUL / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park • İZMİR / Bayraktar Park

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rante.org>

Gökhan Çınar

merhaba dünya!

Beni yeni dünyamda nelerin beklediğini bilmeden doğumumu bekliyorum. İlk doğumum kadar güvende, son ölümüm kadar güvensiz hissediyorum kendimi şimdi.

Merhaba dünya! Başlıyoruz yine! Evet, ben tanıyorum seni. Hayata daha önce de başlamışlığım oldu. Bundan önce de doğdum, yaşadım, öldüm. Bu kadar değil elbet. Nerelece doğduğumu, nasıl olduğumu, neler gördüğümü, nereden yaralandığımı, ne zaman iyileştiğimi, için öldüğümü hep hatırlıyorum. Doğumları ölümleri, düşünceleri cezazeleri, karanlıklar ve aydınlıkları gördüm. Başka evlerde, başka sokaklarda, aynı zamanlarda, farklı hayatlarda var oldum. Şimdi, anne karınımda hatırlıyorum bunları. Bebekken unutmaya başlayacağım. **Büyüdüğümde de silinecek aklımdan. Silinmezse yeniden çocuk olamam zaten. Unutmazsam yaşayamam. Daha önceki hayatlarımda üstüne basılan bir çiçek olduğumu, sakat kalışını bir köpek olduğumu unutmak zorundayım.** Sürüsünü kaybetmiş bir balık, nesli tükenmiş bir kuş olduğumu unutmak zorundayım. Evi başına yıkılmış bir kadın, sokaklarda kaybolmuş bir çocuk, yalnızlıktan dümüş bir adam oldığımı unutmak zorundayım. Acılarımı değil sadece! Çocuk şaşkınlıklarını, gençlik heveslerimi, yetişkin olgunluğumu hatırlamamam gerek. Aşk olmanın, dost olmanın, özgür olmanın, kendim olmanın keşfini hatırlamamam gerekir. Hatırladıkça kendimi şimdi.

Hayatı unutmalıyım ki yeniden yaşamayı becerebileyim. Ölümü unutmalıyım ki tekrar doğabileyim.

yaşamayı becerebileyim. Ölümü unutmalıyım ki tekrar doğabileyim. Anne karınımdayım yeniden. Unutacağımı bilecek hatırladıklarımla yüzleşiyorum burada. Doğumumu bekliyorum. Unutmak kadar hafiflemiş, hatırlamak kadar ağırlaşmış hissediyorum kendimi şimdi.

Ben burada, annemin karınımda nefes alıyorum bir süredir. Her zaman olduğu gibi, başlangıçta yeni hayatım için bir savaş verdim. Çabası, yarışı, mücadelesi derken yine buraya kadar geldim. Dünyanın dön güsüne yeniden eklendim. İlk haftalarda bir gün kalkıp gideyim dedim ama hatırlayınca vaz geçtim. Hayat tamamlanmaktır çünkü. Tamamladığımız şeyleri unuttur ve geride bırakırız. Tamamlamadıklarımızı ise hep hatırlar ve onların boşluklarını doldurmaya çalışırız. Önceki hayatlarımdan önce eksik anıya dönüp baktım. Kendimi tamamlamak için mücadele edeceğim bu yeni yaşama tutunmaya karar verdim. Tomurcuk kopardım başta. Kalbim nasıl içti ayırdı. Beni insan yapan bir sistem oluştu bedenimde. Hem şaşırmayacağım kadar eski ve tanıdık hem de her seferinde şaşırtacak kadar yeni ve mucizevi. Duygumun, düşüncemin, bedenimin temeli oluşmaya başladı. Annemden ve babamdan bana aktarılanların üstüne kendi hayat hikayemi eklemeyi beklemeye başladım. Bedenim iyice ruhumun etrafını sarmaya başladı. Çok yaşlandığım günlerdeki gibi acemi bir bebegim şu anda. Anne karınımdaki her bebek kadar bilgi bir yaşlıyım aynı zamanda. Beni yeni dünyamda nelerin beklediğini bilmeden doğumumu bekliyorum. İlk doğumum kadar güvende, son ölümüm kadar güvensiz hissediyorum kendimi şimdi.

Bildiklerim ve sezdiklerim var tabii! Bu sefer çok yorgun bir anneden doğuyorum. Hayatım iki oda bir salona hasretmiş ve belki onu kurtarıyorum diye beni doğumaya razı olmuş bir kadın bu seferki annem. Karınımdayken duyuyorum sesini. Sesi güzel ama yorğun. Annem umudunda gençliğinde bırakmış. Kesilen umuduna bir sarı bezi bulduğunuzanzenedip babamla evlenmiş. Ablam kendi eksik parçalarıyla sarıp sarmalamış ve kendini büyütemediği yerlerden onu büyütemeyi denemiş. Duyuyorum. **Nefesinde hayal kırıklığı var annemin. Önceki hayatlarımdan tanıyorum o kesik solukları. Ve görüyorum. Elini karınıma koyduğunda bana istediği şefkati veremiyor.** Elleri şefkati unutmuş gibi. Sanki onun ellerini şefkatle tutan kimse olmamış ve ellerini bana uzattığında o da ne yapacağını bilmiyor. Ama seviriyor beni. Bana yüklediğin anlamlara güvenmek istiyor. Benimle hayatayeniden başlama cesaretini sevir. Babam da buralarda bir yerde. Bazen beni izliyor. Belli etmemeye çalışsa da korkuyor. Ama ne korkusuyla ne de benimle ilgileniyor. Çünkü bir çocukla da bir koryuyla da ne yapacağını pek bilmiyor. O adamlardan biri galiba babam. Çocukken korkmuş ve korkması yasaklanmış çocuklardan. Büyüdüğümde kendine çocuk olmayı ve korkmayı yasaklamış babalardan... Oysa insan en çok kendine yasakladığı duyularla savaşır. Hissedilmesin diye uğraşılın duygu, en olmadık zamandainsanı ele geçirir. Bunu babama anlatmak istiyorum ama beni duyuyorum. Ben büyüdüğümde beni duyacak mı diye merak ediyorum. Oğluyla yeniden var olan babalardan mı yoksa oğlunun varlığıyla ortadan kaybolan babalardan mı olacak acaba? Öğrenmek için doğumumu bekliyorum. Annem kadar cesur, babam kadar korkak hissediyorum kendimi şimdi.

Ben önceki hayatlarımdan yaralar ve şifalar getirdim onlara. Onların hayatlarımda da yaralar ve şifalar almaya geliyorum. Bilmiyorum ki! Bu dünyaya doğduğuma benimle ne yapacaklar? Büyürken yanımda olacaklar mı? Babam kendisine rağmen benim varlığını görebilecek mi? Annem kırık dökük yükünü taşıyan kendisini ve beni sevebilecek mi? Onlar sevir mi bizi birbiri? Pek konuşmuyorlar da. Onların sessizliğinde hangi eski hayatıydı ki tamamlamaya çalıştım ben? Ya da onların suskunluğunda çocukluğumun nereleri yarım kalacak? Belki çocukluğumla babama cesaret, anneme şefkat hayali olacağım. Belki de bu evin koltuğuna yenibir hayal kırıklığı olarak oturacağım. Ama biliyorum! Ne olakasa beni yeniden hayatta buluşturacak. Hayat tamamlanmaktır çünkü. Bazı parçalarınıyerine oturtacak. Bazı parçalarını yerinden bulunmak üzere kaybolacak. Belki büyüyen başkibir zamanda, belki başka bir hayatta kaybolacak ve bulunacağım. Eksik kalacak ve tamamlanacak. Pekli, adımı ne koyacaklar biliyor musunuz? Annem söyledi geçen gün, Umut! Gülmesedim. Ben her yeni hayatımda bu ismi hatırlıyorum çünkü. Umarım onlar da biliyorlardır, her şey ziddıyla var olur. İçinde umut olmanın bir umutsuzluk yoktur. Umutsuzluktan geçememiş her umut yarımdır. Ben şimdi doğumumu bekliyorum. Merhaba dünya! Başlıyoruz yine! Hayat kadar unutmamam gerekir. Hatırladıkça kendimi şimdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Şebnem İşigüzel

arkadaş arıyorum

Şehir merkezinde çok var bizlerden. El ayak çekilince eşofmanlarımızı kuşanıp atıyoruz kendimizi sokaklara. Parktan çok caddeler cazip yürümek için. O akşam yürüyüşlerinde soluk soluğa anlattı hikâyesini.

Narin Hanım'ın bu kadar yalnız olduğunu bilmiyordum. Görünürde ailesi vardı. Kocası, çocukları. Evden çalışan bir tasarımcı. Alanı moda. Bu kadar dışa dönük olması gereken işle, böylesine içe dönük hayat, başlı başına tezat. Anladığım, çocuklar için koleksiyon hazırlayıp satıyordu. İş hakkında konuşmazdı. Mesafeli, nezaket sahibi, iyi yetişmiş, akıllı bir kadın.

Sanırmilkın apartman hayatının getirdiği sorunlar neticesinde kapıları çalınıyordu. "Size kahve yapayım," demiştin, şaşırmıştın. Hoşsohbet biriydin. Ardından tiyatro bileti, konser davetiyesi. "Bunlar sizin oğlana olur mu?" hediyeleri. Adı gibi Narin Hanım'la konuşluk başlamıştı. Sonra yine bir gün kahve içerken, "Gençliğimizde evlerde telsizler vardı. Onlardan arkadaş arıyordum, arkadaş anonsieriyapardık," dedi elindeki görünmez telsize dalgın dalgın seslenerek. Sonra ağılamaya başladı. Durdum. Kaldım, öylece baktım. **Ağlayan insanlar kilitler beni. Dolmuş dolmuş taşmıştır işte ve bu keder verici şeyye tanıklık etmek benim payıma düşmüştür.** Gözlerini kaçırıp gözünün yaşını çocukça bir mimikle elinin tersiyle silip "Hiç arkadaşım yok, kalmadı," dedi. "Arkadaşlıklar öyle biten tükenen şeyler midir? Musluk gibi kapatırızın açmaz. Böyle midir?" diye sordu. Arkadaşlarını niye kaybettiğini, niye yalnız kaldığını, herkesle iletişimini niye kestiğini sorguluyor olmalıydı. "Herkes için başka olmalı," diye geveledim.

Yalnızlık yanımda kimsenin olmaması değil. Kendi kendimizle kalamayışımız. Bu son söylediğimi sevdi. Ben de zaten sevsin diye söylemiştim. Düşüştü derin yalnızlık kuyusundan çıkması için ona el vermek üzere söylenmiş bir aforizma olarak kabul edelim bunu. Ama öyle.

Yüksek tempolu yürüyüş arkadaşları olduk sonra. Şehir merkezinde çok var bizlerden. El ayak çekilince eşofmanlarımızı kuşanıp atıyoruz kendimizi sokaklara. Parktan çok caddeler cazip yürümek için. O akşam yürüyüşlerinde soluk soluğa anlattı hikâyesini. Daha doğrusu hikâyesizliğini, arkadaşsızlığını. Kolej arkadaşları, iş arkadaşları, bir döneminkankileri hepsi uçurtma gibi kurtulup elinden, çıkıvermişti hayatından. Kimileriyle ne bir kavgaya ne bir küskünlük. Kimileriyle harbi kavgaya yemeye. Arkadañcevrilen işler, dedikodular. Netice, yalnızlık. "Doğum günümde tek bir arayışım yok," dedi. "Öyle isterdim ki birileri benim için doğum günü kutlasın, sevdiğim şeyleri yapsın, beni hatırlasın." Yaşarken unutulmuştu, ne garip. "Ama evdekiler kutluyordur herhâlde," dedim korka korka. "Evet," dedi. Onun istediği başka bir şeydi. O, sevimlike istiyordu. Sevimleyecek birisi değildi. Güvenirse kalbini işte böyle açıyordu. Tempolu şehir yürüyüşünde acılarını tıknafes sıralıyordu. O kadar sıkıştıyordu yalnızlığı.

"Aileniz," dedim. Bu arada öyle nezaketli bir kadındı ki siz dediği için ben de siz diyordum. Öte yandan samimiyetsiz değildi. Hatta sevimi birisiydi.

"Ailem," deyip durdu. O akşam yürüyüşümüzü şimdi burada yazdığım gibi hatırlıyorum. Tenhalaşan Nişantaşı caddelerinin birisinde ışıklı vitrin önünde kalakalmıştık öylece. Fosfor pembe işi koşu rüzgârığının aksi vitrin camına vurmuştu. Kısacık bir an kendimi seyretiltim. Bunu yapmayı herkes gibi severim. Yahu bu renk giyilir miydi? Hiç kimse karşındakini acıları günden güneşli meşgul olmaz. Hep kaçır. Çok geçmeden değiştirmesi ya da böyle kabul etmesi gereken kendisi olduğunu anlatıyordu. Hakikaten kimsesi yoktu. Anne, baba ve ablasıyla ilişkisi yoktu. Kocasının ailesi onu bağına basmıyordu. Niye böyle olduğunu cevabını bir tek kendisi verebilirdi.

Her şeyden önce annesizdi. Anne var ama yok. Tıpkı yalnızlığı gibi. Onunla iletişim kuramamış, anne olmak için duyduğu arzuyu tatamamıştı. Kendi kendine yetmişti. Ablası, annesiyle bir kadının kızıydı.

Mehmet Ali & Akşamsefası

diyalog kurmayı becermişti. Ama o yapamamıştı. "Beni aralarına almadılar," diyordu.

Zamanla perdelerin sıkı sıkıya kapamış, tek başına kalmıştı. Tıpkı şiirdeki gibi: *Doğuya bakan adamda sessizce, sessizce duruyorum. / Yeni şarap fıçımı okşuyorum. / Dostlarım darıldılar, bazıları uzaktaki, / Başımı eğip öylece duruyorum.* Ezra Pound'un bu güzel dizeleri.

"Biz sizinle arkadaş olduk işte," dedim. "Öyle değil mi?" dedi. Yine yürüyorduk. Günün birinde iletişimimizin kopmasından korkuyor olmalıydı. Kaldı ki öyle olabiliirdi. Zamanla her şeyin aslında kendi elinde olduğunu görecekti. Onu eve kapatan ve asla farkına varmadığı sinsi depresyonu fark edecekti. Diyalog kurmaya başlar başlamaz hareket etmeye başlamıştı zaten. Bir kafede soluklanmış soda içiyorduk. Narin Hanım, limonlu çay içiyordu. Günün birinde "Meğer bir ölüyümüşüm," dedi. "Ölü gibi yaşıyordum. Hatta yaşıyordum. Kendime keyif verecek şeyleri asla yapmıyordum. Sadece gereklilikleri yerine getiriyordum."

Yeniden hayat buluyordu. Bunu söylediği akşamı hatırlıyorum. Şehrin tenhalaşan merkezine, kalbine, şehir hayatının seven iki arkadaş olarak hayranlıkla bakıyorduk. Bir şişesoguk sodayı kafasına dikmişti. Trafik ışıkları, şişenin rengine döndü. Dur kalk, bekle geç, böyledi işte hayat. Tercih edilmemiş yalnızlığı benî hüznölendirdi. Bazenvar saydıklarımız yoktur. Belki sadece insanın kimsesi vardır. Onun için bu hep böyle olmuş gibiydi. Daimatek başına.

**Yalnızlık
yanımızda kimsenin
olmaması değil.
Kendi kendimizle
kalamayışımız.**

Can Yılmaz

bu eylül hiç gelmeyecek sanmıştık...

Hayata en yakışan mevsimin ilk ayı eylül... Yazın sıcaklığında kalbimize ve aklımıza giren absürt duyguların törpülenip, aklımızın başımıza geldiği ay...

Eylül ne güzel bir ay; sıcak ve serinliğin birbirine elense çektiği, yaz sıcaklığında kavrulmuş bedenlerin güzelce dinlenmiş, dinlenmiş halleriyle ortalığa saçıldığı, yeni bir hayat kavgasının ortasında debelenmeye hazır, yanık tenli vücutların birbirine geçtiği günlerin ayı eylül... Hayata en yakışan mevsimin ilk ayı eylül... Yazın sıcaklığında kalbimize ve aklımıza giren absürt duyguların törpülenip, aklımızın başımıza geldiği ay... İlkbaharın hoş rüzgârlarıyla uç vermeye başlayan envaicest çilgin fıkrın demini aldığı ay eylül, belki de artık acıya çalan bir demin ilk yudumu... "Aşk, en çok eylüle yakışır" derler mesela, nedeni ne olsa gerek? Aklımızın en yerinde olduğu, insanın en dingin hâlinin huzuru bulduğu, sakinliğini doya doya yaşadığı günlerde yalın bir aşkı bulmak daha mı kolay olur ki? Dinlenmiş, tertemiz, berrak bir aklıla aşk mı, eğlence mi olduğu daha kolay fark edilir belki, bilemedim doğrusu.

Sakinliğe hasretin adı eylül, kalabalıklardan sıyrılmanın bahanesi, hayatımdaki her şeyi elimizin tersiyle itebilmenin küçük provasını yapabileceğimiz bir sonbahar harikası... Biraz beni bana bırakındemek için bir fırsat, biraz elinizi, ayağınızı, gözlerinizi çekin üzerinden demek için bahane... Hepiniz azıcık hayatımdan çıkın. Kendimi ertelediğim, hepinizi önlere yerleştirdiğim koca bir yaz bitti; artık rüzgârlı eylülü bana bırakın. Sizinle uğraşmak istemiyorum. Sonbaharın habercisinin hiçbir dakikasında, tükenen ömrümdeki yeni yaşımı hatırlatacak günlere koşar adım giderken tatil verdim kendime bu eylül. Hadi bakın işinize, tezgâhin önünü kapatmayın. **Yapış yapış olduğumuz yaz günleri sizindi, beraberce içine ettik şen kahkahalar eşliğinde ve lüzumsuz yeni yetme bir şarkıcı da yanı başımızda avaz avaz bağırırken hatta.** Hayatımızın son demlerinden kalan kırıntılar bolca saçmalayarak ve bol para harcayarak ve hatta bir yasak gülgesinde zayı ettik hep birlikte... Ve şimdi yerine kalbimi, huzurumu, dinginliği teslim ediyorum ilk meltemiyle içinde kelebekler uçşturan sonbahara, Allah adı veriyorum ilk ötede durun, bırakın kendimi bulayım biraz, azıcık ötede bağırın, arkanızda sessizlik bırakan en azından bu ay...

Şöyle bir ıssızda denize batan kızı güneşe takılıp kalayım, kimsenin nefesini ensemde hissetmeden... Güneşin sarı sıcak ışıkları yüzüme vursun, hiçbir engele takılmadan gözüme gözüme vursun, olsun bakamayayım ama bileyim: denizle öpüşecek birizdan... Derin bir oh çekelim, "ne oldu?" diye sormadan birileri... Akşamüstü balıkçılarına özenmeyim, keşke diyeyim ben de o kayıkta olsam. Güllümseyeyim hiçbir manası olmadan, sadece laf olsun diye... Bir eylül serinliğinde "eylüle aşk başkadır" ne demek lan acaba? Kasım değil miydi o? diye düşünüyüm, dalıp gideyim... Sonbaharın sidihi inanayım çocuk kafasıyla önce, sonra sabrın hikmetine inanayım, belki bir Arif'e sorayım ve alayım ağzımın payını: "tükenen aşk değil, sabırdır" desin yüzüme karşı, hiç tavizsiz, çat diye. Aşkın ve sevginin var olduğunu biliyorum şüphe yok ona ama şimdi eylül vuruyor yüzüme serin serin, yalnız ben olmak istiyorum, konuşamayan güzelliği göreyim yeter. Gözlerimi kapayayım, ruhum kendi kendine bir şarkı seçsin, benden habersiz... En sevdiğimden olmasın, bambaşka bir şey olsun, hiç duymadığımı bir ses olsun, duymadığımı duysam, kulaklarım usul usul. "Umurumu değiniziz" diyerek çıkartmadan,

Mehmet Ali & Akşamsefası

pek de üzmeden kalabalıkları... "Hayat benim değil mi kardeşim?" diyeyim, sözle değil belki ama bakışlarımla anlatayım derdimi... "Sonbaharın demine bıraktım kendimi" diyeyim, kırıp dökmeden... "Vakit bu vakittir, kaçmaz bu eylül" diyenlerdenim, çok mu fazla istediğim? Her şey zamanında güzel, kaçırdığımız günlerin "vaf" ları henüz kulaklarda geziyor kendilerini hiç unutturmadan.

Bu sonbahar sizden vaz geçiyorum baba, sen bu listenin kaçınıcı sırasındasın, neredesin onu da sen düşün... Benim püfür püfür esen akşam rüzgârında demlenmeye niyetim var, kendimi de masaya oturmaya ikna etmek alsında niyetim... Alırım karşışma kendimi, başlarım anlatmaya. Bunca sene sonbaharı anlamamış kendime tanetene anlatırım, "nasıl ki ilkbahar doğanın uyanışını, güneşin sıcaklığını ve ışığını, canlilik ve neşeyi, geleceğe yönelik ümitleri temsil ediyorsa, sonbahar, tersine işler" derim... İlk kadeh böyle geçer, sonra başlarım lafı gereksiz uzatmaya, "günler kısılır, karanlık artar, geceler uzar. Ağaçların yaprakları sararır, dökülür ve güneş ışığı yerini bulutlara bırakır. **Doğanın canliliğini kaybetmeye başladığı sonbaharda insan da canliliğini kaybettiğini hisseder.** İlkbaharın getirdiği ümitler ve yaşama sevinci, yerini azalan heyecana, karamsarlığa, ümitsizliğe bırakmaya başlar. Melankolik bir ruh hâli oluşur. "Sonbahar" adı üzerinde "hazan", hüznün mevsimidir" diye devam ederim, hâlâ masadaysa... "Sonbaharın gelmesiyle birlikte, her şeyin bir bul edersen ne âlä... Kaç eylülün daha var ki?"

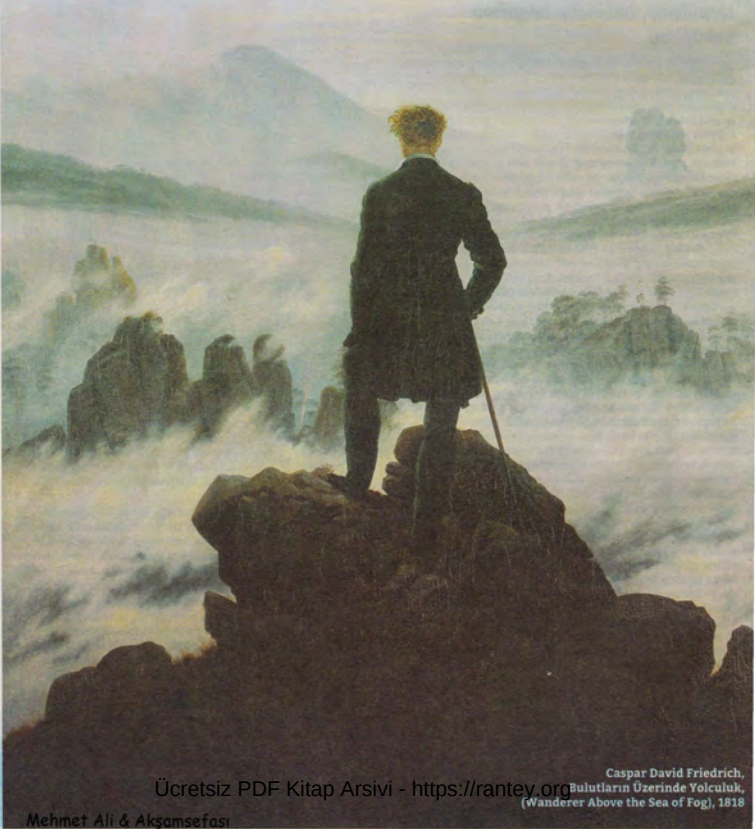
Kendimi ertelediğim, hepinizi önlere yerleştirdiğim koca bir yaz bitti; artık rüzgârlı eylülü bana bırakın.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

Marcus Graf

insanlığın ebedî yalnızlığı

Caspar David Friedrich,

Bulutların Üzerinde Yolculuk,
(Wanderer Above the Sea of Fog), 1818

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Yerden yüksekte, ayakta tek başına dikilen bu adam gelişigüzel ancak güçlü bir duruşla bu manzarayla yüzleşir. Tek başına figür kullanımı Caspar David Friedrich'in yapıtlarının öne çıkan bir özelliğidir.

Günümüz dünyasında aşırı nüfus artışı ve yoğun bilgi akışından ötürü yalnız kalmak pek mümkün olmuyor. Özellikle de İstanbul gibi her metrekaresi insanlarla, demir ve beton yığınlarıyla dolu ve boş bir alan bulmanın neredeyse imkânsız olduğu modernbüyük şehirlerde. Tüm bu sebeplerden ötürü dikkatimiz dağılmadan hayatüzzerine düşüp taşınabilmek günümüzde bir hayli zorlaştı.

Mekânsal öz görülgün giderek artan tahribatıyla doğa da kentsel doku içerisinde kayboluyor. Doğal bir çevre yerine yeşillik alanların otoparklara, doğal patikaların caddelere dönüştürüldüğü, ağaçların yerini apartmanların aldığı betonların her kentte yaşıyoruz. Bu bağlamda COVID-19 salgını bizedoğaylaolan ilişkimize ve bu zamana kadar geliştirdiğimiz sosyal yapılarla dair pek çok şey öğretti. Doğa tehditkar bir hâle geldi ve evde kalmamız getirdiği tek başınalık hissi yalnızlığa dönüştü.

Bu sebeplerden ötürü **Sanat Kafası** adlı serimim ilk yazısında modern insanın doğaylaolan ilişkisini eleştirel bir şekilde irdeleyen *Bulutların Üzerinde Yolculuk (Wanderer Above the Sea of Fog)* adlı yağlıboya resmini ele almak istedim.

1970'lerden beri Almanya'daki Hamburg gerKunsthalle Müzesi'nin koleksiyonunda yer alan bu romantizm başyapıtı 1818'de Alman sanatçı Caspar David Friedrich tarafından yapıldı. Friedrich, 1774 yılında, Baltık kıyısındaki Pomerania'nın kuzeydoğusunda yer alan liman kenti Griefswald'de, on çocuklu bir ailenin altıncı çocuğu olarak dünyaya geldi.

Mum ve sabun üreten bir babanın oğlu olarak müteavizi bir ailede yetişen sanatçı 1788 yılında Griefswald Üniversitesi'nde mimar Johann Friedrich Quistorp'un atölyesinde desen eğitilmaya başladı. Quistorp'un atölye dışında doğal bir ortamda gerçekleşen desençalışma metodu Friedrich'in ilerleyen dönemdeki sanatsal gelişiminde büyük bir etki bıraktı. Altı yıl sonra, 1794-1798 yıllarında Friedrich, büyük ustaların ikonografik geleneğinden doğaya ait unsurların çizmelerine odaklanan Kopenhag SanatAkademisinde eğitimini sürdürdü. 1810 yılında Berlin Akademisinin; 1817'de, daha sonra (1824) profesörlük yapmaya başladığı Royal Dresden Sanat Akademisinin bir üyesi olmasına, çağdaşı olan romantik sanatçıların ve 20. yüzyılın ikinci yarısından önce sanatçının iyi yapıtınısatın almış olan Johann Wolfgang von Goethe gibi yazarların takdirini toplamasına rağmen Friedrich'in yapıtları neredeyse unutulmuştur. 1970'lerde çarpıcı bir şekildeyeniden gündeme gelen sanatçının yapıtları günümüzderomantik dönemin en iyi örnekleri arasında gösteriliyor.

Bulutların Üzerinde Yolculuk'ün merkezinde bir erkek figür arkası dönük bir şekilde resmediliyor. Üzerinde koyu

yeşil bir ceket olan figürün kimliği belirsiz. Bazı araştırmacılar bu figürün Colonel Friedrich Gottard von Brincken olduğunu iddia ederken, bazıları benzerliklerden ötürü sanatçının kendisi olduğunu öne sürüyor. Tüm bunlara rağmen resimde figürün yüzüne ait detayların yer almaması onu modern insanlığı temsilen evrensel bir ikon hâline getiriyor. Bir dağın tepesindeki koyu renkli kayanın ucunda duran iyi giyimli bu figür uzaklardaki ufka doğru bakar. Yerden yüksekte, ayakta tek başına dikilen bu adam gelişigüzel ancak güçlü bir duruşla bu manzarayla yüzleşir. Tek başına figür kullanımı Caspar David Friedrich'in yapıtlarının öne çıkan bir özelliğidir. Sanatçı sıklıkla insanları arkadaşan veya onları kendilerini çevreyelen manzaraya kıyasla daha küçük bir ölçekte resmetmiştir. Bu resimlerde figürler âdetâ kaybolurlar.

Ağırlıklı olarak dekoratif nedenlerden ötürü yapılan geleneksel peyzaj resmi formlarının işaret ettiklerinden farklı olarak Caspar David Friedrich, Tanrı'nın görkemli gücünün, doğanın Tanrı'dan gelen bir vahiy olarak temsili edilecek ele alınabileceği görüşündeydi. Bu spiritüel bağlama ek olarak sanatçı peyzaj resmine varoluşçu yaklaşım getirecek bu türün tarihsel resim, portre resmi ve janr resmi gibi diğer türler arasında önem kazanmasını sağlamıştır.

Sanatçının hatası, illüzyon yaratan ve illüstratif yapıtları gerçeklikten çok uzaktı. Friedrich, 19. yüzyıl izlenimcileri gibi resimlerini kırsal bölgelerde yapmamıştır. Her ne kadar hazırlık amaçlı eskizler yapmış olsa da resimlerini, yapıtlarını belirli bir fâsî düşüncü ışığında oluşturduğunu ve bir araya getirdiği atölyesinde üretmiştir. Bu sebeple alacakaranlıkta veya sisli manzarada hayatı sorgulayan figürlerin resmedildiği tuvale doğa manzaralarının yanı sıra zihin manzaraları da yansır. Geçmişin bulanık hatıraları gibi gece vakti gökyüzü ve sabahısi dünyayı net olarak görmemize engel olur. Yine de gerçekliğin ve doğrunun tam tutmaya çalışırken ellerimizden kayıp gittiği güncel varoluşumuzza bir ele gori getirir.

Unutulmuş ve tanınmayan bir sanatçı olarak 1840'ta Dresden'de vefat eden Caspar David Friedrich, yalnız bir seyyahı. **Kimileri onu "insanların en yalnızı" olarak nitelendirmiştir. Sabahın erken saatlerinde veya gecenin ortasında tek başına ormana giden, çekingen bir adamdı.** Belki de sanatçıyı yalnızlığa ve ıssızlığa iten şey, yedisiş yaşında annesini, birkaç yıl sonraiki kız kardeşini kaybetmesi ve küçük erkek kardeşinin gözünün önünde suda boğulması gibi gençliğinde deneyimlediği trajedilerdi.

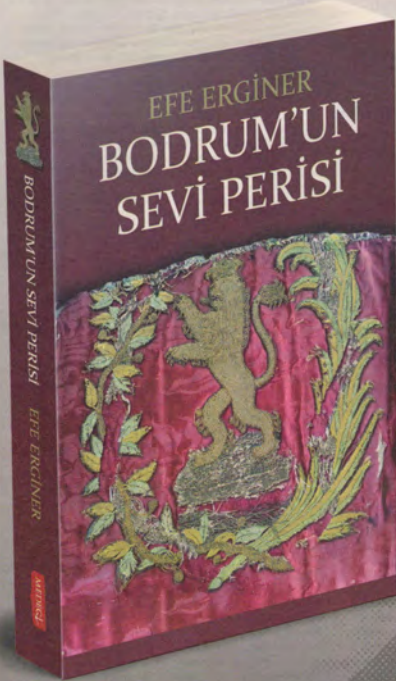
Bulutların Üzerinde Yolculuk'ta resmedilen gezgin ise dağın zirvesinde ayakta dikilir. Kaidenin üzerinde bir heykel gibi hareketsiz ve sakindir. Ancak burası ne dünyanın en yüksekzirvesi ne de gezginin yolunun sonudur. Önünde, ulaşamayacağı kadar uzak bir mesafede sislerin ve bulutların arasına gizlenen dağlara tırmanması imkânsız durur. Tüm bu sebeplerden ötürü bu yapıt, insanın sınırlarını açığa çıkarır. **Kuvvetli bir doğa manzarası karşısında, dünyalara hâkimiyet kurduğu rivayet edilen insan küçük ve kırılgan kalır.** Bir adımatsa aşağı düşüp ölecektir, bir adım geriatsa resimden kaybolur. Bu yüzden figür hareketsiz bir şekilde dramatik manzarayı izleyecek, zamanı ve mekânıyla bir olacak şekilde resmedilmiştir.

Bulutların Üzerinde Yolculuk bize tüm bunları gösterir; yaşama şeklimizi düşündüğümüzdeğerlendirmemize zaman tanır. Bu yapıtın günümüzde hâlâ bu kadarönemli olmasının sebeplerinden biridir bu. Sonuç olarak, hem birey hem de sosyal bir varlık olarak dünyayla olan ilişkimizi eleştirel bir şekilde sorgulamak günümüzde her zamankinden daha basılayıcı bir hâle bürünmüşken bir sonraki adım ne olacak? Düşecek miyiz, yoksa daha yükseklere mi çıkacağız?

Çeviri:Zeynep Yazıcı

EFE ERGİNER

BODRUM'UN SEVİ PERİSİ

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

efeerginer

erginerefe

erginer_efe

www.efeerginer.com.tr

MEDECL

İsmail Saymaz

düğün komiseri

Önde gelin ve damat, arkasında aileler ve bizler olmak üzere Lemar Düğün Salonu'na girdik. Ben kendimi karşılama müziğine, alkış tufanına, üzerimize yağacak konfetilere ve patlayan flaşlara hazırlamışken, aman Allah'ım, bir de ne göreyim?

Efendim, ben damadın amcasının oğluyum. Çocukluğumuz ortak avluda geçtiğinden aynı evin evladı ve kardeşten ileri sayılırız. Biyığımızın terlediği günlerde bana "Emmimin oğlu," dedi, "nikâhımızda da yanında olacaksın, cenazemde de söz mü?" Ta o zamandan kavil kıldık. Bugün nikâh şahidi olmam, bu sebeptendir.

Efendim, akşamüzeri Beyoğlu Evlendirme Dairesinden çıkip kornalarımızı çala çala Şişhane'den Kasımpaşa'ya indik. Gelin arabasının ön koltuğunda oturdum, içerisinde 5 TL'liklerbulunan zarfları, ölümlü kesen saat sübyana dağıtacak kadar kritik bir mesuliyeti üstlendiğimi bu vesileyle arz etmek isterim.

Önde gelin ve damat, arkasında aileler ve bizler olmak üzere Lemar Düğün Salonu'na girdik. Ben kendimi karşılama müziğine, alkış tufanına, üzerimize yağacak konfetilere ve patlayan flaşlara hazırlamışken, aman Allah'ım, bir de ne göreyim? Davetliler sabah içtımına kaldırmış acemi taburu gibi "hazır ol" da bekliyor.

Herkesin yüzünde maske, elinde dezenfektan ve kolonya...

"Hayirdir?" dedim.

Düğün salonu sahibi Mustafa Bey, gelin ve damat için ayrılan kürsünün önünde sıyah takım elbisesiyle oturan bir adamı göz ucuyla göstererek "İçişleri Bakanlığı korona virüsten ötürü düğün komiseri görevlendirmiş," diye fıslıladı. Komiser elinde not defteri; yazıyor ha yazıyor. Çek telefonlu kâh garsonları çekiyoorkâh orkestrayı. Dizlerinin bağı çözülüyö o an.

Derhal, uygun adamlarla komiserin yanına vardık.

Temkil vericesine kendimi tanıttım.

Gelin ve damat, komiserimizin elini öperek

"Hoş geldiniz," dedi.

Komiser çok babacan adam. "Her ne kadar el öptürmek sosyal mesafe kuralına aykırı olsa da bir şeytimize sizleri affediyoruz," diye buyurdu.

Saygılı şekilde gültüştük. **Tombul dudaklarıyla damadı alından öptü. Bizim amca oğlu, düğün boyunca alında Sultan Reşat'ın mührünü andiran bir öpücük izleye oturdu.** "Devlet, vatandaşına sahip çıkınca işte böyle öpüyor," dedik ve gururlandık.

Ceketimin önünü iliklendikten sonra komiserin kulağına eğilerek "Emir buyurursanız düğüne başlayalım," dedim. Başını sallayarak "Hayhay," diye yanıt verdi.

Efendim, öyle bir telaşa düştük ki gelin ve damat bir müddet "Dombra" marşıyla dans etti. Orkestra "Yemen Elleriinde Veysel Kararı" ilahisini çalmak üzereyken komiserimize yanaştım. "Efendim," dedim, "yüksek müsaadenizle Ankara'nın Bağları'nı, Fidaya'yı, Mavilim Mavişelim'i çalacağız, uygun mudur?" "Bırak şarfta," dedi.

Yanımdaki çantasından mezurayı çıkararak:

- İki göbek arasındaki mesafe bir metreten az olmayacak. Omuz değdirmek, kalçaları tokuşturmak ve memeleri öne doğru sallamak suretiyle sosyal mesafenin ihlal edilmesi hâlinde derhal olay mahallinde para cezası kesilecektir. Para cezaları oyun biter bitmez tahsil edilecektir. Halk sağlığıyla oynamanın bir bedeli olmalıdır.

Söz aldım:

- Peki, el şıklatmak ve kaşık çalmak serbest midir?

Komiser biraz düşündükten sonra:

- Yasak değildir. Fakat düğün

devlet ciddiyetini umursamamaktır. Lakin el şıklatabilirsiniz. Devletimiz müşfikdir.

Rahat bir nefes aldık.

Ne kadar ihtimam göstersek de salonda çiftetelli cezası yemeyen kimse kalmadı. Bazı davetliler var ki birden çok kalça ihlali gerçekleştirdiğinden mükerrem şekilde cezalandırıldı. Hatta biri "bu göt o kadar para etmez" diye komiseri diklenecekti ki son anda engelledik.

Zaten komiser de geri adım atmadı. "Ben Türkiye Cumhuriyeti'nin itibarını, kalçasına sahipçıkamayan bir kçı kırığa ezdirecek değilim!" diye bağırdı. Orkestra, komiseri sakinleştirmek için Fetih Marşı yerine İzmir Marşı'nı çalınca "Eyhahlar olsun, yandığımızın resmidir," dedim. Öyle hiddetlendi ki komiser, çiftetelliye katılmayanlara bile "suçu bildirmemek" suçundan ceza kesti. Servetimizi komiserin önüne yığdık, anlayacağınız.

Bu hayhuy tatlıya bağlanınca takı törenine geçildi. Komiserin takılan beşbıryerdeleri, gerdanlıkları, bilezikleri, Cumhuriyet altınlarını ve paraları neden not ettiğini sonradan anladık. Takı bittikten sonra çiftin yanına geldi. Mevzuat gereği, üzerinde virüs olup olmadığının tespiti için mücehverlerin Sağlık Bakanlığını göndericini söyledi. "Hiç endişelenmeyin," dedi, "testler bir günde sonuçlanıyor. Gerdeğin sabahında altınlarınızı elinizde bilin."

Mücehverleri ve paraları komiserle teslimettik.

Ben de şahit olarak teslim tutumuna imzaladım.

Yakınlaşma vesilesiyle komiserle yanaştım:

- Efendim, bizErzurumluyuz. Yüksek müsaadenizle halay çekebilir miyiz?

- El ele değmek yasak, biliyorsunuz.

- Yazmaların uçlarından tutarak oynayacağız.

Bir ışımla davul zurna çalmaya başladı.

Bir sıra hoş bilezik oynadık. Sonra tulucmu üfledi;

temir ağa halayına döndük. Sanırın Kasımpaşa

Meydanı'nda değil, Erzurum'da yayladayız. Hasretten

ve özleminden başım dönüyor.

O an komiser çek telefonlaya beni götürmüştü.

Bir çeyrek altınlık ceza faturasını elime tutuşturduğunda fark ettim. Meğer zincaryaya para takarken sosyal mesafe kuralını ihlal etmişim. Virüs inclemesi yapılacak gerekçeyle zincarcının başşışını elinden aldı.

Doğrusu, artakalan pasta, votka ve meşrubata "bulaş riski içeriyor" diye el komyaya kalkmasa, ihtimal, komiserden kuşulanmazdık. Biz sor guya girince "Ateşim yükseldi," diye tutturdu. Kasımpaşa'daki diğer hemşehiri dernekleri "câhil Erzurumlular komiseri korona virüsü bulaştırmış" demesinler diye cebine takı parasınıkoyup hastaneyne gönderdik komiseri. Mücehver ve para torbasını kucağına bıraktık.

Efendim, ağır alışkanlığından kaynaklı "komiser" diyorum.

Yoksa, dolandırıcının önde gideni...

Doğrudur, mağdurez.

Yalnızca düğün komiserinden ötürü değil, efendim.

Bu talihsiz hadiseden sonra Erzurumlular Derneğine dadanan

dolandırıcılara yakamızı bırakmıyor. Kimi "Sünnet Denetmeniyim" diye

arıyor, kimi "Gerdek Kontrolörüyüm" diye haber salıyor.

Silâh taşıyanlar...

Düğün komiserinin huzurunda kaşık çalmak, devlet ciddiyetini umursamamaktır. Lakin el şıklatabilirsiniz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

"nasıl nobel almadı?" dediğim yazar

gönlümdeki isim:

ELENA ferrante

Yirmi yılı aşkın bir süredir kendini gözlemler yazdığı dünya dillerinde dört dönen Elena Ferrante bugüne kadar Nobel almadıysa bu akademinin ve seçici kurulun ayıbbıdır. Hoş, bu kurul 2018 yılındaki taciz iddialarıyla da bir başka ayıpla gündeme gelmiş ve o sene kuruldakilerden birkaçı istifa ettiği için kimseye ödül de verememişlerdi. Yani Nobel bile olsa ödülün de hayırlısı diye bir şey var galiba).

Yine de ben 1700 sayfalık *Napoli Romanları* dörtlemesiyse ülenen Elena Ferrante müstear isimli yazarın kazanmasını ve ödülü almayı gitmemesini isterdim doğrusu. Çünkü bir yazar olarak saklanması, ortalarında görünmemesinin sebebi kendisi çok net bir şekilde, ajansı aracılığıyla açıkladı: "Kitabının tanıtımında rol alan yazar, en azından teorik olarak, tüm tecrübeleri ve ipuçlarını birlikte bütün kişiliğinin de kitapla beraber satışa çıkmasını kabullenmiştir, ben bunu istemiyorum." Noktayı ve kararlılığını böyle ortaya koyduktan sonra kimseye laf düşmez ama Nobel

bile onu saklandığı yerden çıkarmasa hem kurula hem dünyaya ne güzel bir nanik yapmış olurdu, benim de içimin yağları erirdi doğrusu.

Peki neden

Ferrante'yi sevmeliyiz?

Çünkü Benim Olağanüstü Akıllı Arkadaşım kitabıyla 1940'ların İtalya'sında başlayan ve çocukluk arkadaşları iki kızın etrafında toplumsal ve kültürel eleştiriler de içeren, Yeni Soğudunin Hikâyesiyse devam eden, *Terk Edenler ve Kolonlar*la üçüncüsünü ve *Kayıp Kızın Hikâyesi*yle de dördüncü romanını yazan Ferrante, hiçbir karakterini kayırmadan, kötlemeden en ham, en hayvan, en zayıf, en hırslı, en hassas yönleriyle öyle güzel örüyor ki hikâyesini, hayran olmamak mümkün değil. Her ne kadar Belalı Aşk romanıyla bunun ipuçlarını verse de bu dörtlemeye tam bir büyüme hikâyesi. Ben oradan sevdalandım kendisine ve bir o kadar dileme, burada elbette gevirmeni Eren Yücesan Cendey'e de Türkçeye kattığı lezzet için teşekkür borçluyuz. Yazarın kendini saklama özgürlüğü her ne kadar "nasıl Nobel almadı" sorusunu ötelersa da kitaplarının daha çok okunması adına kendini paralayayan yazarlar için "Ben yazıp biten kitapların yazarlarına artık ihtiyaç duymadıklarını inanıyorum. Söyleyecek sözleri varsa eğer, er geç okurlarını buluyor kitaplar, yoksa, bulamıyorlar," sözünün bir bayrak gibi açılmasını ve o dalgalandıkça her ülkeye rüzgârını getirmesini dilerim. Bunu hem yazarın (hiç değil ambalajlar, süslü sözler, afili pozlarla gerek duymadan) özgür bir kimlik olarak var olabilmemesin konforu için hem de bu ihtimalin mümkün olduğunu gösterdiği için iki kere isterdim.

Figen Şakacı

Meltem Erkmek

okuyamama girdabı

Kitaplığında okunmayı bekleyen onlarca kitap, her gün meraklı gözlerle bakıyor bana. Aralarından birini seçiyorum ve okumak üzere oturuyorum kuytu köşemdeki koltuğuma. Bazın elimde o kitapla koltuğuma saatlerce duruyorum ve gün sonunda bakıyorum ki hiç okumamışım! Kitabı elimde evirmişim çevirmişim, sayfalarını karıştırmışım, sonra da bir sayfa bile okuyamadan sehpanın üzerine bırakmışım. Bu okuyamaz hâlim günlerce hatta bazen haftalarca sürüyor, bakıyorum ki bir okuyamama girdabının içinde debeleniyorum. İşte buna "reading slump" deniyor. Bütün okurlar kendine göre yöntemler geliştirmiş bu girdabın içinden çıkmak için; bazılar kendini okumaya zorlarken bazıları kendilerini rahat bırakmayı tercih ediyor, bazıları en sevdiği kitabı tekrar okumaya çalışıyor, bazıları da kısa kitaplar seçiyor...

•Kendinizi okumaya zorlamayın: Okuyamama girdabına girmiş ve çıkmayı başarmış hemen hemen her okur, size kendinizi ve zihninizi rahat bırakmayı öğütleyecektir. @ozges.books hesabının sahibi Özge Hanım şöyle diyor, "Bedeniniz gibi zihniniz de dinlenmeye ihtiyaç duyar ve yorgun bir zihni yokuş yukarı koşturmak bir işkendenizdir farkında". Bazan vakit geldiğinde daha çok, daha iyi okuyabilmek için kendinize müssade etmelisiniz.

•Okumasanız da kitaplarla vakit geçirmeye çalışın: Kitap okuyamamak, kitaplarla hiç zaman ayıramamak demek değil her zaman. @kronikkitapyetmezligi hesabında okuduklarını paylaştan Betül Hanım okuyamasa da sık sık kitaplarla baktığını, kitapların arka kapaklarını okuduğunu söylüyor. @kitapkolikisrin'in sahibi Şirin Hanım da önceden bitirdiği kitapları alınırlı yerleri okuyupmuş örneğin.

•Hacimli olmayan, dili hafif kitaplar okumaya çalışın: Okuma zorluğu çekersen bir anda ağır kitapları yöntemle siz daha çok tükayabilirsiniz. @okuyanbirholmes hesabının sahibi Merve Hanım, "tabiri caizse 'çerezlik' dedikimiz, hafif, insanı yormayan ve çabuk bitirilebilecek" kitaplar okumayı tercih ediyormuş. @ucarbooks'un sahipleri Hanife ve Ayca Uçar da hacimli kitaplar okumamayı seçenlerdendir.

•Kendinizi başka okurlarla kıyaslamayın: İnsan verimlilik duygusu hissettirdiği dönemlerde kendini başkalarıyla kıyaslamaya meyilli oluyor ancak okuyamaz olduğunuz zamanlarda bu sizi yalnızca daha büyük bir girdaba sürükler. Başkası son derece okuyabiliyorsa, bu yüzden en iyi siz yalnızca kendi okuma hızınıza odaklanın.

•Okuyabildiğiniz zamanlarda sayfa sayısı hedefi koyun:

Instagram'da @kitap_dostum adıyla okuduklarını paylaştan Bilge Hanım, okumakta zorlandığı dönemlerde kendine hedefler koyarak ilerlediğini söyledi. Okumaya çalıştığı kitapta o gün varmak istediği sayfayı işaretliyor, en az işaretli yere gelene kadar okumaya devam ediyor.

•Instagram'da ve YouTube'da kitap hesaplarında gezinin:

Başkalarının kitaplarla dair heyecanını görmek sizi de tekrar kitaplarınla buluşmaya itebilir. @needbooksss hesabıyla tanıştığımız Hilal Hanım hoşuna giden önerileri not ederek, bu şekilde "içindeki okuma hevesini canlandırdığını" söylüyor.

Kaybettiğiniz okuma heyecanını yine kitaplarımızda bulduğunuz, satır aralarına tutduğunuz günlere...

Jale Sancak'ın seçtiği 20 kitap

- 1- Kabil, José Saramago
- 2- Körük, José Saramago
- 3- Damızlık Kızın Öyküsü, Margaret Atwood
- 4- Cesur Yeni Dünya, Aldous Huxley
- 5- Kızıl Bartley, Herman Melville
- 6- Roman Gibi, Daniel Pennac
- 7- Kağıt Ev, Carlos María Domínguez
- 8- Mahcubiyet Ve Haysiyet, Dag Solstad
- 9- Duygusal Adam, Javier Marías
- 10- Yüklerin En Değerlisi, Jean-Claude Grumberg
- 11- Bir Düşün Gecesi, Adalet Ağaoğlu
- 12- Kalam, Leylâ Erbil
- 13- Unutkan Ayna, Gürsel Korat
- 14- Sus Barbatulsi, Faruk Duman
- 15- Fakat Mezcüyyen Bu Derin Bir Tutku, İlhami Algör
- 16- İkinci Hayat, Nurdan Gürbilek
- 17- Kanavak, Gamze Arslan
- 18- Paçalılar Birlik, 21, Devrim Horlu
- 19- Çocukları Bahçe, Feyyaz Kayacan
- 20- En Uzağından Unutuşun, Patrick Modiano

Sunay Akın

uyurgezer

İlk doğumhaneyi açan, ebeleri eğittiği için "ebelerin ebesi" olarak anılan Besim Ömer'in, karanlıkta kalan bir öyküsünün daha perdeleri aralayalım...

Üç doktor, odaklı masa ve iskemleleri içi kimsenin girmemesi için kapının arkasına yığarken telaş ve korku içindeydi. Telaşlıydılar çünkü bir an önce masanın üstünde ameliyat ettikleri hastanın başına dönmek, teneffüsü ve nabızı duran adamı kurtarmak zorundadırlar. Hastanın nefes almadığını öğrenen yakınlarının "kılına zarar gelirse hiçbirinizi sağ bırakmayız" başlıcaşlarıyla da doktorlar için oda, çıkış olmayan karanlık bir tuncle dönüşmüştür.

Ameliyat başladığında hastanın başında dört kişiydiler: Cemil Paşa cerrahlıkta adıyla anılacak, kendi buluşu olan aletleri hazırlıyor, Süleyman Numan Paşa ona yardım ediyor, Besim Ömer Paşa hastaya kloroform veriyor ve hastanın akrabası olan bir adam da birkaç adım geriden onları izliyor...

Her şey ameliyat başladıktan bir süre sonra odada Fransızca olarak söylenen "hastayı kaybettik" sözleriyle başlar. Aslında kadın doğum doktoru olsa da o gün anestezi görevini üstlenen Besim Ömer'in, bu sözü doktor arkadaşlarına söylerken düşünemediği bir şey vardır: Padışahın kormalarından olan ve odada bulunan hastanın yakını da Fransızca bilmektir! Adının bağıraarak kendini dışarı atması üzerine, beklemekte olan tüm akrabaları büyük öfkeyle doktorlardan inbikam almak üzere kapıya yığılır. **Gergin geçen dakikaların ardından, hastaya yapılan suni teneffüs üzerine nabzının atmaya başlamasıyla odadaki bir değil, dört kişi hayata dönmüş olur!** Yaşadığı bu korku dolu anlar üzerine Cemil Paşa, bir daha evlerde ameliyat yapmaması, bir özel hastane açması karar verir.

Doktor Cemil Paşa, Besim Ömer'i Paris'te eğitim gördüğü yıllardan, Saint Michel Bulvarı'nda Le Soufflot Café'nin üst katındaki toplantılarda tanışmıştır. Ubeydullah Efendi, Esat Cemal ve Cenap Şahabettin gibi aydınların, İkinci Abdülhamit'in İstibdat Devri'nde yapılan başkılar ve yasaklardan ülkeyi nasıl kurtaracakları üzerine yaptığı toplantılar, "Jön Türkler" adıyla anılmalara neden olacaktı.

Cağaloğlu'nda ilk muayenehaneyi açan, Operatör Doktor Cemil Paşa'dır. Kısa bir süre sonra da Besim Ömer Paşa birkaç ev yakınına taşınır. Çok geçmeden de Cağaloğlu, doktor muayenehanelerinin toplandığı bir semte dönüşür. Besim Ömer Paşa'nın Tiraniki kaçpan yolcu olduğunu, hüznünü aşık öykülerinin dünyaya gelen kızını yazmış, tarihin bilinmeyen öykülerine ışık tutmuştu. İlk doğumhaneyi açan, ebeleri eğittiği için "ebelerin ebesi" olarak anılan Besim Ömer'in, yine karanlıkta kalan bir öyküsünün daha perdeleri aralayalım...

O yıllarda doktorların çoğunun evi muayenehanelerinin üst katındaydı. Besim Ömer de Cağaloğlu'nda, hastalarını kabul ettiği konakta oturmaktaydı. Sabah güneş ağaranca kadar yurt dışından getirdiği dergileri okuyan Besim Ömer, bir ara kolluğundan kalkarak pencereye yaklaşır ve eliyle perdeleri aralar. Başını yukarıya, evin karşısında öğretmen okulu olarak hizmet veren Bezmiâlem Sultanisinin çatısına doğru kaldırıldığında fal taşı gibi açılır gözleri. Orada, okulun çatısında bir öğrenci dolaymaktadı! Zaman kaybetmeden okula gider ve nabetçi öğretmene çatıda görüldüğü uyurgezer öğrenciyi bildirir. Durumun çok ciddi ve tehlikeli olduğunu,

Uyurgezer öğrenci, edebiyatımıza adı bilinmeden, bir "hayalet" gibi girecektir.

gerektiyi konusunda da uyarır öğretmen.

Uyurgezer öğrencinin birkaç arkadaşını yanına alarak okulun çatısına çıkan öğretmen Seraceddin Bey, merdivenin bir köşesine gizlenir. Öğrencilerden bir "O hep böyle yapar, elinde kâğıt kalemlerle dâmda dolaşır. İsterseniz yanına gideyim," dese de Seraceddin Bey sessiz kalmalarını, arkadaşlarının kendiliğinden aşağıya inmesini beklemelerini söyler.

Okul müdürü İbrahim Alaeddin Bey'in çağırısı üzerine kapıyı çalan uyurgezer öğrenci, içeri girdiğinde edebiyat öğretmeni Ali Canip Bey'in de odada olduğunu görür. İki öğretmen de son sınıf öğrencisi olan genç adamı ürktürmek için son derece yumuşak bir dille ve sözcükleri itinayla seçerek konuşurlar. Çünkü karşılarında duran okulun en çalışkan, en zeki ve en yetenekli öğrencilerinden biridir. Oyle ki okulun bahçesindeki havuzun başında uyurgezer öğrenci bir gün Ali Canip Bey'e güzel yazının nasıl yazıldığını soracak, o da bu soru üzerine "Edebîyot Meraklısı Bir Genç Mektup" yazısını kaleme alarak bir dergide yayımlayacaktır. Böylelikle o uyurgezer öğrenci, edebiyatımıza adı bilinmeden, bir "hayalet" gibi girecektir.

Aslında, okulun çatısından gezinen öğrenci edebiyat kadar tiyatroya da ilgilidir. Malik Akış şöyle anlatır arkadaşını: *Şiire, yazıya meraklı olduğu bir orta oyununa, tiyatroya da meraklıdır. Hatta bir defasında Muhsin ve diğer arkadaşlarıyla Altınkum'a aynaya başlıyınca, aranın civar halkı toplanmış, burası boğam yerine dönüşmüştür.*

Okul tatillerinde gezici kumpanyalarla şehir şehir dolaşır Anadolu'ya. Boğaz'ın kıyısındaki Altınkum'da Muhsin Ertuğrul'a aynı sahne oynanlar oynayan öğrenci. Yaşadığı komik olayları dönüştür arkadaşlarına anlatarak çok eğlenir. Küçük bir kasabada, oyun öncesi kanto söyleyen bir kadına aşık olan İncinın öyküsüne güler en çok. **Adam öylesine kaptırır ki gönlünü kantocuya, her gün kafayı çekmekten emek yapmayı unuttur.** Sabah teki kırın olduğunda, jandarma komutanı duruma el koyar ve sahnedeki kadınlara göz kırpmayı, büyük bükmece yasaklayarak tiyatro kapisına bir manga asker diker.

Okulu bitirdikten sonra Yozgat'ta yaptığı öğretmenliğin ardından dil eğitimi almak için gittiği Almanya'da da görürüz tiyatroya sevgisini. Yine herkesi güldürmektedir ama bu kez sahnedeki değil, sokaklarda, parklarda, insanları arasındadır. Çok sevdiği bir oyuncunun sinemada canlandırdığı karakterin şakasıdır, gören herkesin yüzünü güldüren. Başında taşıdığı, Şarho'nun şakasıdır.

Onu gecenin geç vakti gören Besim Ömer'in korktuğu başına gelmez, düşmez okulun çatısından ama yıllar sonra ödeyecek parası olmadığını düşünene gece doğumevinin pencereden atlayan, dışkileri patladığı için köyüne varamadan kan kaybeden ölen bir kadının öyküsünü yazar.

Hayatını bu ülke kadınlarının sağlığı koşullarında okumak yapmasına adayan, bunun için nice ilke imza atan kadın doğum doktoru Besim Ömer Akalın, ne dersiniz, bir gece yureğini ağzına getiren o çocuğun, Şahabattin

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

DENİZKÜLTÜR, EDEBİYATLA BULUŞMA NOKTANIZ!

DenizKültür sizi birbirinden özel eserlerle buluşturuyor,
farklı dünyaların kapılarını sizin için aralıyor.

DenizKültür

Satın almak veya detaylı bilgi için:
0212 348 99 58

ENBD

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

DenizBank

Mehmet Ali & Akşamsefası

f - @ /DenizBank | www.denizbank.com | 0850 222 0 800

Candaş Tolga Işık

olmayacak şeyleri severiz

Siyah bir cüzdan, lacivert takım elbise... Ömrü hayatında gri Adidas eşofmanları dışında hiçbir şey giymemiş Tümay Abi niye takım elbise giymişti ki? Cüzdanı açtı Muhtar Ahmet Amca, biraz para, Madonna'nın fotoğrafı...

Her ne kadar kendisi semtimizin delisi "Deli Tümay" olsa da mahallenin çocukları olarak biz ona saygıda hiç kusur etmez, her zaman "Tümay Abi" diye hitap ederdik. Tümay Abi pırıltıya gibi kalbi olan, merhametli, tertemiz yüzlü biriydi. Fakat esaslı deliydi. Bir keresinde Bakkal Gürcan Abi'nin Bülent Ecevit olduğuna inanmış ve bakkal dükkânını içindeki müşterilerle birlikte rehin almıştı. Mahalleli araya girip saatlere "Yahu Tümay bırak adamı, bunun neresi Ecevit'e benziyor," diye dil döktü. Sonunda Muhtar Ahmet Amca'ya döndü "Bu, Ecevit olmaz mı yanı şimdi?" diye sormuştu. Muhtar "Olmaz" deyince "Olmayacak şeyleri severiz muhtaaaaa," deyip patlatmış kahkahayı.

Mahallenin uzaylıların istilasına karşı güvenliği, esnafın mahalleliye karşı adaletli davranması, çocuklarla birlikte oynar oynamak gibi faaliyetlere adanmış hayatını. Gönül işleriyle pek arası yok diye biliyorduk. **Bir keresinde "Abi hiç sevdiğin yok mu?" diye sorunca aramızda kalacağına yeminler ettirerek cüzdanından Madonna'nın fotoğrafını çıkarmıştı.** Fotoğrafa büyük bir aşkla bakıp içti. "Abi bu Madonna değil mi?" diye sorduk. Madonna'ya lisede bir dönem flört edip ayrılmış ama bir gün yeniden beraber olacaklarına eminmişcesine bir öz güvenle "Evet, Madonna... Çok güzel değil mi?" dedi. Kendimi tutamadım. "İyi de abi kalacak şey mi?" dedim. Tabii ki cevabı hazırdu. "Olmayacak şeyleri severiz koşuunuuuuuuu..."

Tümay Abi olmayacak şeyleri sevdiği için mi deliydi yoksa olmayacak şeyleri sevmekten mi delirdi, hiç öğrenemedik. Ama koca bir mahallede benimle birlikte büyüyen kim varsa hepimizi mağdur eden o "olmayacak şeyleri sevmek" virüsünü içimize salan Tümay Abi'den başkası değildi. Kendisi farkındalığı yüksek bir deliydi. Lakin bizim üzerimizdeki tesirini fark ettiğinde artık çok geçti. Ortaokula başladığımız yıl "astronot olma" düşüncemi kendisine açtığımda, yaratıcı canavarla yüzleşerek sıkı bir öz eleştiri yapmış. "Ben deliyim ben örnek almayım iş. Göden doktor olun, mühendis olun," demişti. Fakat dediğim gibi artık çok geçti! Elif mesela... Bir çocuğa işik oldu. Çoruk ona hiç olmadı. Hayatını adadı bu aşka, "Bir gün o da beni sever mi?" diye gencecik omrünü heba etti. Fatih farkı mı? Kötü şiirler yazardı. Yüz kere söyledi, "Öğlum bunlar berbat şiirler," diye. Dinlemedi. "Olusun. Kötü şiirlerin şairi olurum ben de. Ben bu yoldan dönmem arkadaşlar şair olacağım..." dedi. Üç kitap çıkardı. Muhtemelen üç tane satmamıştı. En son fatırahı ödediymediği işin evinin elektrikli kesişdi.

Aramızda para topladık açtırdık. Ya Didem? Daha ilkokula gitmeden "Büyük bir aile kuracağım, en az beş çocuk doğuracağım," diyardı. 20 yaşına girdiği gün gitti karşısına çıkan ilk adamla evlendi. İlk çocuğunu 21'de doğurdu. 25 yaşına geldiğinde kocası olacak şerefsiz, çocuğu da alıp yurt dışına kaçtı. Cemihan, doktor olmak istiyordu. Öyle bir istemek yok ama! Mahalle maçına beyaz önükle gelirdi herif. En son ÖSYM'den mektup geldi "Kurban olayım girmiş kardeşim şu sınava" diye! Hiçbir zaman bulda giremedi ama hiç de vazgeçmedi. Geçen sahilde denik geldik, matematik hocası tutmuş. "Bu sene garanti," dedi. Güldüm. "Hadi inşallah," dedim, devam ettim.

Olmayacak şeyleri öyle sevmişti ki mümkünle aramızda artık uçurumlar girmişti. Ben mesela gitim en imkânsıza işik oldum. Funda'ya... Şöyle düşün ben daha çoktumdum. Funda genç kızdı. Beni görünce yatağımdan kalkmış almıştı bir seferinde, nasıl bozulmuşum... Butün cesaretimi toplayıp "Seni..." diye seslenmeye başladım. "Seviyorsun benim bakalım," demişti. Tümay Abi'den aldığı yapıp kaza

Tümay Abi olmayacak şeyleri sevdiği için mi deliydi yoksa olmayacak şeyleri sevmekten mi delirdi, hiç öğrenemedik.

Çizim: Hülya Özdemir

seninle alakası yok. Olmayacak şeyleri severiz biz," deyince mavî ekrana düştü mü kızcağız.

Bugün gibi aklımda kahvenin önünde kuka oynarken Muhtar Ahmet Amca'nın mahalleliye, "Tümay'a Bakırköy'de araba çarpmış. Başımız sağ olsun. Kesin yine sarhoştur," deyisi... Kanaat önderimiz Tümay Abi, sadece deli değil, aynı zamanda 55 yıl bilfil alkolikti. Mubarek günler dışında her gün içerde. Sarhoş olması sürpriz değildi ama ölüm raporuna göre o gün kanında bir gram bile alkolle rastlanmamıştı. 55 yıl her gün içip, içmediği tek gün olmuştu. Gariplikler bundan ibaret de değildi. Bakırköy nere, Kartal nerel? Ne iş vardı orada? 55 yıl boyunca uzaylı istilasına karşı korumak adına mahalleliyi bir kez olsun terk etmeyen adam ne olmuştu da İstanbul'un öteki ucuna gitmişti? Bu işte birden fazla tuhaflik vardı!

Akşamüzeri bir cenaze arabasıyla nasaş geldi. Ertesi gün öğle namazına müteakiben toprağa verdik. Birkaç gün sonra bir polis arabasıyla öldüğünde üzerindeki kıyafetlerini getirdiler: Siyah bir cüzdan, lacivert takım elbise... Ömrü hayatında gri Adidas eşofmanları dışında hiçbir şey giymemiş Tümay Abi niye takım elbise giymişti ki? Cüzdanı açtı Muhtar Ahmet Amca, biraz para ile Madonna'nın fotoğrafı duruyordu. Ve cüzdanı elyirilmiş bir not, ki dâmla yazı dökülüverdi gözlerinden, kafasını kaldırdı... "Havaalanına gidiyormuş" dedi.

"Havaalanında ne iş varmış ki?" diye sordu Füsün Teyze...

...İşin sonu, sesli titreyerek cevap verdi. Olmayacak şeyleri öyle sevmişti ki...

Mehmet Ali & Akşamsefası

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi | <https://ranteey.org>

ESHE* (3)

Asta'nın yaşlı gözleri Ayo'yu arar ama Ayo tiyatroyu çoktan Oedipus gibi terk etmiştir. Dolunay belirmiştir gökyüzünde, iri ve şimdiye kadar görülmemiş bir kızılıktta...

Hikâyede sırasına göre karakterler:

Gun (Üzüm - Thai dili): Adanın tarım vegida sorumlusu.
Asta (Aşk, sevgi - İskandinavdili): Tama'nın aşık olduğu güzel kız.
Aika'nın kızı. Koa'nın torunu.
Tama (Güzel çocuk - Yeni Zelanda Maori yerlileri dili): Asta'yadışık.
Doğda yaşayanaadamın oğlu.

Ayo (Neşe, golda veya kırdadoğan, mutluluk getiren - Afrika Yoruba dili): Adanın entelektüel kızı. Üzüm bağında doğdu. Ebese Aika'nın talebesi, Aika (Aşk şarkısı - Japonca): Ma'ot (Hökime, adalet, bilgelik, hukuk, ahlak, düzen) Asta'nın annesi. Koa'nın kızı.

Benim adım Gun. Bu ismi bana adanın popüler aşçısı babam koymuş. Her ne kadar 40 günlükken heyet adımı tayinetmiş olsa da babam çok istemiş bu ismi. Hâlâ güzel şaraplar yapar babam. 120. baharında ama hâlâ gezer; terasları, bağları, bahçeleri... Zeytin ağaçları ve üzümlele konuşur, ağaçlara isimler takar. Ada toprağımız volkaniktir. Babam "Volkan toprağınınıçerdiği mineraller çok egzotiktir, ne de olsa arzun merkezinden gelip fıskıran lav," derdi. Diğer tutkusu ise zeytin ve zeytinyağı idi. Adamızda hayvansal yağ ve ürünler kullanılmaz. Kuzuların sütü yavruları içindir, onlar bize sadece yünlerini verirler. Bizler zeytinyağıyla yaşıyoruz; onu saçımıza, vücudumuza, yaralarımıza, bebelerimize süreriz.

Babamdan öğrendiklerim, beni bu kutsal göreve getirdi. Büyük sal gından evvelinsanlar devamlı yanlış ve zararlı, boyalı, katkılı yiyecekler tüketmiş. O zamanlar adına "kanser" denilen, nereden geldiği belli olmayan bu ölümcül hastalıklar, aslında tükettiklikleri yiyecek, hava, su, doğal olmayan maddelerden ve zamanın mutsuzluklarından gelmiş. Tüm adada ne ekelim, ne biçelim, ne yiyelim, velhasıl nasıl beslenelim... Bütün bunlarbenim ve ekibimin kontrolü altında. Toprağımız kısıtlı; en sarı tepeler hariç ki oralar arılarımızın yurdu. Diğer tüm peşimli tepelerde taraslar vardır. Tahıl, sebze, bol meyve yetişiriz. Hasat peşimimizden önce, her tarayın, her tarayın ev yemeklerinin, pazarların, manavların denetimini yaparız. Adamızda ne

yetiştirir ve ne tüketiliyorsaabilimsel olaraktakip ederiz. Büyük ve geniş bir laboratuvarımız var. Tüm gün deneyler yapar, yiyeceklerin lezzeti başta olmak üzerebesin değerlerini ölçer, pişirmeyi azaltmaya çalışır, hangi derecede ne kadar sürece pişeceklerine dair tavsiyeler hazırlarız. Toprağımız az ve değerlidir. Toprağı, havanın, suyun ve denizin sahibi Eshe Adası sakinleridir. Toprağı, tarımı en verimli şekilde kullanmanın yollarını araştırırız. Sümerler ve Mısırlılardan öğrendiğimiz ay evrelerine göre, yani dolunay ve ilk aya göre ekim ve biçim yaparız. Kısaca canlılara zararlı tarım ilaçları kullanmadan gökyüzüne göre yapılır tüm ekim. Dikkat! Sakın aklınıza çok mekanik ve kuralı olduğumuz gelmesin. Tarihi iyi araştırınız. Bir örnek vermek gerekirse, mesela:

Eski tarihle MÖ 5. asırda yemeklerden evvel zencefil yendiğini, zencefilin insanlık tarihinin en eski baharatlarından biri olduğunu, ta eski Sanskritilisanında singhabera (boynuz) kelimesinden türediğini, iç rutubet ve ısıyı düşürdüğünü, bu nedenle hazmı kolaylaştırdığını ve sağlığa çok yararlı olduğunu Konfüçyüs'ten biliriz.

İnka ve Maya medeniyetlerini araştırıp daha deneyleri yaptıkları tarlalarından örnekler aldık. Değişik irtifalarda en iyiyi, hangi tarım nasıl yapılırı araştırdık. El birliğiyle ekim ve biçim yaparız. Ekim ve hasat sırasında Maya medeniyetlerinde olduğu gibi toplu hâlde dans edilir. Davulcularımız vücut ritimlerini sağlar. Hep beraber nefesler, türküler, tekerlemeler ve danslarla ekim ve hasat yaparız. Görülmesi gereken bir etkinliktir. Hava ve toprak hepimizizin...

Akşamüstü serin duştan sonra biraz uzandım, güneşi inatçı sanki bugün batmak benim. Adamızın Ma'at'ı** annem Aika gene, "Asta, kızım geç kalacaksın tiyatroya" diyebaşımın etini yemeden hazırlanayım. **Bu gece tiyatroya Tama'yla birlikte gideceğiz. O kadar yakışıklı ki, "Belki sonra kavalara yüzmeye gideriz"** diyecekler. **Yeni yılın başlangıcı değil mi?**

Annemin tesadüfenebeliğini yaptığı, kordonunu kestiği, isim

Aslı Alpar

anneliği yaptığı ve sonradan da hayat boyu "didaskalos" u*** olduğu kardeşimkadar yakın bana Ayo... Bana hep "mor tunik sana çok yakışıyor" der, onu giyeyim. Ayo tabii ki gene kışkanacak, topluluğumuzda kışkanacak ayıp bir his olduğu için belli etmeyecek çalısarak ama bakışlarından anlıyorum. Saçlarını tepeden toplayayım. Sarı saçlarımı beyaz çiçekler, deniz kabukları ve mor boncuklarla süsleyeyim.

Ben Ayo. Asta kesin mor tuniğini giyecek ve bana "Ayo bak, senin sevdiğin mor rengi giydim" diyecek. Çok severim "mor" u. Bizans'ta bu rengi sadece imparatorluk ailesi giyebilirdi. Sizlere "mor" hakkında kısaca bir hikâye anlatayım;

Konstantiniyye Fethi'nden evvel, Osmanlı âdeti mucibince, Sultan Mehmet, İmparator Paleoloğos'a şehri teslim etmesini, aksi takdirde canlara kıyılacağını, sınırsız yağma olacağını anlatan ağır bir mektup yazar. Cevap kesim, kısa ve nettir; "Benim ve hiç kimsenin böyle bir yetkisi yoktur." Savaş feci bir şekilde sona erer. İmparator, sarayında ve hiçbir yerde bulunamaz; kaçtığı sanılır. Nitekim Rumlar, onun hiçbir zaman ölmediğine ve bir gün gelip şehri geri alacağını inanırlar. Burçlar temizlenmeye başlanınca, binlerce ceset arasından bir Bizans askerinin ayağında mor çizmeler görülür. Paleoloğos kaçmamış, son saldırıya karşı piyade asker kılığında bürünüp, ön saflarda çarpışmaya koşmuş ama aceleden çizmelerini değiştirememiş...

Sırtını dağlara dayamış, adanın batı kısmında engin denize bakansarp kayalara oyulmuş muazzam bir tiyatromuz var. Akşamüstü güneş tam sahne arkasında batıyor, tüm dekor kızıl boyanır. Her akşam tiyatroya gideriz. Ben Ayo, aynı zamanda drama kurulduğu devamlı üyeyim. Her gün değişik oyunlar oynanmasına dikkat ederiz, bazı oyunlar her akşam ayrı bir bölüm olmak üzere üç-dört bölümdür. Bu gece tüm eserlerini ezberlediğimi Sofokles'in eski tarihle MÖ 428 yılında sahneye konan, Oedipus Rex uyarılamasının ilk bölümü primiyeri var. Çok sevdiğim üç bölümük klasik bir trajedi. Sıcak bir akşam. Tüm hanımlar rengârenk dokümlü tuniklerini giymişler, inciler ve deniz kabuklarıyla süslediikleri saçlarını tepeden toplamışlar, gözlerine sürmeler çekmişler. Erkekler yeni kitonlarını ve bağcıklı sandaletlerini giymişler, saçlarına parfümlü zeytinyağı sürmüştür. Herkesin bakışları bir yönde toplanıyor, Asta ve Tama geldi. Asta'nın dayanılmaz güzelliği işte bu. Altın saçlarını tepeden toplamış ama birkaç asıbkule mermer boyundan aşağı uyarlanıyor. Mor tunik, Dorik sütunu bacıklarını örtebiliyor. **Denizden doğan Afrodite bile herhâlde benim kadar kışkıncırdı bu kıızı. Tama'nın adaleli kolları ince çıplak beline sarılmış. Yanımda boş yer ayırmış idim, bekledim ama uzağa oturdular.** Aiko Teyye daha yukarıda oturdu. İhtiyarlar heyeti de geldi, localarına oturdular. Oyun:

Kâhinlere göre Kral Oedipus'un kaderinde ba başını öldürüp annesiyle evleneceği vardır. Bunu öğrenden annesi ve babası, o bebekken evdeki hizmetçiyi onu ayaklarını bağlayarak ormana götürüp, ayaklarından toprağa salpamasını söylerler. Bir çoban, bebeğe acır, onu ölüme terk etmez ve zavallı bebeği çocukları olmayan başka bir kral ve kraliçeye götürür. Oedipus bir prens olarak büyümüş ve kral bulunduğunu bilmez. Bir gün Delphi Tapınağı

kâhini, ona yazgısındaki lanetten bahseder. Bunun gerçekleşmemesi için gerçek anne ve babası sandığı insanlardan derhâl uzaklaşmak ister, saraydan kaçır. Yolda bir ihtiyarla girdiği tartışma sonucu ihtiyarı öldürür. Hakiki babasını öldürdüğünün henüz farkında değildir. Bir şehre ulaşır ama bunun, doğduğu şehir olduğunu da bilmiyordur. Kral öldürülmüş ve şehre bir canavar peydah olmuştur. Canavar, insanlara üç soru sormakta, bilmeyenleri öldürmektedir. Oedipus soruları bilir ve canavar kendini uçurumdan aşağı atar. Bir kurtarıcı olarak görülün ve çok sevilen Oedipus'u halk kral olarak ilan eder. Eski kralın biraz yaşlı ama hâlâ çok güzel eşiyile evlendiğini sanan Oedipus, aslında annesiyle evlenmiştir. Dört çocukları olur. Tüm bu lanetli olaylar sonucu şehir, salgın bir hastalıktan kırılmaya başlar. Şehir artık lanetlenmiştir. Kâhinler, Oedipus'a eski kralın katili bulununcaya kadar salgının geçmeyeceğini söylerler. Oedipus salgından kurtulmak için kâhinlere katili acele bulmalarını emreder. Tüm gerçeği bilen kâhinler, sonunda gerçeği anlatırlar. Babasını öldürmüş ve annesiyle evlenmiştir. Annesi (kansı) kendini asar. Oedipus ise annesinin saçlarından çektiği uzun, tırnaksız, altın iğnelerle kendi gözlerini oyar... Gör dilenci, salgın hastalıktan kurtulmuş bu şehri terk eder...

Asta'nın yaşlı gözleri Ayo'yu arar ama Ayo tiyatroyu çoktan Oedipus gibi terk etmiştir. Dolunay belirmişti gökyüzünde, ıri ve ömirdiye kadar görülmemiş bir kızılıktı... Yaprak kılmıdamıyork, kade bir kaç yapışkan. Tama'nın sert parmakları Asta'nın incecik elini kavrar. Kayalardan denize kadar hiç konuşmadan yokuş aşağı patikadan inerler. Tama ilk önce kitonunu sırtından atar, sonrasarak parmakları Asta'nın kemerlerini çözer. Kayaların üstünde el ele, ayakta, bir süre iki Grek sütünü gibi anadan doğma beklesinler. Âdetâ sözleşmişçesine ayrıbından ırma vücutlarını serin, koyu sulara teslim ederler.

Denizden sarmış doş, bir an evvel kayalara çıkmaya çalışırken Asta, kayalara yapışmış siyah, uzun saçları fark eder. Bir anda boğazi düğümünü, nefesi kesilir, haykırmaz, donar kalır uzun süre. Oedipus üzerinde Ayo'nun cansız vücudu yatmaktadır. Kendini uçurumdan atmıştır. Sıkı sıkı tuttuğu bir kâğıt parçasını elinden zor alır:

Gümüş gibi parlayan dolunay aydınlatırken bütün yeryüzünü
Güzel ayın etrafındaki yıldızlar saklıyor
parlak yüzlerini.
Sarsıyor aşk yüreğimi, dağlarda meşeleri sarsan
bir rüzgâr gibi.

Kızarmış mükemmel bir nar gibisin
Büyük bir ağacın tepesindeki dalın ucunda.
Unutulmuş değil, ulaşılmamış...
Sopha****

SON.

*Eshfe(hayat, Swahili dili): Herhangi bir sıcak denizde bir ada.
**Mo'a: Eski Mısırlı, âdâlet, bilgelik, yabızlar, hukuk, ahlak, düzen, uyum, masivler, gerçeklik ve kasım dengeleridir...
***Didaskalos: Antik Grek kelime: Öğitmen, öğretmen (Didaska: öğretmek)

****Sopha: Anadolu kıyılarında yakın Lesbos (Midi) Adası'nın meşhur lirik şairi (MÖ 670-530). "Lesboslu" anlamına gelen "Lesbian" kelimesi buradan türemiştir. Başkibir kadınla olan ilişkisi... (Sopha: Anadolu kıyılarında yakın Lesbos (Midi) Adası'nın meşhur lirik şairi (MÖ 670-530). "Lesboslu" anlamına gelen "Lesbian" kelimesi buradan türemiştir. Başkibir kadınla olan ilişkisi...)

YASAM HAKKIMIZ İHALE KONUSU OLMUŞ...

BUGÜN BARİŞ İKİN NE YAPTIN?

KENDİMLE BARİŞTİM.

BİZ ESİTİZ... OARISI BASINIZ...

GÜZ. BAZEN GÖZÜLMANNI GÜZEL OLUĞUNU GÖRETR...

Mahir Ünsal Eriş

sağlık bahsi

Hastaneler savaşlar için, askerleri kurtarabilmek ve mümkünse yeniden cepheye döndürmek için yapılmıştır. İyileştirse evine değil yeniden çarpışmak üzere taburuna gönderilir.

Sağlık bizim her şeyimizdir. Sağlıktan bahsetmeye ciddi bir mesai harcadığımız şu günlerde aslında bahsettiğimiz şeyin günlük hayatımızı özgürce yaşayamamak olduyuyla da yüzleştik böylece. Aslında biz Doğu toplumları, sağlığı, sıhhati ve zinde olmayı dünyanın diğer kısımlarındaki türdeşlerimize kıyasla biraz farklı algılarız. Bu durum, daha en başta, sağlıklı ilgli anlam ve kavramların gündelik dilde temsil ediliş biçimleriyle kendini gösterir. Örneğin, nasıl ki yorgun olma durumuna yorgunluk, kışkırm olma durumuna kışkınkılık diyorsak sağlık da sadece sağ olma durumudur. Yani hayattaysan sağlığını demektir. Sağ-lık eşittir sağlık. O nedenle hastalıkla, hastaneye, hekimle kurduğumuz ilişki de tam bu kavrayış biçimini yansıtacak şekildedir. Dişimiz ağrımadıkça dişçiyi gitmeyiz, çoğunlukla semptomları görmezden gelmek, hastalıklarımızı ihmal etmek eğiliminde oluruz, sağlık durumumuzdan haberdar olmak için gittiğimiz hekim ziyaretlerine bile "hastaneye düşmek" deriz. Hastanelik olmayı, hayat karşısında alınmış bir mağlubiyet olarak görürüz. Bunun ardında yatan algı kabaca bir tarifle şöyledir: İnsanın hâliiği çeşitlidir. Sağ (yani hayatta, sağlıklı) ve hasta. Yani sağlığını yitirmiş. Sağ (canlı) olma imkânını kaybetmiş diğer bir ifadeyle. Çünkü hastalık, türü, seviyesi, ağırlığı ne olursa olsun yalnızca sağlığı değil, "sağ"lığı da tehdit eder. Hasta olan ölüm yoluna girmiş sayılır. Eh, tarife baktığımızda buna hak vermek de mümkün değil.

Tıbbın hastalıkları tedavi edemese de yalnızca ağrı-sızıyı yok etmek ve acısız bir ölümlü sağlamak olarak görüldüğü çağlar, tip tarihinin neredeyse yüzde doksanını kapsıyor. Semptomları takip ederek teşhise varmak, hastanın ve ailesinin hastalık hikâyelerini de dikkate alarak uygun metotlar tabiiyetmek suretiyle öncelikle hastalıkları kurtulmak modern tıbbı baş bir yetenek. Ve günden günle geliyor. Demeye çalıştığım şey şu: Bizler hastalığı ölümün başlangıcı sayan Doğu toplumları, hastaları iyi eden kurum, kuruluş ve kişiler çok içselletirmiyoruz. Şunu düşünün: Hastalığı atlatıp sağlık kurumundan evine/hayatına döndürülen kişi için, "taburcu olmak" filini kullanıyoruz. Tabur mu? Evet düpedüz tabur. Çünkü hastaneler savaşlar için, askerleri kurtarabilmek ve mümkünse yeniden cepheye döndürmek için yapılmıştır. İyileştirse evine değil yeniden çarpışmak üzere taburuna gönderilir. Siviller içinse durum açıktır. Şifacı, üfürücü, he, boca ya da berber (evet, yakın zamana kadar köylere diş çekmekten yara dağılamaya, sünet etmeye kadar) çok çeşitli tıbbi müdahalelere ehil sayılıyordu Anadolu'da! sorununuzu çözebiliyorsa ne âlâ. Çözemiye geçmişler olsun.

Tip aslında, neredeyse modern çağlara kadar bir çeşit büyüklük gibi görüldü. Örneğin, Babil'de hasta olan kişinin adına bir kurban kesilir, bu kurbanın karaciğerinde hasta adına fal bakılır, rahatsızlığı tahmin edilir. Hepatoskopi adı verilen fal faldaki karaciğerin gösterdiği işaretleri doğru okuyabilenler hastalığın teşhisi açısından çok önemli sayıldığından bir "saklatat okuyucu" olmak için iyi bir eğitim almak zorunda kalınıyordu. Mısır'da isekatta ilgilil metinlerde adı geçen ilk kişi Firavun Zoser'in veziri Imhotep'tir. Tarihini ilk hekimlerinden biri (ki kendisi aynı zamanda ilk piramidi tasarlayan mimar, astronom ve büyücüdür) olarak adı anılan bu İsvirçenleşmiş biçimci işlevli adamın adının, bizim dilimize Arapçadan gelen "tubb" sözcüğünün de kökeni olabileceği söyleniyor. (Şahsi fikrim bunun mantıksız olduğu) Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarının tip ve sağlık bağında ortaklaşan bir düşünce var. Onlara göre hastalık denen şey aslında, şeytanların ya da büyü güçlerinin etkisinden başka bir şey değildir. Bu nedenle tıbbi bilimin değil de büyüculüğün bir parçası olarak kabul ediliyorlardı. Çünkü hastalara şifa vermek, ilaç, ne kötü ruhların, şeytanların, cinlerin kovulmasından ibaretti. Bu yüzden de, ne denli tatsız, acı, ekşi, iğrenç olursa şeytanlar da o kadar çabuk uzaklaşırlardı. Hatta bu kötü ruhları uçurutan atışların diye hastaya kuvvetli müshiller verilir. Birtakım şifacılar, büyücüler, tıbbi uzmanlar...

kişinin başına bu kötü ruhları yani hastalığı musallat ederlerdi. Her ne kadar tarihin ilk kanun koyucularından Hammurabî'nin yasalarında "eğer bir cerrah, bakır aletleriyle gözün iltihabını akıtarak böylelikle adamın gözünü kurtarırsa, on altın sikke alacak; eğer cerrah, bakır aletleriyle gözün iltihabını yarar ama adam bu yüzden gözünü yitirirse, cerrahın eli kesilecek" gibi hükümler bulunsada halkın tip dünyasının insanlarından pek de bir beklenti içinde olmadıkları açıktı. Tannılara yalvarmak ve adaklar adanmak başka çare yoktu.

Antik dünyada, Hipokrat ve Galenos sonrası çağda artık tip bir bilim olarak bul edilmekte ve itibar da görmekteydi. Fakat bilim dediysem öyle görkemli laboratuvarlarda Ar-Ge çalışmalarının yürütüldüğü, ilaç ve tedavi deneylerinin bilimsel makalelerle tip kamuoyuyla paylaşıldığı görüntüler gelmesin gözünüzün önüne. **Eski Yunan ve Roma'da, ki bu anlayış İslam dünyasında da karşılık bulmuştur, tıpkı varlığı meydana getiren dört element gibi, bununla da bağlantılı olarak insanı meydana getiren dört temel salgı olduğuna inanılırdı.** Bu salgıların miktar ve seviyelerinin birbiri aleyhine değişmesi insanın sağlığının bozulmasına yol açardı ve bunun önünü almaya yönelik birtakım müdahaleler yapılmazsa da hastayı kurtarmak mümkün olmazdı. Bu dört salgı; kan, balgam, sarı safra ve kara safra. Tüm bedeni dolayan kan bu salgıların "sıcak-nemli" olanıdır. Balgam ya da tükürük ise "soğuk-nemli." İlginç bir şekilde balgamın beyinidesaklandığı düşünülürdü.)

Yeşilsafra karaciğerde bulunur ve "sıcak-kuru" elementlerden biridir.

Kara safra ise "soğuk-kuru" bir salgıdır ve mide ile dalakta saklanır. Kara safra İslam tıbbında da "sevda" denir, "kara sevda". İnsanın aşk çekirken mide krampları yaşamaya da herhâlde bundandır. (Tabii ki atıyorum bunu.) Ama tabii şöyle bir hakikat de var, bu salgıların bir vücutta daha fazlası. Yani artmışsa ya da eksilmişse değil, doğuştan daha fazlası onun sizin karakterinizi belirlediğine inanılır. Örneğin bir insanın kara safra fazla doğuştan baskınsa, o kişi Arapçada "sevda" ya da Fransızca'da "melancolique" (melankolik) olurdu. Bu tiplerin kasvetli, karanlık, iç kapanık ve durgun oldukları kabul edilirdi. Zaten sevda sözcüğünün de "aşk" anlamı kazanması biraz buradan kaynaklanır. Çünkü aslında "sevda", Arapçada "kara, siyah" demektir. Kara safra'nın çoğuluğunun karakterde ve sağlığta birtakım değişikliklere yol açtığından hareketle bu insanlara sevda, yani sevda denmiştir. Yasa kast edilen, "kara safra" olduğudur.

Hâli İstagram'da on bini geçemediğim ve kaydırmalı link paylaşamamıştım. İyiler için teşekkür ederim.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

“ah, kardeşim şair olmuş!”

“Her sabah işine gider gibi
şiiirine giden bir başka şair
var mıdır acaba?” diyor Ülkü
Ulurmak, Edip Cansever’in
yakınlarıyla konuştuğu
kitabının ön sözünde.
Peki ailesi ve dostları neler
anlatıyor onun hakkında?
İşte o anılar...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteey.org>

Unutamadığım bir anısı vardır. İlkokul beşte veya orta birdeydi. Annem Bursa'ya gitmişti. Annemi çok özlemiş, onun için bir şiir yazmış, bana okumuş. Bir çocuk dergisine yollamış, orada çıktı. Biz çok sevindik, hopladık zıpladık falan. **Ah, kardeşim şair olmuş diye ben ona sarılmıştım.** Yıllar sonra gerçekten değerli bir şair olunca, zamanzaman boynumaatardı elini, sen bana böyle söylemişin abla, diye.

Edibe Aykaç, Ablası

Çalışmaya oturacağı zaman tertemiz giyinirdi, masası hiçbir zaman dağınık olmadı. Savruk bir insan değildi yani. Daima beyaz kâğıt kullanırdı, hiçbir zaman saman kâğıdı kullanmadı. Şiirlerini önce el yazısıyla yazar, sonra daktiloya çekerdi. **Hep beyaz kâğıt kullandığı için takıldır; kâğıt pahalılaşır, saman kâğıdına yaz, diye. Hayır, derdi, ben ancak beyaz kâğıda yazabilirdim.**

(-)

Anneme çok önem verirdi. Şiirini yazardı, anneme okurdu ilk defa. Annem şurası olmamış dediği zaman, bak ben de orayı sevmedim derdi ve annemin görüşüne katılırdı. Ona bu konuda çok inanırdı. Annem edebiyatla uğraşan bir insan değil, sadece bir okuyucu, o kadar.

(-)

Ben babamı baba olarak görmedim. En büyük özelliğimiz o. Belki yaş farkımızın az oluşundan. Benim için baba gibi değil de ağabey gibiydi. Her sorunumu konuşabilirdim. O kadar değişik bir insandı ki nasıl başarıldığını bilmiyordum ama hiçbir zaman öğüt vermedi. Fakat başkısıyla konuşur gibi konuşmalarıyla, benim kişiliğime yön vermişti. Bunu ben kendi çocuğumda yapabilir miyim, bilmiyorum. Çok zor bir şey bu. Öğüt vermeden başkısıyla konuşur gibi beni etkilemesini bilirdi.

(-)

Çalışırken çocuk sesi sevmezdi. **Mesela evin yanında hep bir arsa var, yüz tane kamyon gelsin geçsin görüldü yapısın, ona aldırmas ama çocuk sesi olduğu zaman yazamazdı.** Hatta annem rica ederdi, çocuklar birazbaşka yerde oynayın, çalışıyor derdi.

Nuran Birol, Kızı

Bir ara bir kurgunluğumuz oldu, ikinci Yeni için söylediklerim bir sözden ötürü. Edip beni şiirden anlamazlıklaşmıştı. Öylesine anlamıyorum ki 1957 yılında Yeditepe Şiir Armağanı'na katılan Yezekimilî Karanfil'e o verdiğimi de unutmuştu herhalde. O yıl ödülü almasında önemli bir payım olmuştu. Çok sonraları bir yerde karşılaştık ve insanca, dostça konuşup anlaştık. Orada, son çıkan kitabı Sonrası Kalır'ı söyle imzalamıştı bana:

Sayın Vedat Günyol'a sevgilerimle.

Eski bir "anlamazsın" sözünün utancıyla.

Vedat Günyol, Arkadaşı

İnsanı anlatmak çok zor. Bakın, bunca yıllık evliyiz, en yakınıym, ben bile Edip'i anlatamam. Edip'te 1948'de evlendik. Çok gençlik ikimiz de. Herhalde aramızda bir sempati doğdu. Bir yıl önce tanışmıştık. **Gerçekten güzel götürdük uzun yılları birlikte. Şimdi dönüp baktığımda şunu görüyorum: Bir gün, defa ne olursa olsun hayatında, hep benven, hep sevgiyle yaşadık.** Bana hep güvendi, bunu da kendi adımı iftiharla söyleyeceğim. Aramızda en ufak bir olumsuz duygu, en ufak bir kin, sevgisizlik olmadı.

Meharet Cansever, Eşi

Edip çok sakin görünürdü ama kendini gizlerdi. Sorulduğunda coşkulu olduğunu söylese de bunu göstermezdi. Ben onun şu hâline şaşardım: Sanki şiirle hiç ilgisi olmayan bir insan gibi dururdu. Yani klasik bir şair gibi romantik şeylerle hiç ilgisi olmadı. Mesela çok güzel güneş batıyor, şu sesleri vs. Onu gözetmek de kızardı ayrıca. Yani birisi dese ki bak ne güzelsin, ya ne yahu, der ama onu da herkesten iyi yazar gördüce ve.

Yalçın Yılmaz, Ali & Akşamsıfasi

Küçükten büyüğe kardeşler: Ayten, Ömer Edip, Edibe, Perihan.

Meharet Cansever ve Edip Cansever

Edip Cansever ve Meharet Cansever

Metropollerine, İstanbul'u iyi tanıyan ve seven bir insandı. Kırsal bölgeye pek bir ilgisi olduğunu sanmıyorum, şehir insaniydi. Tam anlamıyla İstanbulluydu. Şehrin coğrafyasını, girdisini çıkıtsını, her şeyini çok iyi bilirdi. **Tabii onunla İstanbul'da gezmek dünyanın en büyük keyiflerinden biriydi. Çünkü her an bilmediğiniz bir şey çıkabilirdi karşınıza onunla birlikteyken.** Kitapçılar olsun, lokantalar olsun, antikacı dükkanları olsun, şu olsun, bu olsun, bütün şehrin coğrafyasını çok iyi bilen bir insandı. Bütün İstanbul'u çok sevdi. **Memet Baydur, Arkadaşı**

Ben şimdi Edip'i hatırladığım zaman bütün işleriyle, bütün yüzüyle gülen bir insan gözümün önüne geliyor. **Bir de onun çok güzel kahkahaları vardı. İçten. Yani çok büyük değildi belki o kahkahalar ama kendine özgü, sesinin tınısını aksettiren güzel kahkahalardı.** Evet, neşeli insan denebilirli ama içinden bir noktastan sonra da büyük bir hüznün çökerti. Yine de karamsar, kapkara bir gözlüğün arkasından bakan umutsuz bir insan değildi. **Seilçuk Baran, Arkadaşı**

Haftanın diyebilirim ki her günü buraya uğardı. Fakat bir günü de hanımıyla falan gelirdi. Bir de bazı cumalar, çarşambalar öğleden sonra grup gelinirdi. Masa büyüdüğüce büyür. Şimdi yapılacak bir olay yok tabii, onun amaktan başka. Çok yumuşak, gayet efendi. Çok içtiği zaman ters bir şey yapmazdı. Günde 15-20 duble içirdi herhalde. Bir bende içmezdi ki. Krepen'de içirdi, Pasa'da içirdi, Refik'te içirdi. **Beyoğlu'na çıktı mı bir sürü yere uğramayı sevdi. Dolanmasa zaten bu işin tadını alamazdı yani.** Bir de hanımıyla takıldı mı o gün belli bir yerde içirdi. Baza arkadaşlarının gödecek yerlerini bilirdi, onları göreceği yerleri dolardı. Altı yedi kişi, on kişi olunurdu. Çok içtiği zaman bir şey olmazdı. Yalnız masada 15-20 dakika uyurdu, kendisini dinlendirirdi. **Yakup Arslan, Asmalimescek'teki Kitabı 2 Meyhanes'in sahibi**

Babam, Fatih'te oturduğumuz zamanlar, yazları ağabeyimi Kapalıçarşı'daki dükkânına götürmek isterdi. Ama ağabeyim hiç sevmemiştir ticareti. Dirdi ki akşamdan, ne olur yarın ben gitmeyeyim, hiç istemiyordum. Anlaşırdık kimiz, planlar yapardık ve ben ertesi gün babama ağabeyimin hasta olduğunu, gidemeyeceğini söylerdim. **Ayten Böke, Kız kardeşi**

Eğlenmeye sık sık Küçük Bebek'te bütün sanatçıların uğrak yeri olan bir lokantaya giderdik. Bir akşam Can Yücel, Bebek'ten Kanlıca'ya son vapuru kaçırmış ve Edip Cansever de Can'ın evinde ağırlanmış. Edip erken düşüldü yatığa, Can'ın da uykusu kaçmış o gece. Edip'in de "Yezekimilî Karanfil" kitabı yeni çıkmış. Kitap'eline alıan Can, bazı şiirlerdeki bazı mısraların üzerine, bu fazla, bu fazla, diye çizmiş. Sabah, Edip uyanıp da kitabı o hâlde görünce, şiirine dokunan bir başka şairi evden kovmuş. Sonra Edip bize uğramaz oldu tabii. Beyoğlu'nda yine şairlerin durağı olan "Papuris" diye bir bar vardı. Bir gün Can'la birlikte o bara gittik, bir sürü sanatçı da vardı, galiba Orhan Peker'in sergisi de vardı orada. Birden kapı açıldı, Edip çıkageldi. **"Ben bu masaya oturmam, Can var, ben Can'a küskünüm," dedi. Ben ısrar ettim, "Edip, gel otur," diye. Can'ı göstererek, "Artık ben bu adamı sevmiyorum..." dedi. "Sen Can'a küsup kızamazsın, senin soyadın Cansever," dedim. "Allah senin belanı versin! Ne biçim karışım!" dedi. O gün o gün, geldi, oturdu masaya... Güler Yücel, Arkadaşı**

Selçuk Şirin

üniversitelerin sonu!

Önümüzdeki dönemde gençler iş bulmak için üniversite yerine, kısa süreli yoğunlaştırılmış eğitim alacakları mecralara yönelecek. Kimi staj yapacak kimi kampa katılacak kimi de online eğitim alacak.

Ben de artık YouTuber oldum. Geçenlerde açtığım yeni kanalla ilgili bir soruya "10 yıl sonra da izlenecek videolar hazırlıyoruz," diye cevap verince aldığım yanıt beni epey düşündürdü: Hocam YouTube'un 10 yıl sonra da var olacağını mı varsayıyorsunuz? Bir an düşündüm de çok doğru bir soru bu. MySpace'i hatırlayan var mı? Nokia'ya ne oldu? Hayatın zaten bu kadar hızlı aktığı bir ortamda, bir de pandemi frenleri patlatmış durumda. İş yaşamından turizmde, eğitimden sağlığa her alanda hiçbir şey eskisi gibi olmayacak. Bu kesin.

Pandemi sonrası döneme en hızlı ayak uydurması gereken sektörlerin başında ise eğitim geliyor. İlkokuldan liseye olan süreçlerin her biri yeni normale ayak uydurmaya çalışırken bir alan var ki onun gelecekte var olup olmayacağı bile tartışmalı: Evet, üniversitelerden iş çıkıyor. **Soru, pandemi sonrasında üniversite eğitiminin nasıl olacağı değil. Acaba bundan 10 ya da 20 yıl sonra üniversite diye bir kurum var olma veya devam edecek mi etmeyecek mi?**

Önce sorunun kaynağını tespit edelim. Üniversite eğitimi başlangıçta bir ihtisaslaşma alanı olarak lise sonrasında devreye giren bir sistem. Araştırma odaklı bu eğitim modelinde klasik üniversite eğitimi nüfusun küçük bir kesimine, ayrıcalıklı sınıflara sunulan bir imkân. Klasik romanlarda kendisini gerçekleştirmek için üniversiteye giden öğrencileri, filmlerde Oxford'un bahçesinde öğrencisiyle baş başa yürürek ders işleyen profesörleri getirin gözünüzün önüne...

Bu klasik üniversite olgusu, orta sınıfların büyümesiyle birlikte bir anlamda tabanayayıldı. Sadece ayrıcalıklı sınıfların değil, artık nüfusun neredeyse yarısını gittiği bu yeni üniversite modelinde üniversite eğitimi istihdama girişin de anahtarı oldu. Eskiden lise diplomasının yeterli olduğu işler için üniversite diplomasının mecburi kılınmasıyla birlikte 18 yaşına gelen her genç için "olması gereken" bir seçenek oldu üniversite. Bir ekonomik düzen içinde üniversite diploması da kendi kendini ödeyen bir formülasyona oturmuş ve eğitim seviyesi yükseldikçe iş bulma, yüksek gelir elde etme olanağı da artmış oldu. O nedenle bizde de her ille bir üniversite açıldı. Her lise mezunu üniversiteye gitmek zorunda kaldı.

Buraya kadar her şey gayet güzeldi. Yükseköğrenime katılım artıyor, eğitime yatırım yapan karşılığıni alıyordu. Ancak son yıllarda orta sınıfa yazılımla, eğitim giderlerinin artması ve en önemlisi de finansal kriz nedeniyle...

ekonomik modele geçilmesiyle birlikte üniversite diploması eski albenisini yitirdi. Bir tarafta yatırımcı paranın karşılığı alamayan öğrenciler, diğer tarafta üniversite diploması şartını zayıflatan işverenler üniversiteye olan talebi azalttı. Bugün Türkiye'de üniversite diploması olan gençlerin işsizlik oranı, lise mezunlarından daha yüksek! Yani Türkiye'de eğitim seviyesi yükseldikçe işsizlik de artıyor. Sadece son bir yılda iş gücü dışında kalan üniversite mezunlarının sayısı %60 artarak rekor kırdı. Bulunan işlerin geliri ise zaten pek çok özel okula yapılan harcamayı karşılamaktan uzak. Bütün bunlarla birlikte işveren tarafında da artık diploma cazibesini yitirmiş durumda. Bilginin hızlı dönüşümüne ayak uydurmakta zorlanan üniversitelerin yerini günün şartlarına daha hızlı ayak uyduran online platformlar alıyor. Üniversiteler işte tüm bu nedenlerden dolayı can çekişiyor.

PEK ÇOK ÜNİVERSİTE İFLAS EDECEKİ

Artık her iki lise mezunundan birinin üniversiteye gittiği devir kapanıyor. Önümüzdeki dönemde öğrencilerin çok küçük bir bölümü klasik

tanımlı dönüşüm üniversiteye akademik çalışmalarına katılmak için gidecek. İstihdamda hazırlama kurumları olmaksızın çıkan üniversitelerin yerini başta online eğitim veren kurumlar olmak üzere farklı yeni alternatifler alacak. **New York Üniversitesinden meslektaşımız Scott Galloway yaptığı analize göre Amerika'daki üniversitelerin birçoğu yakın bir süreçte kapanacak ve onlardan başlan alana Google, Amazon, Apple gibi büyük markalar geçecek.**

Bugün Türkiye'de üniversite diploması olan gençlerin işsizlik oranı, lise mezunlarından daha yüksek! Yani Türkiye'de eğitim seviyesi yükseldikçe işsizlik de artıyor.

ÜNİVERSİTE DIPLOMASININ YERİNİ DİJİTAL PORTFÖY ALACAKİ

Önümüzdeki dönemde gençler iş bulmak için üniversite yerine, kısa süreli yoğunlaştırılmış eğitim alacakları mecralara yönelecek. Kimi staj yapacak kimi kampa katılacak kimi de online eğitim alacak. Bütün bu tekil tecrübelerden birer dijital rozet toplanarak kişinin kendi online veri tabanına işlenecek. Bu işin kalite kontrolü de akreditasyon sunan markalar tarafından yapılacak. Şimdi nasıl iş başvurusunda diploma veriyorsanız, ileride diploma yerine bu dijital portföy sunulacak. Yani tarihi, Antik Yunan'a dayanan ve günümüzdeki anlamıyla aslında bir Orta Çağ buluşu olan üniversite, bilginin hızla şekil değiştirdiği bu çağda eski anlamını yitirmiş olacak.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteoy.org>

Zeki Kayahan Coşkun

aşk öyle bir büyü ki...

Resmen yemek yiyecektim Deniz Seki'yle... Eve geldim... Yatağıma uzandım. Çırağan'da mı yerdik yemeği? Ben mi gidip evinden alırdım? Ne yiyecektim? Ne kadar acemiydim!

Sonunda iki yıla yakın süren stajyerliği tamamlamış, haftada bir gün, iki saat de olsa radyoda program yapmaya başlamıştım. Fakat hâlâ stajyer gibi muamele görüyordum... Heey! Sınıf atlamayacak mıyım? Radyoya gelen konukları karşılamak, su götürme, fotokopi, faks çekme işleri hâlâ bende... Öte yandan radyonun da bağlı olduğu, Akşam Medya Grubu bünyesinde çalıştığımız Contee'derisinde haftalık yazılar yazıyor, dergide daha fazla itibar görüyordum.

Stajyerlikten radyo programcılığına terfi etmiş biri olarak sorumluluklarımdan biri de "herkes yazı kartını takacak" kararına uymak ve uymayanları da uarmaktır. Akla ziyan kararlar alınıyordu ara ara... Misal, denen örs koltuğunun tekerlekli ayaklarına basmak yasaktı... Yahu insan ayağı bu, gidiyor araya farkında olmadan. Yooook! Ayakkabılar yere değecek. Bu yüzden konulan bile vardı radyoda, gazetede. Aman CEO görmesindi! Anlı şanlı programcıların farkında olmadan koltuk ayağına basıp bıraktığı iş silmek için yaşadığı telaşı unuttumam... İslak mendil, peçete vb. yoksa o an, gömleğinin kolunu çekip tir sileni bile gördüm. Ben? Hitler'in çaylak askerini gibi hemen körkütükadapte oluyordum mantık dışı kurallara... Zira kaybedecek çok şeyim vardı. Otaokul yıllarımdan beri düşlediğim işe yeni kavuşmuşum. Koltuk ayağına bastığı iş sonlanmamalıydı kariyerim. **O dönemleri özleyorum. Vay o politikacıya laf söyledin, vay şunu eleştirdin diye kovulmak, ceza almak pek mümkün değildi. Yaka kartı takmadığın, koltuk ayağına bastığın işin kovulabiliyordu.** Hatta rakip radyonun patronunun kahverengiyi sevmediği için, kahverengi giyen bir çalışanı kovduğu bile konuşuluyordu sektörde.

Deniz Seki'nin konuk olarak radyoya geldiğini, karşılamak gerektigini söylediler. Hızla bina girişine doğru gidiyordum ki yaka kartını takmayan bir personel bina doğru yaklaştığını gördüm. Açık mavi renkli gözlüğü de gözündeydi. Şirket içinde açık mavi renkli, havalı gözlük takmak kovulma sebebi miydi, emin değildim ama yakakartı boyunca olacaktı. Tam geçerken yanımdan "Yaka kartınızı takmamışsınız." dedim sert bir tonla. Durdu... Gözlüğünü çıkardı. Kekeleyerek ve hafif ürkmüş biçimde "Be... Be... Ben Deniz Seki, radyoyu anıyordum," dedi... Sanki köşe başında güzel bir kadınlık çarpmış gibiydim. Zaman durdu. Alamıyorum gözlerimi. Normalde "Ben de sizi karşılamaya geliyordum, buyurun radyoya geçelim," demem lazım. Stajyer sayılır mıydım, yavaşlınıyım bile ciddiye alınıyor... Stajyerler de etkilendir, onları da kalbi çarpır ama şansları yoktur bir pop-star karşısında. Sanki oradan öylesine geçiyormuşum gibi yapıp "Ben Zeki, radyodanım, yardımcı olayım," dedim ve Deniz kenarında 50-60 metre yürüyüp radyoya götürdüm kendisini. Konuk olduğu program bitti... Radyolarda tuhaf bir uygulama vardır. Konukluk bitince, şarkıcıdan, oyuncudan vs. ses alınır. "Merhaba, ben Deniz Seki, ben de bu radyoyu/programı dinliyorum." Hadi ama... Her radyoda/programda hemen her şarkıcının benzeri sesleri vardı o zamanlar. Ben de şansımı denedim. "Ses alabilir miyim programım için sizden?" diye sordum. "Yaka kartım yok ama olur mu?" dedi gülümseyerek. Şapşık ya, laf da sokarmış bana... Böyle diyemedim tabii, o dönem şapşık diye lüzumsuz bir ifade henüz uç vermemişti dilimizde.

"Kusura bakmayın, ben personel sandım sizi" benzeri, salakça bir açıklama yaptım. Sanki tüm personelden sorumluymuşum gibi... Prodüksiyon odasına girdik. "Merhaba ben Deniz Seki," diye başlayıp güldü kayıtlar başında... İşaret miydi bana? Ne oluyordu? "Kız bana güldü, kesin hoşlandım" ergen modundan çıkamıyordum. "Şöyle yapalım," deyip "Aşk öyle bir büyü ki" şarkısının sözlerini değiştirdi. "Zekiimi, öyle bir büyü ki, öyle bir büyü ki anlayamazsın. Göze alsan olmaz, aşka gönül doymaz. Seven kalbi istesen de susturamazsın..." Ben yine dondum kaldım. Kayıt bitti, kendisi gitti. Ben günlerce verdiği sesi yayınlarımızda kullandım. Sürekli şarkılarını çaldım ama olmuordu... **Dergide kendisi hakkındaki eğlenceli yazılar yazmaya başladım... Her yazının sonunda yemek davetine bulunuyordum. Ayılarda kendisi sen seslendim.** Derginin birajı artıyor, okurlar, dinleyiciler, arkadaşlarım merak ediyordu ne olacağını. Bir gün radyoya bir faks geldi. Sekreter arkadaşımız faksı yüksek sesle okumaya başladı herkesin içinde... Aşağı yukarı şöyle bir şeydi: "Deniz Seki, kendisi hakkındaki eğlenceli yazılarınızı, yayınlarımızda söylediklerinizi keyifle takip etmekte, sizin belirttiğiniz bir tarihte, yemek davetine katılmak istemektedir. Uygun günü ve saati bana iletilebilirsiniz. Menajer Taylan Güçeli." Oooo, vaaaa, huuuu coşkusu ve alkışlar arasında bir baktım faks kâğıdına, doğruydu... Taylan Güçeli antelli bir fakstı. Resmen yemek yiyecektim Deniz Seki'yle... Eve geldim... Yatağıma uzandım. Faksı tekrar tekrar okudum. Çırağan'da mı yerdik yemeği? Ben mi gidip evinden alırdım? Ne yiyecektim? Ne kadar acemiydim! Lüks bir restoranın valesine teslim edecek gösterişli bir otomobille bile yoktu... Hatta otomobili yoktu. 500T halk otobüsüne mağazı geliyordu radyoda... Hesabı ödeyebilecek miydim? Hâlâ stajyer maası alıyordum radyodan, dergiden de yaz başına bir miktar telif dağıtma gelirim yoktu. Hadi ilk yemeği atlatırm, ya sonra tekrar yemeğe çıkmam gerekirse? Ben kimdim? Deniz Seki kimdi? Davul bile dengi dengeneydi... Hem galiba benimki "dikkat çekilebilecek miyim acaba" merakıydı... Bu bir oyun muydu? Platonik aşık mıyım? 20'li yaşların başındaydım... Ne yiyecektim? Günlerce düşündüm durdum tüm bunları. Cevap da vermem gerekiyordu. Gerçekler sarıscı, bağcıkları sıkıca bağlanmış ayakkabının içine girmiş küçük bir taş kadar rahatsız ediciydi. Hadi bakalım, göz bağları. Havalı ve gururlu bir finalin zamanı gelmişti. Radyodan sekreterimiz menajeri aradı ve benim yönlendirmeme "bugünlerde radyo programının prodüksiyon çalışmaları dolayısıyla çok yoğun olduğumu, ilk fırsatta haber vereceğimizi" söyledi. Bitti...

Stajyerler de etkilendir, onları da kalbi çarpır ama şansları yoktur bir pop-star karşısında.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranter.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Cem Davran

yok olmak

Bıraktığımız gibi bulamıyoruz hiçbir şeyi, ne acı. Tam biz büyürken birileri gelip siliveriyor çaktırmadan bütün izlerimizi. Unutulsun bunlar der gibi...

Kapı çalıyor biriniz baksanıza. Hiç bitemeyen bir yağmur sesinin arasında nasıl duydu? Bu saatte, bu havada kim gelecek? Duydum diyorum, demir kapının tokmağı mıdır nedir, onun sesi... Zil yaptırık oraya, gelen olsa ona basar. Yarım kat aşağı incekimsi tembel sürüşü, ben bakarmım. İki dakika bekleyin, ben yokken taş çalın!

Asmalımescit; çocukluğumun, ilk gençliğimin sepya fotoğrafları, tiyatro dekoru gibi sokaklar, binalar. Pera Palas'ın komşusu, bir ucu Tünel'e açılan, her sokaka ne yapıp edip Beyoğlu'nun masallarını kucaklayan, Osmanlı'nın, Cumhuriyet'in tüm azaletini omuzlarında taşıyan muhteşem bir mahalle. Hangi zamanını anlatsan, bir yerlerde okusan mutlaka sanatla, eğlenceyle, bohem hayatın renkleriyle karşılaşıcağın, sahici ve sürekli küllerinden doğan gölgeli, karanlık sokaklar ailesi.

Yaz bitmek üzere, cılız müzik sesleri geliyor çevre binalardan, meyhaneler kapı önü masaları toparlarken, müşteriler yağmurlu yolu ediliyor. Yıkanyor yüzüylların hatıraları, tam köşeye kusmuş birileri, büfeci küfrediyor, ıslak darbuka tıngırtısıyla alaturası dolanan birkaç müzisyen ve başboş sokak hayvanları; dinleniyor Asmalımescit.

Bir cumbanın içindeyiz. Tam kırışmazda Refik, aşağıda Yakup, Sofyalı Sokak burası anlayacağız. Mahalleyle adını veren "asma mescidi" az ilerideymiş meğer, 1900 öncesi yok olup gitmiş diyorlar. **Çok yazılan çizilen var ama hiçbir şey bilmesen daha şöyle on dakika dolansan kokusunu alırsın bütün hayatların, böyle bir dekor var etrafımızda.** Demir kapılı sıska bir apartman biziksimi.

Arkadaşım kıracı galerici, girişi meyhaneye sergi karışımı bir şeye dönuştürü, üst katlar da resim dolu. Zaman zaman sergi sergiler ya da yollar, sonra aşağı katta meyhaneye sohbeti, bolca sokak hayvanları, bir kere sokak hayvanları.

İçin buluşma yerine dönüşen mekân, bazı günler kimsecikler kalmadığında okemması eşliğinde tatlı bir muhabbetortamına dönüşüyor. İşte bu akşam da onlardan biri, keyfimiz yerinde. Duvarlarda dönem ressamalarının çeşitli çalışmaları asılı, sürekli oturdugum köşenin duvarına da küçük bir şiir ilştirip atmışım geçen zamanların birinde.

Birkaç yıl önce yapılan bir tadilatla binanın giriş kapısının hemen yanındaki duvarda bazı boyamalara, çizimlere rastlandı, hemen usulüyle ortaya çıkarılıp koruma altına alındı. Önceki kiracılar küçük binanın bunun gibi bir sürü özelliğini kapatmış, üstüne badana çekmiş yok etmişti ama onlar gömüldükleri yerde yaşamaya devam ediyordu.

Đışarıdan binaya girerken, iki mermer basamakları sonra demir kapı karşılıyor sizi. Yukarıdan gelen kablolu ucu duvarda parıldayan modern zilin düğmesine bağlı, bastığınız an küçük binanın her yanı, kendi bitene kadar durduramayacağınız bir elektronik sesle doluyor. Ben az önce demir kapının üzerindeki oymalı tokmağın sesini duydum oysa. Gelen her kimse böyle tercih etmişti bir sebepten.

Kapı açılınca küçük bir mermer zemin ve üzerinde ustaca işlenmiş altı köşeli bir yıldız, girişteki duvarda arkadaşımın keşfedip koruma altına aldığı çok güzel ikonik bir resim var. Yarım kat merdiven çıkıp okey oynadığımız mekâna açılan bir sahanlığa, yeniden başlayan basamaklarla da üst katlara çıkılabilir. Böyle yapıları bu bölgede yüzlerce örneğini gördüm, çizimlerde çoğu ticari amaçla şekillendirilmiş hâlde yeni dünya düzenine uyum sağlamaya çalışıyorlar.

Kapıya yaklaşırken üstteki vitrayların arasında birkaç şemsiye gördüm, bir kez daha demir tokmağın sesi ve küçük küçük anlamadığım çekingen konuşmalar duydum. Bazıları kadın sesiydi, başka bir dilde konuşuyorlardı.

Güçlü bir hareketle kapıyı açtım, hızanan yağmurun altında vazgeçip gitmek üzere olan beş kişiye, buyurun diye seslendim. İkiyi yaşlı diğerleri ben yaşlarda, belli ki bir aile. Bozuk bir Türkçeyle; ısık yanıyor, kapandı mı meyhaneye? diye sordu yaşlı kadın. Kapalı ama dilerseniz biraz soluklanabilir, yağmurun dinmesini bekeleyebilirsiniz, biz biraz daha buradayız. Turistik bir gezi mi, misafir misiniz? Yaşlı kadın; yine zor anlaşılır bir dille, ben bu evde doğdum büyüdüm oğlum...

Her katı her odayı dolattık hüznümlü bir sessizliğin eşliğinde. Bir tek hanımefendi konuştu, anlattı, sustu, tekrar konuştu. Yetmiş yıl önce koşarak inip çıktığı merdivenleri ezberle adlandı, nefesini almadığında durdu, soluklandı ve tereddütsüz devam etti. Burası abimimizin odasıydı, annem ile babamın odası vardı burada, duvanı yıkılmış, çok şurada girişteki resmin benzeri vardı, üstünü boyamışlar, çok güzeldi, neden?

Sahiden, neden, var mı cevaplamak isteyen, nedenini bilen? Girişte okey oynadığımız odaya geldik, cumbanın tam üstüne. Akşam yemeğini burada yerdik, bu pencerenden babamın iştin dönuşünü beklerdim, her zaman eli dolu gelirdi eve.

Tek bir tuğla, bir duvar yahut bir ıhlamur ağacı saklıyor varlığımızı, biliyorlar, onu da yok ediyorlar.

Oturdular, kahve ikram ettiler, Etki Müren çalışıyordu mekânda, biliyordum bu şarkıyı dedi hanımefendi. Göç ettikten sonra yıllarca bunları dinledi ailem. Neden gittiniz diye sormak istemim ama soramadım, çok anlamlı da değildi zaten. **Nedenlerden bir ders almadıkdan, yaşananlardan yepyeni güzellikler çıkaramadıkdan sonra, kime ne faydası olabildi deriz soruların?**

Misafirahlin bir tanesiyle çat pat İngilizce konuştuk, seyahatlerinin sebebinin anladık, küçük oğluydu. Son yıllarda böyle çok istiyormuş ki doğup büyüdüğü yeri görmek, hastalığının uygun bir dönemini bulup hemen gitmekmiş. Çok mutlu şun an dedi, bize her anlattırdı, merak da ederdik, aramızda plânladık ve geldik, sizlere de çok teşekkür ederiz. İki gün daha kalacağız, yarın hava güzel olursa Boğaz gezisi yapacağız, muhteşem bir şehir, annem haklıymış. Vedalaştık, hanımefendi yıllarının avuçlarını evin duvarlarına süterek indirdi basamaklardan, demir kapıya bir kez daha dokundu, size emanet, iyi bakın ona. Çocukluğumu ma acaba?

Bıraktığımız gibi bulamıyoruz hiçbir şeyi, ne acı. Tam biz büyürken birileri gelip siliveriyor çaktırmadan bütün izlerimizi. Unutulsun bunlar der gibi, geçmiştizin yok, geleceğimizin de benim der gibi. Bugünün de yarının da sahibiyim der gibi. Tek bir tuğla, bir duvar yahut bir ıhlamur ağacı saklıyor varlığımızı, biliyorlar, onu da yok ediyorlar. Đüşüncelerden başka sığınacak bir cumbali evimiz kalmıyor günlerin sonunda. Pencerenden annemizi bağırıyor, babamızı iştin eve dönuşüyor, var oluyoruz ve biz de unutuyoruz.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://irantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Alper Canıgüz

yedi düvele karşı esaslı bir duruş

Her kafadan ayrı bir sesin çıktığı başıbozuk bir yapı değil bizimki. Aynı askerliğin gerektirdiği şekilde, bir emrin, hiyerarşi içinde yukarıdan aşağı aktarılırken yinelenmesi gibi bir şey daha ziyade.

Rahat mısın sevgili okur? Öyleyse, hazır ol. Her Türk'ün asker doğduğu tartışmaya kapalı bir veri sayılan memleketimizde rahatlığın, daha iyi hazır olabilelim diye verilmiş kısacık bir geçiş aşaması olduğunu herkes bilir. Ve gerçekten deyledir. Nitekim, "hazır ol" komutuyla bürünülen postüraynı zamanda "esas duruş" tabir edilir. Yani hayata karşı duruşumuz, her şeye hazır bir hâldir ve gayet iyi biliriz ki bizi bekleyen de pek hayırlı bir şey değildir. Yüzlerce, binlerce hatta duruma göre yüz binlerce insanın hatasıız biçimde sevk ve idaresi kuşkusuz askerlikte büyük önem taşır. Emir komuta zincirindeki aksaklığın bedeli çok ağır olabilir ve bu nedenle de "emre itaatsizlik" bütün silahlı kuvvetlerde en ciddi suçlardan biridir. Tanju Çolak'ın kendisine yönelik eleştirilere ekseriyetle verdiği karşılık, "saygı duyuyorum ama katılmıyorum" askerlikte pek geçerli bir pozisyon kazandırmaz insana yani. Adamın canına okurlar. Bakın, bu emre itaat meselesi o kadar önemli ki ki hazır ol komutunu aldıktan sonra bedenini duruşuna dair en küçük ayrıntı tarif edilirken, "komutana muhabbetle bakmak" gerekliliği de belirtilir. Yani, **pazar alışverişinden mayınlı bir araziye doğru koşmaya kadar, size vereceği her emir için komutanınıza karşı peşin bir şükran duygusu taşımanız, hiç değilse öyleymiş gibi görünmeyi başarmanız şarttır.** Ters bir bakış, gayrimemnun bir ifade hatta kayıtsız bir surat başınızı derde sokabilir.

Peki bir ordu için rasyonel kabul edilebilecek bu hâl, sivil hayatta ne kadar sürdürülebilir bir iştir ve dahası bu iyi bir şey midir? Halkımızın ve yöneticilerimizin kahır ekseriyetine göre her iki sorunun yanıtı da evet. İster seve seve, ister söke söke. Pek âla, pek güzel. Ben kimim ki millî iradenin ve devlet büyüklüğümüzün kararlarını sorgulayayım? Yalnız, ara sıra bu iddianın, lisede aldığım -ve muhtemelen gayet önemsiz- bazı bilgilerle çelişir gibi olduğu izlenimine kapılıyorum. Hayır, öyle yurttaşlık bilgisi, insan hakları dersi falan değil sözünü ettiğim; 12 Eylül Darbesi'nin müfredatımıza hediyesi "millî güvenlik" dersi bilgileriyle. Sıkı bir McCarthy hayranı, faşizm sevdalısi bir deli yürek olarak hatırladığım bu hocamızın bile, "Askerin görevi, siyasetçinininkinin bittiği yerde başlar," dediğini hatırlıyorum. "Onlar meseleleri konuşarak çözmeye çalışır, biz savaşarak."

Siyasetçi ve askerın vazifelerini bu şekilde tanımladığınızda ortada bir sıkıntı var gibi görünüyor hakikaten de. Hâlbuki bu, aldatıcı bir bakış açısı. Biraz düşününce, başlangıçta çelişkili gibi görünen durumun aslında gayet tutarlı olduğunu kavrayıyorum. İzah edeyim, siz de kavrayın güzelce ki yanlış düşüncelere, tehlikeli cereyanlara kapılmayın. Durum şu: Sizin de bildiğiniz gibi, "icabında Türkiye'nin dünyanın en şahane de bir demokrasisi ilan" olduğu sık sık dile getirilmekte etki ve yetki sahibi siyasetçilerimiz tarafından. Bunu biliyoruz yani, bu bir veri. Öte yandan bir diğer veri, her Türk'ün asker doğduğu. Zurnanın zırt dediği yer burası: Demokrasi, halkın kendi kendini yönetmesi olduğuna göre, her ferdî doğuştan asker olan bir nüfusun, demokrasinin güzelliklerini askeri bir disiplin içinde yaşaması da doğal bir netice olur. Türk tipi demokrasi dediğimiz işte budur. Kimse bize nasıl yaşayacağımızı dayatamaz! Kendi demokrasimizi kendimiz pişirir, kendimiz yeriz. Hâl böyleyken, demokrasinin olmazsa olmazlarından çok seslilik kaçınılmaz da kendimize göre yaşamak ve yaşatmak kaçınılmaz olur. Üstüne, bu işin en önemli bir parçası da askerliktir.

Kimse bize nasıl yaşayacağımızı dayatamaz! Kendi demokrasimizi kendimiz pişirir, kendimiz yeriz.

sesin çıktığı başıbozuk bir yapı değil bizimki. Aynı askerliğin gerektirdiği şekilde, bir emrin, hiyerarşi içinde yukarıdan aşağı aktarılırken yinelenmesi gibi bir şey daha ziyade. Belki bağlamına göre çeşitlendirmek suretiyle ama muhakkak ki aynı sözün, evde, okulda, camide, medyada, sokakta, siyasette tekrar tekrar seslendirilmesi, yaygınlaştırılması.

Tabii, demokrasi mücadelesi öyle kolay kazanılmıyor. Huzurlu, müreffeh ve bağımsız bir ülke olmak için, alternatif hiçbir sese, görüşe tahammül göstermemek, insana nefes bile aldırmamak, kıntıksız edenin kafasını ezmek, sürekli savaş psikolojisi içinde yaşamak gerektiğini anlamayan ve anlamamakta direnen odaklar var hâlâ. Neyse ki demokrasi güçleri bu sorunları ortadan kaldırmak için var gücüyle çalışıyor. Mesela, dünyadaki hemen hemen her ülkeyle kavgalı olmamız bu konuda çok olumlu bir gelişme. Neden asker doğmamız, yaşamamız ve ölmemiz gerektiğini bize iyi hatırlıyor. Rahat nedir bilmeyen, her an her cepheye savaşmaya hazır, emirleri sorgulamayan monolitik bir nüfus demokrasimizin en büyük güvencesi olacaktır. O noktaya vardktan sonra bir de komutana itaat etmesi, her şeyi yapması zorunludur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

BEN

KİMİM?

✱7 Kasım 1913 yılında Fransa yönetimindeki Cezayir'in Mondovi kasabasında dünyaya geldim.

✱Doğumundan kısa bir süre sonra Birinci Dünya Savaşı başlamıştı. Babamı o savaşta kaybettim.

✱Maddi zorluklar yaşamama rağmen okulu bırakmayı bir an bile düşünmedim. Liseyi burslu okudum.

✱Okul yıllarımda futbol takımında kalecilik yapıyordum. Fakat ilerleyen zamanda yakalandığım veremden dolayı erken yaşta futbolu bıraktım.

✱Verem hastalığı üniversiteye gitme iki sene engel oldu. Daha sonra Cezayir Üniversitesi Felsefe Bölümünde eğitime başladım, bir yandan okulda tiyatro eğitimi de alıyordum.

✱Eduardo Galeano, yıllar sonra çıkardığı "Gölgede ve Güneşte Futbol" kitabında benden şöyle bahsediyordu: Çocukluğundan beri kaleci olarak oynamaya alışmıştı çünkü arada ayakkabıları daha az eskiyordu.

✱Toplumsal sorunları sanat dallarıyla işlemek istiyordum. 1935 yılında arkadaşlarımla Avusturya'daki maden işçilerinin isyanını anlattığımız "Asturya'da İsyan" adında bir tiyatro oyunu yazdık. Aynı yıl bir "İşçi Tiyatrosu"nu kurdum.

✱1942 yılında çıkardığım kitabım en fazla dile çevrilen hatta en çok satan kitaplar arasında yer aldı. Birçok otoriteye göre bu

kitabım "varoluşçuluk" akımının en büyük örneklerinden biriydi.

✱1943 yılında "The Flies" adlı oyunun premiyerinde Jean-Paul Sartre'la tanıştım. Doğduğumuz ilerleyen yıllarda tartışmalarla devam etti.

✱"Felaketler oldukça kimse asla özgür olmayacak" diyorudum "Veba" kitabımda. Üzerinden 75 yıl geçmesine rağmen tüm dünyada yaşanacak olan bir salgınla birlikte kitabın tekrar büyük bir ses getireceğini nereden bilebilirdim.

✱Bazı kelimelerin bendeki yeri çok farklıydı. Dünya, acı, toprak, anne, insanlar, çöl, gurur, yaz ve deniz kelimeleri en çok sevdiğim kelimeler. Yıllar sonra kızım tarafından günlükümün bulunmasıyla ortaya çıktı bu sevdiğim kelimeler.

✱Çok fazla sigara içen ben, kedimin adını da "sigara (cigarette)" koymuştum.

✱1957 yılında "Giyotin Üzerine Düşünceler" adlı makalem çok beğenildi. Nitekim aynı yıl bu makalenin de etkisiyle Nobel Edebiyatı Ödülü'nü kazandım. Bu ödül aynı zamanda Afrika doğumlu bir yazarın aldığı ilk Nobel'di.

✱Araba kazasıyla ölmeyi absürt ölüm olarak değerlendiren ben, 4 Ocak 1960'ta ya da yayıncı arkadaşımın birlikte Paris'e giderken kazada hayatımı kaybettim. Cebimde bir tren bileti, çantamda tamamlanmamış bir romanımın çalışmaları bulundu. Kim bilir belki de cebimden çıkan tren bileti sevgili Maria'ya kavuşmak içindi.

BASUCU KİTAPINI

ASUMAN DABAK

Küçük Prens

Yazar: Antoine de Saint-Exupéry
Çevirmen: Cevat Şakir Kabakoğlu & Tamer Yigit
İlk Çeviri: Nispetiye, 2018

En sevdiğim yeri:

"Haçta gît," dedi tilki. "Vereneğin sır çok basit: İnsan ancak yüreğiyle baktığı zaman doğruyu görebilir. Gerçeğin mayası gözle görülmez." Küçük Prens unutmamak için tekrarlardı: "Gerçeğin mayası gözle görülmez."

SEVCİN YAŞAR

Kayıp Zamanın İzinde

Yazar: Marcel Proust
Çevirmen: Nispetiye, 2018

En sevdiğim yeri:

"Evimde gereksiz eşyaların hepsi var şüphesiz. Sadece gerekli olan şey eksik: buradaki gibi kocaman bir gökyüzü parçası. Hayatınızın üstünde hep bir gökyüzü parçası bulundurmaya çalışın yavrucum..."

ÇAĞLA ELMA

Şeker Portakalı

Yazar: José Mauro de Vasconcelos
Çevirmen: Aygün Akın
İlk Çeviri: 1987

En sevdiğim yeri:

Evet, ben hep sonucuydum. Büyüdüğüm zaman görecekti onlar. Amazon güresinde bir orman satın alacaktı, gökyüzüne değen bütün ağaçlar benim alacaktı. Üzerinde yığınla melek bulunan bir mozağa dolusu şişe satın alacaktım, kimseye bir kanot ucü bile vermezcektim.

ASLI AKINER

Deniz Kültü

Yazar: Nispetiye Kemal
Çevirmen: Aygün Akın, 1996

En sevdiğim yeri:

"... Karadenizin, Boğazın, Marmaranın balıkçıları da Haliç martılarınca paylarını ayırıyor... Haliç martılarına balık atmak, bu şehir garibanlarını Balıkpazarı önünde paylarını vermek en büyük uğursuzluktur... Martıların hakkını vermeyen balıkçının o gün balığı satılmamıştır. Martıların hakkını vermeyen balıkçı o günden sonra uzun süre balık tutamazdır. Motoru bozulmuş, kureği kırılmış, gelkeni parçalanmış, teknesi delinmiştir. Batmıştır da, batmıştır da... Bu dünyada her şeyin, herkesin, denizdeki balığın, gökteki kuşun, yeredeki insanın hele hele insanın, hele hele insanın hakkını vereceksin."

PEKİ BEN KİMİM?

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Doğru cevabı bizeyazin@kafadergi.com adresine gönderen ilk üç okuyucumuza yazarın bir kitabı hediye!

miras yemenin iki türlüsü

Sanatçıların "miras"ına saygısızlık hikâyeleri anlatmaya başlasam, ardı arkası kesilmez. Ailelerden başlar kayıtsız ve vandal tavırlar, umursamazlıklar. Ayşe Sarısayın ya da Demet Taner gibi pek az örnek vardır.

İhsan Yılmaz'ın, Tiraje Dikmen'in İstanbul Üniversitesine bıraktığı mirasın karşılaştığı ilgisizliği konu edindiği haber-yazısı içimde ürperti bir efke dalgası doğurdu. Bizimkisi nasıl bir toplum?

En son Samih'le uğramıştık Büyükdadeki köşüne; şimdi perişan, terk edilmiş hâldeymiş. Tiraje bana biraz buruktu, bir türlü barışamadığı ablası Şukriye Dikmen'i "tercih" ettiğini düşündüğü için, evet, öyleydi. Gene de zarif davranırdı. Bende, gövdesi adadayken aklı ve ruhu Paris'te dolaşiyor izlenimi uyandırıyor.

Sanatçıların "miras"ına saygısızlık hikâyeleri anlatmaya başlasam, ardı arkası kesilmez. Ailelerden başlar kayıtsız ve vandal tavırlar, umursamazlıklar. Ayşe Sarısayın ya da Demet Taner gibi pek az örnek vardır. Asıl toplum ama: Nakit değişle belkiler miras, gözünde.

Tiraje'yle ilgili haber-yazıdan bir gün sonra, Ayasofya hamlesini güya dengelemek amacıyla, "restore" edildiği için birkaç yıldır kapalı olan Sümela manastırı törenle açıldı ve rezalet -herhâlde- görülmüş sanıldı: Neredeyse bütün yüz figürleri tahrip edilmişti, yalnızca, erişemedikleri için tavandakilere dokunmamışlardı barbarlar. **Aşağılık bir yaratık tweet atmış: "İtiraf ediyorum, bu kutlu görevi ben üstlendim" - böylesi telef olduğunda fosseptik çukuruna bırakılmalı.**

Bizimkisi nasıl bir toplum?

Ayasofya mozayiklerinin bundan böyle korunabileceğine inanmak kolay mı?

Reddedilmiş miraslar çünkü bunlar. Adam (denilebilirse) İstanbul'da doğmuş, İstanbul'da yaşıyor, Ayasofya'ya ibadete açılınca gitmiş ilk kez, namaz kılmaya değil üstelik, sığır gibi unanmış yere "selfie" çekiyor.

Bizimkisi nasıl bir insan topluluğu? Yoksa Ece Ayhan haklı mıydı: "Anlaşılan biz bir insan topluluğu değiliz."

Fotograf karesi beni düşündürdü. Sümela'daki fresklerde bütün "yüz"ler tahrip edildiğine göre ötekinin "yüz"ü yok edilmeli, yeri "selfie"yle doldurulmalı: Kendi yüzünden ve içyüzünden utanmak kılından bile geçmiyor terminator'un, Sıra Ayasofya'daki suretlere neden gelmesin?

Bana kalırsa, tahrip etme güdüsünün açıklamaya gereksinmesi zaten yok, sunulan "gerçek"lere bakmayalım. "Yüz" mekruhmuş, boşverseniz! Sirdi, yazıyı öyle değil mi sanki? "Kendi kendisinin efendisi olmayan hiç kimse özgür değildir" diyen Epiktetos'un Yazılı Kanyon'daki duvara kakılmış şiiriyle Sümela freskosundaki yüzü karşılaştıralım.

Bizimkisi nasıl bir insan topluluğu?

Yoksa Ece Ayhan haklı mıydı: "Anlaşılan biz bir insan topluluğu değiliz."

Kendi çıkardığım dergileri saymıyorum, yazı yaşamımda düzenli yazdığım dergilerin ciddi yeri oldu: Tarih ve Toplum, ilk dönem Yeni Gündem'i, Arredamento Dekorasyon, Fol, #tarih, Cumhuriyet Kitap, KAFA - bir de birkaç yıldır her sayısına katıldığım Yemek ve Kültür, ki 60. sayısıyla 15. yaşına girdi Zeynep-Musa Dağdeviren çiftinin yayımladığı, Demet Elkalp'in hazırladığı dergi.

Mirasın, kültürel mirasın çarçur edilmesine bakarken "bizimkisi nasıl bir toplum?" sorusu öne çıkıyor gerçi, bir de mimarın inancı ve inatçı beklileri var neyse ki: Çıpa'nın çatısı altında doğan Yemek ve Kültür bu açıdan değerlendirildiğinde hayli dolgun bir dergi.

Yaşama kültürü ekseninde "yemek" evrensel bir değer diğizesini temsil ediyor. Toplum-miras ilişkisinde "bana ney/neleri nasıl yediğini söyleyin, size nasıl bir toplum olduğunuzu bildireyim" denklemini belirleyici. "Hızlı yemek" bir karşıkültür benim gözümde, geleneğin yaşıtılması, korunması ve geliştirilmesi özen, yatırım, bağlılık isiyor. Başta Günay-Turgut Kut çifti, Stefanos ve Marianna Yeranosmos ikilisi, Artun Ünsal türü ciddi araştırmacıların soluk aldıkları alana Yemek ve Kültür dergisi 60. sayısını dolduran binlerce sayfa ile cananlık katkıda bulunmayı sürdürüyor, yazarı olarak bir gurur hisliyorum!

ÜRETMEYEN TOPLUMLARI NE BEKLİYOR?

Bu salgın bize gerçekte neye ihtiyacımız olduğunu açıkça gösterdi ve üretmeyen toplumları kendi yalnızlıklarıyla baş başa bıraktı.

Beyrut'ta patlayan gübre, ülkedeki başka bir gerçeği gözler önüne serdi. İki ay önce Lübnan'a ilişkin yazdığım yazının ardından, Lübnan'a sık giden ve bölgeyi bilen arkadaşlarımdan ne tür bir duyum aldığımı, ülkede ne olacağı yönünde sorular gelmişti. Açıkça söylemek gerekirse, 2750 tonluk amonyum nitratın patlayacağını bilmiyordum. Ne var ki üretmeyen, her şeyi başka ülkelere satın almaya hazır, parayla para kazanmak dışında bir gayreti olmayan, sanayiye teknolojiye yatırım yapmayan, geleceği sadece ticaretle, işletmede gören Lübnanlılar, patlamayla birlikte bu gerçekle yüzleşti. Ülke insanının ana gıda maddesi olarak tanımlananı tahıl ve bakliyatın depolandığı 120 bin ton kapasiteli silolar ve bu ürünleri dağıtan depoların bulunduğu bir mahalle yerle bir olunca, bu korkunç olay aynı zamanda bir gıda krizinin de kapısını açtı.

Açlık tehlikesiyle karşı karşıya kalan halk sokaklara döküldü. Hükümet istifa etti. Gündeme gelen kıtlıkla beraber dünya, Lübnan'a yardım eli uzattı. Türkiye de yardım gönderenler arasında. Akdeniz'de yeni projeler tasarlayan Fransa ve Körfezdeki müttefikleri, yaptıkları yardımları bir nüfuz alanı yaratmak için kullanmaya niyetli görünüyor. Ekecekleri bu tohumların ürünlerini hasat etmek istediklerinde, Orta Doğu yeni olaylara sahne olacak.

Sınırlı toprağı olan ama bilime önem veren ülkeler (örneğin Hollanda, İsrail) teknoloji dışında tarım ve hayvancılıkla neredeyse bizden birkaç misli para kazanıp istihdam sağlıyor. Bunun için en önemli yatırım; bu alanlardaki eğitim. Üretimde yeni havzalar yaratmaktan ürünün depolanmasına, en ucuz, en güvenli nakliyatı sağlamaya, doğru ambalajlamaya hem üretici hem tüketici memnuniyetini sağlamaya kadar uzanan geniş bir perspektiften değerlendirmek gerekiyor. Bu nedenle yatırımlarını bu yönde yapıyor; iç tüketimi sağlar ve bizim gibi ülkelere satıyorlar.

Ülkemizdeseyse birtakım yandaşları zengin edecek tarım politikaları sayesinde, tarımla uğraşan insanlar kendi ülkelerinin topraklarında üretmek için teşvik edileceğini, üretimin uzaklaşacağını, Fındık üzerinde yaşanan tartışmalar da bununla ilgili. Üretimde ne kadar başarılı olursa, ne kadar karşı karşıya kalacağını bilemiyor. Üretim, eğitim,

ulaşım, turizm vb. politikaları değişti. Bu salgın bize gerçekte neye ihtiyacımız olduğunu açıkça gösterdi ve üretmeyen toplumları kendi yalnızlıklarıyla baş başa bıraktı.

Virüsler, bakteriler hayatımıza hep vardı ve var olacaklar. İnsanın kısa tarihinde bunun birçok örneği mevcut. Kolomb döneminde Amerika'dan getirilip, 1800'lerde bütün Avrupa'yı doyuran temel gıda maddesi olarak tanımlanan patatesten ortaya çıkan bir mantar, İrlanda'da açlık nedeniyle bir milyon insanın hayatına mal olmuştu. Birçok İrlandalı Amerika'ya o dönemde göç etmişti. Bugün İrlandalılar ve Türkler arasındaki yakınlık, İngiliz yönetiminin ablukasını delen Osmanlı yardımına dayanırlar.

Besin kaynaklarının yok olmasına sebep olan felaketlerin insanları yamyamlığa götürdüğü Hollywood filmlerinde ele alınmış olsa da bir gerçek. Buzul kütlelerinin küresel ısınmayla hızla erimeleri ve ortaya çıkması muhtemel yeni virüs ve bakterilerin hayatımızı nasıl değiştireceğini henüz bilmiyoruz. Gözünü para hırsı bürümüş insanlar, başına gelmeden gerçeği anlama özürüsü oldukları için küresel ısınma söylemlerini ciddiye almıyor. Ne yazık ki bu cehalet sayesinde kurunun yanından yaşı da yanyor.

Yaşadığımız salgın, birazcık meraklı olan insanı, tüketim alışkanlıklarını sorgulamaya itti. İnsan on bin yıl önce başladığı tarım hayatını bırakıp avcılığa dönmek istiyorsa, ne kadar büyük bir değişim ne insanın ne de doğanın yararına gerçekleşirdi.

Nihat Sırdar

marjinal kahveci kemal abi

Radyocu olmaya karar vermemden iyi bir radyo dinleyicisi olmamın yanında başka kimi yan etkeleri vardı. O etkenlerden biridir *Günaydın Vietnam* filmi.

Robin Williams'in Vietnam'da yayın yapan ordu radyosuna atanması, oradaki sansürce ve kuralı TRT yöneticisi kılıklı albayı sinir eden rahatlığı ve yayınlarına başlatılan büyük bir şevkle "Günnnnaydın Vietnaaaaaammmm" şeklinde anonsu her izledigimden beni daha fazla etkilerdi. Demek radyoculuk sevgisinin temelleri o zamanlardan atılmış zihnimde. Robin Williams bu aralar yayına girecek bir belgeselle gündemde. "Robin's Wish" belgeseli 63 yaşında intihar ederek hayatına son veren aktörün son zamanlarını anlatıyor. İnsanı ölüme götüren

sebepleri öğrenmek muhakkak ilgi çekici. Ama daha önce de söylediğim gibi hayata veda etmiş insanları ben hep (varsal) zihnimdeki iyi hatıralarla hatırlamayı seviyorum.

Sadece *Günaydın Vietnam* değil; *Ölü Ozanlar Derneği*, *Balıklı Kral*, *Kuş Kafesi*, *Can Dostum*, *Patch Adams*, *Mrs. Doubtfire* (*Muthiş Dadi*, *Muthiş Bobo*) gibi filmlerindeki efsane oyunculugunu kim unutabilir ki? (Seyretmeyenler için dev kıyak bir film listesidir üsttekiler. Belgeseli izlemeden önce bence hepsini seyredin.)

Robin Williams'inki gibi performansları izlemek kimi insanlarda onun gibi rol yapabile istegi uyandırırken bende etrafımda daha fazla gözlem yapma, o tiplerimin gerçek hayattaki karşılığını görme hevesi uyandırır. **Mesela okul hayatımda Ölü Ozanlar Derneği'ndeki gibi bir öğretmen olabilir mi diye düşünür, öğretmenlerime o gözle bakardım. Bu biraz da umut etmek aslında.** Öyle bir öğretmenle karşılaşmak bizim zamanımızda da zordu, şimdi de pek kolay değil. Koşullar ve özellikle mevzuat hazretleri öyle öğretmenlerin mesleki yaşamlarını sürdürmesine pek müsaade etmiyor çünkü.

Günaydın Vietnam'daki Adrian Cronauer karakteri gibi iyi geldiğinde fırlama, aslında son derece hüznünlü, sert görünmeye çalışan ama bunu beceremeyen bir karakter vardı ama hayatımda. Kendisinin bu tespitinden hiç haberi olmasa da doğal abone olarak her akşam yazıldığımız Kastamonulular Derneği kahvesinin çaycısı Kemal Abi'nin hareketleri sıradan bir kahvecin çaycısından beklenmeyecek marjinallikteydi. Bir kere mekanın Kastamonulular Kahvesi olmasına tamamen ters olarak Kemal Abi Kastamonusuzdu. İstanbul'da doğmuş, büyümüş, bizim semtin çocuğu olarak eğitimi liseden sonra bırakarak birçok işte çalışmış, en son kapağı bizim kahveye atmıştı. Kahvenin sahibi Faik Abi'nin takım elbise, İspanyol paça pantolon, kolalı ve manşetli gömlek, kravat gekiönde 70'lerden gelmiş görüntüsüne inat kolsuz tişört, yurtk kot pantolon giyerdi.

kolyeler şeklinde sanki Kastamonulular Kahvesi'nin değil de Hard Rock Cafe'nin çalışanı gibi dolardı.

Elbette bu kılık ve kıyafette okey itaskası ve iskambil kâğıdı servis etmesi, çay, oralet, muz, kakao, lüks kola taşıması bir enteresan görünürdü benim gözüme. Kahve milletin durumunu kabullendiği ve yadırgamadığı ortadaydı. Zaten Kemal Abi de tarzına ters muhabbetlerin içine girmeyi kabullenen, günyüzü görmemiş küfür kombinasyonlarıyla gülürlü yapan masaları fırcalayarak, bazen hesaba itiraz eden veya tabela arkasına yazılan çay sayılarında hile yapmaya çalışan uyankıları mevrubat şişesi kasasıyla tartaklayarak hayatına devam ediyordu. Bu marjinal görüntüsünün altında aslında bir fırlama olduğunu hep

hissediyordum. Beklenmeyen bir anda yaptığı esprilerle hepimizi yerlere yatabilirdi, aylarca hakkında esri yaptığımız arkadaşımıza bu sayede taktilabiliyorduk mesela.

Bizim ekibi ayrı severdi. Aramızda en gülürlü olan Mesut olduğu için onu ayrı tutar, kahveden içeri girer girmez peşin peşin küfrünü ederdi. Mesut "Hayda. Ne yaptım Kemal Abi bana küfredecek?" diye sorunca da "Elbet bir hyayrık yapacaksn. Ben şimdiden küfrümü edeyim. Belki gözümden kaçır." derdi.

Best FM'de çalıştığım yıllarda kahveye gidislerimizde ısrarla benim Kral FM'de çalıştığımı düşünün ve o konuda kendisini kesinlikle ikna etmiş "Gili" lakaplı kahve müdavimi arkadaşımı ısrarla düzeltir, "Ülan bir öğrenemediniz şu herifin Power FM'de çalıştığını." derdi.

Yıllar geçti. Herkes evlendi, taşındı ve mahalle grubu dağıldı. Kahve el değiştirdi ve başka bir memleketin derneği haline geldi. **Ükenin karpuz gibi ikiye yarılıp kutuplaşmasından güç alan o memleketliler başka memleketli olanları kahveye almamaya başladılar...** Biz zaten ayağımızı kesildiği için uzaktan haber alıyorduk son durumlar hakkında.

Sonra bir gün bizim ekipten Mustafa, Kemal Abi'nin hastalandığını, yatağa bağlı yaşadığını söyledi. Çok üzüldük. Pek ziyaretçi kabul etmediğini söyleyince gidemedik. Bol bol selam söyledik.

Geçen hafta tam da Robin Williams belgeseli haberini okurken Mustafa gruptan haber verdi Kemal Abi'nin vefat ettiğini. Hakkında uzun uzun konuştuk. Kayıbcımız var mıydı acaba diye içimize bir şüphe düştü. Kimi arkadaşlarımız bu konu üzerine tedirgin oldu.

Mesut'a ettiği küfürleri tekrarladık.

Mesut çok kızdı.

Bugünün gençlerinin epey uzak kaldığı kahve kültürünün en marjinal temsilcilerinden biri sessiz sedasız aramızdan ayrıldı.

Günaydın Vietnam'daki Adrian Cronauer karakteri gibi sert görünmeye çalışan ama bunu beceremeyen bir karakter vardı hayatımda.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rante.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Tanrı bin birinci gece şairi yarattı, bin ikinci gece Cemal'i.

Böyle diyordu Ülkü Tamer onun için. O, yeni çıgırlar açan bir şiir akımının en hızlı neferiydi. Şimdi *Sevda Sözleri*'ni ilk yayımladığı yuvasına dönüyor.

Cemal Süreya yeniden Can Yayınları'nda.

Yekta Kopan

“rüyamda bit içinde yüzüyordum”

Camus'nün “Veba”sından tam dört yıl önce yayımlanan bir salgın hikâyesi:
Turan Aziz Beler imzalı “Bit Yüzünden”

Malumunuz, şu içinden geçtiğimiz garabet zamanlarda çokça önerilen kitaplardan biri de Albert Camus'nün “Veba” adlı romanı oldu. 1947 tarihinde yazılan bu roman sadece Cezayir'deki Oran şehrinde geçen kurtmaca veba salgını değil, saf kötülüğün adım adım yayılışını da anlatır. Üstelik İkinci Dünya Savaşı'nın taze izlerini taşıyan bir dünyada, Nazilerin Fransa'ya ve tüm Avrupa'ya işgali üstünden de okumalar yapmak mümkündür. İnsanlığın iyi ile kötü, düm ile yaşam arasındaki o muğlak çizgide nereden nereye evrildiğini/devrildiğinin güçlü bir resmidir “Veba.”

Amma velakin tam da bu noktada edebiyat tarihinin gözden kaçmış bir gerçeğine ışık düşürmek gerekir sevgili okur. Her yazdığıyla zihnimizi tokatlayan Camus'nün “Veba”sından tam dört yıl önce yayımlanan ve bir salgının insan ruhunu nasıl da değiştirdiğini gözler önüne seren bir hikâyesinin bu topraklardan çıktığını söylemeseğimiz içimiz rahat etmez: Kitabımızın adı “Bit Yüzünden”. Yazarımız, Turan Aziz Beler.

Turan Aziz Beler çok yönlü bir kişi. Yazar, çevirmen, tuzimci ve kendi deyişle Hollywood'a giden ilk Türk gazeteci, aynı zamanda magazin gazeteciliğinin de kurucu isimlerinden. 1940'larda yazdığı “Çocuklara Görgü” ve “Gençlere Görgü” kitaplarını sahaf dünyası iyi bilir. 1946 tarihli romanı “Beyoğlu Polisi” 1963 yılında Türkiye İnançsızlığı rejisiyle ve Filiz Akin, Eğref Kolçak, Yılmaz Duru, Sevdâ Ferdağlı kadrosuyla beyazperdede boy göstermiş. Meşhur “Turedi Ailesi” romanıyla İstanbul sosyetesinin ve sonradan görmelerin dünyasına füze gibi dalmış. Yazarımız o yıllar boyunca arka arkaya eserler vermiş; Yazılandı Ailesi, Sinsi Cazibe, Kibar Hırız, Allah Kurtarsın, Sevdâ, Gecelerin Koyunuda, Tarih Boyunca Cinsi Cazibe, War Adam Ein Turke.

Gelelim Turan Aziz Beler'in şöhreti, yazdıklarından çok, Şile'de 1953 sonasından hayata geçirdiği turizm hareketinden geliyor. O tarihte Şile'ye gelenek Kumbaba Motel'i inşa etmiş Turan Aziz Beler. Doğal dokunum zedelememiş, bölge insanlarının ürünlerini satıldığı, karavanlı, uyku tulumu, çadırlı turistlerin nehrinden sallarla ulaştığı, çevreci yapılarıyla bir cenneti andıran Kumbaba Motel, 60'lı yıllarda Şile'yi bir turizm merkezine dönüştürmeyi başarmış. Meraklısı Kumbaba Motel'in görkemli ve sonrasında da hüznünlü hikâyesini araştırırsanız bir zahmet. Buraya sadece şu notu düşelim; bölgeye benzersiz katkısından ötürü Turan Aziz Beler adı Şile'de Kumbaba Plajı'na giden caddeye verilmiş.

Biz döneлим kitabımıza...

Hepi topu 32 sayfalık bir kitapçık “Bit Yüzünden.”

1943'te Ülkü Basımevi'nin “Hayattan Enstantaneler Serisi”nin bir numaralı kitapçığı olarak yayımlanmış. Diyeceksiniz ki “Hayattan enstantaneler de ne ola?” Sorunun cevabını kitabın girişindeki kısa paragraftan alalım: “Resamlar, aktüaliteye ait birçok şeyleri güldürücü karikatürlerde çiziler. Medeni dünyada ise bu gibi karikatürlerden başka küçük hikâyelerle de aktüaliteyi tesbit ederler. Bunlar dokümanlar olup hakikatten alınan, hayattan birer enstantanedir.”

Hikâyesine üç satırlık bir “durum” bilgisiyle başlayan Turan Aziz Beler; “1943 senesinin Haziran ayında. Gazeteler tifüs afeatinin yayılışından korku bir surette bahsetmekte ve bu hastalığın nakili bulunan bite karşı halkı savaşa çağırmaktadır.” Bu durum bilgisinden sonra da biz okurları bütün olayın gerçekleşeceği mekâna, Ayaspaşa'nın Gümüşsuyu Caddesi'ndeki denize nazır modern bir apartmana sokuyor. Zamanın zenginleri Osman-Mürşide Yaprak'ın dördüncü kattaki sekiz numaralı daresinde bir “bataklık”-“sarıdağlar”ı karşılaştırmaya girişiyor kitapta. Renk zenginler, onların hizmetinde çalışanlar, non-hizmetçi işçiler, seyyahlar, “anoforladığı” naylon

çoraplar, hanımefendi-beyefendi yerine “Sayın Bay-Sayın Bayan” deme zorunlulukları, dedikoducu açışbaşının gevezelikleri...

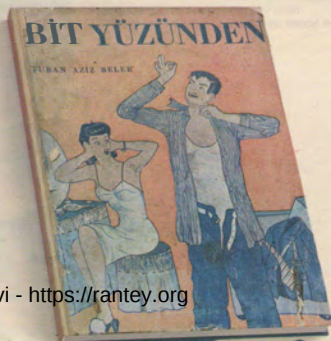
Ne var ki “Bit Yüzünden” sınıfsal farklılıkları faş eden muhabbetlerle sınırlı değil. Osman Bey'in eve gelip kendini balkona atmasıyla başlayan olaylarımız. **“Tramvayda bitlendim” diyerek soyunan ve balkonda don-fanila kalan Osman Bey, bir anda bütün apartman için tehdit oluyor elbette.** Apartmanın manzaralı üst katından bodrum katındaki kapıcı dairesine kadar sıçrayan bitlere dur demek ne mümkün? Beyefendinin balkona asılan “bitli” pantolonu aşağı dairelere düşünce seyreyle sen cümbüşü. Patavatsız komşu Nevin, kapıcı Hasan ile karısı Fatma, bitleri apartmandan okuluna taşıyan talebe Ali salgın paniğine yakalanıyor. Yeni zenginler, sosyeteye yer bulmaya çalışan sonradan görmeler ve onların hizmetindekilerden kurulu bir muhite tek çözüm bitleri sıcak suda boğmak. **“Mutfakta ısınan su ile banyonun hazırlandığını duyan evin efendisi bir atlet çevikliği göstererek koşu kaşa**

balkondan ‘aman destur’ diye çıkıverdi. Cumburlap diye suyun içine kendini attı. Suluğu dayanınca kadar sudan başını çıkarmadı. Aklinca başındaki bitleri suda boğacaktı.”

Meraklı okura kitabın sonunu da söyleyelim.

Osman Yaprak hastalanıyor ama “bit yüzünden” değil. Salgına yakalanma kaygısıyla kendisini don-gömek balkon karantinasına aldığı saatler boyunca “kurander fırtınası”na denk gelip şiddetli bir gribe yakalanıyor. Son sözü söylemek de sınıf atlatma derdinde olan ve bitlerden korunmak için kendini hamama atıp, göbek başında uykuya dalan açışbaşına kalıyor: **“Rüyamda bit içinde yüzüyordum. Uyanınca tıbir ettirdim. Zenginliğe ve paraya delâlet eder dediler.”**

Albert Camus, veba salgınının lağımlardan, kalorifer dairelerinden sokaklara taşan farelerle şehre yayılmasını resmederken, Turan Aziz Beler de tifüs afeatine neden olan bitlerin insandan insana yayılmasını alıyor hikâyesinin merkezine. Hikâyelerin suya da süzün özü de bellidir. Veba Oran'dan uzaklaşır, tifüs Gümüşsuyu'na uğramadan geçer gider. Ama insanın içindeki salgın asla bitmeyecek, sınıftan sınıfa, nesilden nesile yayılmaya sürdürecektir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranteoy.org>

Mehmet Ali & Arşınserisi

Tarık Bayar

"Yarının suyu" dediler, iki yılda milyonlarca litre suyu kurtardılar

Finish, Türkiye'de hemen her eve giren markalardan biri. Pek çok markanın aksine "ver reklamı geç" yapmak bir yana dursun, her iletişim çalışmamızda biz tüketiciyle nasıl daha anlamlı bağlar kurabiliriz sorusunu cevabını arıyoruz. İki yıldır "Yarının Suyu" hareketimizle köklü davranış değişikliklerine öncülük ediyoruz. Artan enerji ihtiyacı, su ktlığı, aşırı atık üretimi ve hijyen gibi gelişen dünyanın önde gelen sorunları arasında **Yarının Suyu Hareketimizle**; suya sahip klmayı amaçlıyoruz. Bulaşıkları elde yıkamayı ve sudan geçirmeyi bırakarak yılda 204 milyon ton su tasarruf edilebileceğini vurgulayarak tüketicilerimizi hareketin merkezine alıyoruz.

SU: YENİ ELMAS

TSKB tarafından hazırlanan "SU: Yeni Elmas" raporunda, Falkenmark Göstergesi'ne göre Türkiye'nin Su Stresli ülke olduğu vurgulanırken, kişi başı tatlı su tüketiminin bugünkü gibi devam etmesi hâlinde Su Fakiri ülke konumuna geçilebileceği uyarısı yapılıyor. Biz Finish ekibi olarak, Yarının Suyu'yla bu raporun geniş kitlelere erişmesini amaçlayan bir tasarruf hareketi hedefledik.

İLK ADIM: SUSUZ BARDAKLAR

Yarının Suyu lansmanını, "Türkiye Ekonomisi'nin Kalbi Su" sloganıyla Uludağ Ekonomi Zirvesi'nde gerçekleştirdik. Zirve için Susuz Bardaklar serisi üretti. Bardaklar, suları kaybeden göllerin topografyasını üç boyutlu yansıttı. Kurumakta olan her bir göle özel üretilen bardaklar, göllerde kalan su miktarı oranı kadar su aldı. Canlı yayında konuşmacıların önünde yer alan Susuz Bardaklar büyük ses getirdi.

Susuz Bardaklar'la fikir önderlerinin dikkati çektiikten sonra Finish ve National Geographic iş birliğiyle Türkiye'nin ilk drama-belgeseli **25 Litre**'yi hazırladık. Kısa sürede Türkiye'nin en çok izlenen belgeseli olan **"25 Litre"**, gelecekte dünyayı etkisi altına alması beklenen su ktlığına dikkat çekti. Gökhan Özoguz, alanında uzman kişilerle görüşerek neler yapılabileceğini araştırırken aynı zamanda 2040'ın İstanbul'unda günlük 25 litre suyla yaşamak zorunda olan bir kadının kurgu hikâyesini ekranlara taşıdık.

Belgeselin ardından Finish'in **Söz Ver** reklam filmi yayınlandı. Filmde, sadece bulaşıklarını sudan geçirmeyi bırakarak senede bir göl dolusu suyun kurtarabileceği anlatıldı.

Filmle birlikte yarininsuyu.com web sitesini de hizmete açtık. Sitede, su ayak izini hesaplayan

ziyaretçilere tasarruf önerileri sunduk. Yaklaşık 1 milyon ziyaretçiye erişen sitede, 350.000 kişi su ayak izini hesapladı ve 15 milyon ton suyu kurtarmaya sözverdi.

Eş zamanlı bir diğer aksiyonumuz da daha fazla su tasarrufu için Tasarruf Sözü kampanyamız oldu. **Tasarruf Sözü** veren ve su faturalarının görselini kampanya sayfasına yükleyerek tasarruflarını kanıtlayan tüketiciler, Migros'tan yapacakları Finish Quantum alışverişlerinde tasarruf ettikleri oran kadar indirim kazandılar.

KUYUCUK GÖLÜ'NE CAN SUYU

Bir zamanlar kuş cenneti olarak anılan ama şimdilerde kuruyan Kuyucuk Gölü'nün kurtarılması için Kars Valiliği, DSİ 24. Bölge Müdürlüğü ve Kuzey Doğu Derneği'yle bir proje başlattık ve göle can suyu getirdik. Taner Ölmez'in Kuyucuk Gölü'nde Yolun Sonu Görünüyor türküsünün bir uyarılmasını söylediği reklam filmimizle Kuyucuk gibi kuruyan göllere dikkat çekti. Türkünün YouTube'da yayınlanan tam versiyonu 3.8 milyon izleyiciye ulaştı.

KAPATALIM ŞU MUSLUKLARI

Finish olarak, çocukları merkeze aldığımız farkındalık reklamlarımızla su israfına dikkat çekmeye devam ettik. Müge Anlı gibi Türkiye'nin önde gelen isimlerinin yer aldığı reklamlarla da herkesi boşakaan muslukları kapatmaya davettik.

Türkiye'nin sevilen dizileri Kadın ve Mucize Doktor'da karşılıklı senaryo entegrasyonu hayata geçirdik. Böylece Türkiye'de ilk defa bir marka için iki dizi bir araya geldi.

Kars'ın Kuyucuk köyünden gelen Cengiz Aktaş ise Mucize Doktor dizisinde gerçek kimliğiyle oynadı. İki sene önce kaybettiği sevgilisinden yani kuruyan Kuyucuk Gölü'nden bahsetti. Bu sırada çıkan albtantla izleyiciler, Kuyucuk'un suyla buluşması için yapılan projelerin anlatıldığı Yarının Suyu Instagram sayfasına yönlendirildi.

FINISH SU ELÇİLERİ

DSİ Su Elçileri Derneği'yle birlikte 5 şehirde 5000'den fazla çocuk ve aileleriyle buluşan Finish markamız, gelecek dönemde Milli Eğitim Bakanlığı ile gerçekleştirilecek projeye okullarda su tasarrufunun anlatılmasına ve Türkiye çapında Su Elçilerinin yetişmesine öncülük edecek.

Yarının Suyu projesi, kişili su kaynaklarımızı korumaya devam edecek. Finish ailesi olarak, herkesi Yarının Suyu'nu korumak için tasarruf sözü vermeye çağırıyoruz.

**Yarının Suyu
projesi, kişili su
kaynaklarımızı
korumaya
devam edecek.**

İllustrasyon: Burak Tarkapan

+1'iz

Hiç fark ettin mi, etrafında bir +1 var. Hem sana tanıdığın bir his yaşatan hem de yepyeni bir yüzle karşında olan.

Bakıp göremediğin ama anlatınca tanıdığın bir +1. Poz verdiğin seninle olan, eli elinde. Seninle oynayan, yenen, yenilen. Sustuğunda da yanında olan konuştuğunda konuşmasını da getiren. Kız kıza, erkek erkeğe ya da hep birlikte, hiç fark etmez... Kalabalığına da yalnızlığına da +1 olan. Ağlarken masanın üstünde, gülerken hep elinde... Bir o şarkıda, bir bu şarkıda ama her nakaratında olan bir +1. Sen koştuğunda seninle koşan hatta seni daha çok coşturan. Sen kumsalda, ayağın kumdayken ya da dağlarda, ormanda yeşille bir olduğunda +1'in olan. Siyahın içinde de olsa sana rengârenk bir dünya vadeden. Sokakta, balkonda ya da o sıkılıp çıktığın partide hep elinde duran. Yeni biriyle tanışmanın keyfini katlayan, yıllara meydan okuyan arkadaşlıklarına eşlik eden.

Nerede olursa ol, ne yaparsan yap hayatına hep değer katan.

Merak etme, tanımadıysan da yakında tanışırsın +1'le.

Zaten yıllardır gittiğin her festivalde, dinlediğin her konserde, izlediğin filmde, heyecanlandığın maçta, hayran olduğun sergide o da vardı.

Sen şimdi dergi okuyorsun, hafif bir rüzgâr esiyor dışarıda...

Belki bir sahil kenarındasın, belki balkonda, belki yoldasın, yollarda...

İşte +1 de orada, yanında.

En keyifli anlarını zenginleştiren, değer katan, çoğaltan, neşelendiren...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

iyi şeyler kafası

Seben, Hale ve Serim.

Nilay Örnek

her şey erişilebilir bir dünya için

Empati az bir toplumdaki insanların en iyi anlama aracı herhangi bir şeyin "kendi başlarına gelmesi." "Ya senin başına gelse..", "senin ananaba-na yapışa..", gibi ifadelerin bu kadar yaygın olma nedeni de bu belki...

Bir hafta yürüyememek yürüyemeyenleri, göremek göremeyenleri anlamaya başlıyoruz ama yapabildiğimiz anda "hiç olmaması" gibi hayatımıza devam ediyoruz... Oysa engeller yüzünden Türkiye'de sosyal hayata karışamayan, birey olamayan, pek çok haktan mahrum bırakılan binlerce insan var.

Seben, Serim ve Hale... Onlar başarılı üç genç insan; bir antropolog, bir mühendis ve bir sanat yönetmeni. Üniversiteyi üstün başarılarla bitirmiş hatta "yüksek"lerini yapmış, farklı iş alanlarında çalışan üç arkadaş. Seben ve Serim serebral palsili, Hale ise tekerlekli sandalye kullanıyor... Üniversiteden bu yana birlikte zaman geçirmekten çok hoşlanıyorlar ama her yere birlikte gidemiyor, birlikte sokaka çıkamıyorlar.

Bu konuda sürekli düşünen, araştırma yapan, başka engellileri olan insanlarla bir araya gelen, sorun ve çözüm önerilerini tartışan, bir yerlerde gönüllü konuşmalarıyla eğitimci veren bu üç genç bir iş fikrini de doğuruyor: Erişilebilir Her Şey...

Gün geçtikçe büyüyen EHS, kurum, mekân, etkinlik ve festivaller başta, erişilebilir olmak isteyen herkese danışmanlık hizmeti veriyor. Üstelik sadece fiziksel olarak değil, içerik ve iletişim alanında da erişilebilirlik. Çünkü bir binaya rampa konulmasıyla engeller bitmiyor, tanışmak ve anlamak, doğru dili kullanmak da gerekiyor. İnternet sitesinin ya da bir sosyal medya kanalının bile bazı insanlara ulaşması için bir öğrenme gerekebiliyor.

KÖR MÜ, GÖRME ENGELLİ Mİ?

Misal ben bu yazıyı yazarken "görme engelli miyim?" diye düşünüyordum ama demem doğru mu?", "kör mü demeliyim görme engelli mi?", bir restoranda

mesela tekerlekli sandalyede birini gördüğümde, küçük bir yardıma ihtiyacı olduğunu düşündüğümde konuşmamı mı daha iyi, hiçbir şey sormamam mı?

Bunların hepsi bilmekten...

Hale, "Konuşun, konuşmaktan çekinmeyin," diyor, "iletişim kurmak en güzeli..."

Serim ise bunun "düzeyine" vurgu yapıyor; fazla üzerine düşmek de sorun. Seben işe giderken "Kızım kayıp mı oldun sen?" diyenden "Anne babam olmadan niye sokaka çıkıyorsun?" diye sorana, türlü türlü insan var. Belki kötü niyetten değil ama bilmekten...

Bir şirkette patenti kendisine ait olan bir eleği de kullanarak çalışan mühendis, profesyonel davulcu Serim, pek çok mekânda sarhoş sanılmış ya da balı, bonzai kullandığı düşünülmüş! Yine bilmekten...

17 Ağustos depreminin ardından tekerlekli sandalyeyle yaşamak zorunda kalan ancak türlü başarıya ve yaşam enerjisiyle pek çok insana ilham olan Ömür Kınay'ın anlattıklarını dinlerken çok şaşırmıştım. AVM'de engelli tuvaletinin daima kilitli olmasından şikâyet ettiğinde "Engelliye sinemada işi ne?" diyen görevliden bir bileet alma ya da kendi başına yolculuk etme konusuna aklıma gelmeyen onlarca engelli dinleyerek üzülmüştüm... Çünkü bilmiyoruz. Bilmeyince de düzeltmek için hiçbir şey yapmıyoruz.

İşte bu noktada Seben Ayşe Dayı, Serim Berke Yazar ve Hale Yıldız'ın kurduğu, sınıdı Neveda Öner, İlgün Aydınoglu ve Eser Epözdemir'le genişleyen, bir de kocaman danışma kurulu olan oluşum, "bilmek ve değiştirmek isteyenlere" hizmet veriyor.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ NÜFUSU KADAR

Onlar EHS'yi ilk önce kendileri için kurmuşlar. "Bu hizmete ihtiyacı olan ne kadar insan var?" diye baktıklarında ise gördükleri 2011 Aralık TÜİK rakamlarıyla şu olmuş:

Türkiye'de resmi kayıtlara dayanan engelli vatandaş sayısı 4 milyon 883 bin; Türkiye nüfusunun %6,6'sı, Doğu Anadolu Bölgesi nüfusu kadar. Ve Türkiye'de sosyal yaşam alanlarının %66'sı erişilebilir değil. Pandemi o "erişilemezliğin" ne boyuta geldiğini siz düşünün. İşte bu noktada bir festival düzenliyorsunuz ya da bir şirketiniz var, Erişilebilir Her Şey size danışmanlık yapıyor. Üstelik bir sağır ile körün karşılaştıkları engeller ayrı olduğundan, herkes kendi bildiği üzerinden anlatım yapıyor. Raporlarla, yaşanmışlıklarla, çözüm önerileriyle sorunlar dile getiriliyor, eğitimler veriliyor. Erişilebilirlik mentorluğu, farkındalık ve algı eğitimleri, erişilebilir sosyal medya danışmanlığı, video ve sanat erişilebilirliği danışmanlığı ve işaret dili eğitim verdikleri ana temalar.

Bu işin "profesyonel bir iş dönüşmesi" de özellikle düşünülmüş çünkü firmalar ücret vermedikleri etkinliklere yeterince değer vermedikleri gibi, emek ve zaman gerektiren eğitimlerin ücret karşılığında verilmesi gerekiyor. Yoksa ekip çeşitli okul ve STK'lar için gönüllü çalışmalarını sürdürüyor.

Her şey bir yana sosyal medya iletilerinden bile çok şey öğrenmeniz mümkün. Pandemi sürecinde bazı online etkinliklere işaret diliyle katkida bulunan Neveda Öner, sanal ortamda işaret dili eğitimleri de verdi misal. Ya da Engellilik Araştırmaları: İlgün Aydınoglu sayesinde "kör" dememin sakıncalı olmadığını biliyoruz...

"İnsanlarda dönüşümü harekete geçirmenin en etkili yolu hayatı birlikte yaşamaktır," diyor EHS. Bir arada yaşamak için de engelleri ortadan kaldırmamız gerekiyor. O geçmişlerini okuyup yaptıklarına baktığınızda gurur duyacağınız bu gençler de engelleri kaldırmak ve doğru tanışmalar için ellerinden geleni yapıyor.

"İnsanlarda dönüşümü harekete geçirmenin en etkili yolu birlikte yaşamaktır."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://ranney.org>

Zafer Algöz

akıllı ol messi

Sosyal medyada takipçileriniz sizi sadece takip etmekle kalmıyor. Hemen hepsi arkadaşınız ve akrabanız oluyor sanki; akıl verenler, akıl isteyenler, laf sokanlar, yol yordam gösterenler...

Aslında bu yazıyı daha önceden planlıyordum ama araya başka sayılar ve yazılar girince hep gecikti. Sosyal medya sayesinde hemen hiç kimse gizli saklı kalmadı. "Yooo ben öyle bir şey demedim" ya da "hayır ben orada yoktum" diymeyorsunuz. Anında görselini paylaşip gözünüze sokuveriyorlar. Sosyal medyada takipçileriniz sizi sadece takip etmekle kalmıyor tabii. Hemen hepsi arkadaşınız ve akrabanız oluyor sanki; akıl verenler, akıl isteyenler, laf sokanlar, yol yordam gösterenler, karşı karşıya geleniz dili lal olacak insanlar... Sosyal medya sayesinde belki de ömründe hiç göremeyeceği dünya yıldızlarını bile parça parça ediveriyorlar.

Sevgili Can Hoca'yla bir program öncesi konuşurken sonuçta şu noktaya geldik: Eğer sosyal medya çok çok eskilerden itibaren olsaydı, hiçbir bilim insanı, mucit, edebiyatçı, sanatçı, doktor, sporcu... yetişmezdi kolay kolay. "Arkadaşlar, ben Graham Bell. Yakında tüm insanlığı yakınlaştıracak telefonu buldum. Çok mutluym." Graham bunu yazdığına yazacağına pişman edilirdi: Yaa bırak bu palavraları Graham, daha metal detektörünü bulamadın, yeme bizi. Akıllı ol Graham. Sadece bununla kalsa iyil Patentini almak için ya da hemen sahtesini yapmak için Çin'den bile akrabaları çıkardı ortaya. Peki Mozart'ı neler yazırdı, hiç düşündünüz mü? "Dün gece sabaha karşı Requiem'i bitirdim.

Saniyorum böylesini bir daha duyamayacaksınız. Şimdi uyuyabilirim artık." Hazır uykuya geçtiğini yazmışken eve gidip notaları tokatlamaya gitseler yine iyi: Bana bak kaçım, ukalalıya gerek yok. Uyurken dikket et kiçin açıkta kalmasın. İki piyano tıngırdattın diye ne çabuk adam oldun. Akıllı ol Wolff...

Geçenler Russell Crowe'un son filminden bir resim paylaşıldı kendi sayfasından. Belli ki film için hem biraz kilo almış hem de yetmemiş kostümleri içeriden biraz şişirmişler. **Ee şimdi Russell'in da milyonlarca takipçisi, yani arkadaşı ve de akrabası var sosyal medyada. Koca Gladatör'ü de doğradılar valla.** Türkçe yapıştırmış bir kardeşimiz: Rasil bu ne hâl lan? Koca Gladatör bu hâle nasıl gelir? Az ye az. Biraz spor yap. Bak unutulur gider sin kaçım. Akıllı ol.

Geçtiğimiz aralık ayında, futbolseverler hatırlayacaktır, Cristiano Ronaldo Sampdoria-Juventus maçında müthiş bir kafa golü attı. Yerden tam 71 santim şıradı, havada resmen durdu. Herkes yere inmesini beklerken o, Michael Jordan'ın efsane üçlüklerine nazire yapar gibi topu ağlara çaktı. Evde bu tarihi ana tanık oldum. Sosyal medya yıkıldı tabii... Gol bütün dünyada ses getirdi. Ben de paylaşımlardan birini "retweet" yaptım. Garanti olsun diye beğeniyse bile tıkladım. Hemen alttan yorumlar gelmeye başladı: Kaçım benim. Ronaldo 1 numaradır her zaman. Messi onun getir götürünü yapar ancak. Ee şimdi böyle iddialı bir cümle gelince Messiciler de boş durmadı tabii: Kardeş sen git bir yüzünü yıka. Messi futbolun Mesii'dir, cahil cahil laf etme. Akıllı ol kaç...

Şimdi bana soracak olursanız, ben hep "Maradona gibisi gelmedi" diyenlerdim. Maradona tek başına takımdı, liderdi, efsaneydi... Messi'yi de Ronaldo'yu da ayrı ayrı zevkle izlerim, bana yeter. Niye o kadar hizmet edecek adam varken birbirlerinin getir götür işlerini yaparlar? Ne gerek var? Sadece top oynamaları yetmiyor anlaşılan... Üstelik bu adamlar başka ülkelerde, başka takımlarda oynuyor. Hani "derbi rekabeti, gerginliği olacak" gibi bizleri ilgilendiren bir durum yok. Ne yaptıysam tarafları yumuşatmadım. "Yapmayın arkadaşlar. Siz şu anda bunları yazarken Messi attığı güzel gol için Cristiano'yu görüntülü aradı, tebrik etti. Adamlar birbirlerinin Noel'ini kutladılar. Ailele el sallastılar. Ronaldo'nun küçük oğlu "Sen uzaylısın Messi, babamdan iyisin", dedi. Kahkahalarla güldüler, vedalaştılar..." Ne yaptıysam olmadı arkadaş. Hani eller kollar kalkınca "İndir bak o elini", "yok yaa, indirmezsem ne olacak?" hıziyla tırmanan tartışma karşılıklı restleşmeye kadar gider ya...

Sosyal medyada da Messiciler ile Ronaldocular birbirine girdi. Sonuçta taraflar birer temsilci seçti ve onları baş başa bıraktılar. "Bak şimdi kardeş, saat tam üçte Salacak İskelesi'nde bekliyorum. Yalnız geleceksin ona göre." Cevap hemen geldi, "Tamam geliyorum. Benim üstümden Messi forması olacak. Sen de Ronaldo'nun formasıyla gel." Haydaaa! 2.56 metrelik kafa golü yüzünden iş nerelere geldi! "Benim Ronaldo formam yok ama arkadaştan alıp geleceğim." Nihayet bu çok önemli ayrıntıyı da çözdüler. Messici fırsatı kaçırmadı tabii; "Ronaldo fanatılığı yapıyorsun ama sende herifin forması yok. Millete akıllı ol diyeceğine kendine bir forma alsaydın önce kaç."

"Bana bak, öyle kaç moç diyip asabımı bozma. Salacak'ta bekliyorum. Kimin daha büyük olduğunu sen de kabul edeceksin, bürür Messi de..." Karşılıklı laf sokmalar bir yere kadar devam etti. Sonunda Messi'ye belki de beş yaşındayken büyükannesinin yaptığı uyarı bir daha hatırlatıldı: Akıllı Ol Messi.

Bana soracak olursanız, ben hep "Maradona gibisi gelmedi" diyenlerdim. Maradona tek başına takımdı, liderdi, efsaneydi...

Kaan Koç

toplumsal sözleşme 2.0

Devletler, ekonomiyi dair tüm dairelerini ve bakanlıklarını kapatıp hızla bir Düş Bakanlığı kurmalıdır. Bu uygulama devletlerin de işine gelecektir; bürokrasi az, maliyet daha düşük ve herkesin düşü devlet düş bankasında.

Beşinci Bölüm...

Uzun yıllar önce yaptığım Afrika gezimde, Kuzey Namibya'nın bakir topraklarında dolanırken bulmuştum kendimi. Susuzluğum o kadar vurmuştu ki beni, bulduğum iki sert kabuklu ve yuvarak meyvenin üzerine bir tahta bağlamış, elime de bir dal parçası alarak karada kano yüzdürür gibi süzülerek gitmeye başlamıştım. Çaresizliğin, insana daimi iyi buluşlar yaptırdığını o gün öğrendim. Aradan birkaç saat geçmedi ki bir kabilenin topraklarına giriverdim. Sandığınız gibi hayatım üzerine bir pazarlığa dalmadılar benimle. Hatta aksine, o kadar dost canlısı davrandılar ki su içmezsem öleceğimi yüzümden anladılar. **İlkel insanlar, kimi konularda modern bireyden fersah fersah ileridir; modern kişi, ihtiyaçlarını dile getirme konusunda özürlüdür.** İlkel insan bunu doğrudan yapar. Modern kişinin canı bir güzel sözcük mü istiyor, delilik kapıdadır. İğne deliğinden atlar sokmaya çalışır bunu anlatmak için; kimi zaman cinayet bile işler. Ya da bağışıklık sistemi bir parça ekmeye mi ihtiyaç duyuyor? Bir kapı çalıp bunu istemek için toplumun en alt basamaklarına inmesi gerektiğini, yıllar yılı kendini yırtayıta kazandığı bütün statüleri eliyle çöpe atmak zorunda olduğunu düşünür. Böyle olması gerektiğini inandırılmıştır. Neyse, o gün, karşımdaki ilkel insanlar bana kova kova su getirdi. Bir yandan tepemden aşağı döküp beni yıkıyorlar, bir yandan da tahta bardaklarla o suyu bana içiriyorlardı. Sandığımız gibi suyun rengi sapsarıydı evet, içinde bir stadyumu doldurabilecek kadar mikrop çeşidi vardı ama ömrümdeki en tatlı suyu içtim o gün çünkü içinde modern dünyaya dair tek bir kaygı ve katkı yoktu. Karşılığını ödemek istedim; cebimde kalan birkaç çeşit banknotu tükürdüm. Alıp baktılar, güneşe tuttular, toprağa serdiler, aralarından biri banknotu kulah yap arkaasıyla kulaklığını temizledi, ihtiyaç bir kadın ise arasına bir parça ot koyup 20'lik euromu sardı ve alev alev içti. Daha sonra bana yaklaşan bir adam gördüm; diğerleriyle aynıydı. Onu ötekilerden ayıran tek fark, gözlerine uzun uzun bakmasıydı. "Hayır, hiçbir şeyimizi karşılıksız veremeycek kadar bilgeyiz. Misafirperverlik, çıkar ilişkilerinde dürist olmaktan geçer," dedi. Verdikleri su ve ağaç gölgeleri için ne istediğini, nasıl ödeme yapmam gerektiğini sordum. "Düşleriyle," dedi.

İnsanoğlu için nakit ödeme zamanı gelmiştir. "Satın aldığımız her şey, bizi satın alıyor" cümlesini tekrar etmenin âlemi yok. Doğadaki canlı cansız her şey, birbirleriyle bir alışveriş ilişkisine dayanarak hayatta kalıyor. Dün aldığımız plastik poşet bile, içindeki ve dışındakiyle, onu tutan ellerimiz ve bıraktığımız tezgâhın üstündeki bakterilerle bir etkileşime girdi; artık çoktan bu yolum yollusu. Fakat insanın kazanma ve harcama enstrümanları, yeryüzündeki yaşamı kısırlaştırıyor. Saatlerimizi verdiğimiz, kendimizi işe yarar hissettirmiş ve karşılığında para aldığımız bu "çalışma sistemi" aslında bir tüketim sistemidir. "Çalışma disiplini" denilen şey "harcama disiplini"nin sistemli biçimde para önce sağlanamaz gereken canlıların olmaması kibar adıdır. Yıllar önce rastladığım o ilkel adamın kastettiğini çok sonraları anladım; insanoğlu, artık alması gereken her şeyin karşılığında kimi düşlerini zihninden direkt dışarı sildirmeli, bunun için aracı kuruluş ve yetkililere, devletin vergi ve denetleme organlarına ihtiyaç duymamalıdır. Rica ediyorum, komik olmaya gerek yok.

Hâlihazırda yaptığımız şey zaten bu iken, para basımı, para

dağıttımı, para kullanımı, borsa, döviz ve altın fiyatları safsatadır. Mesela canınız bir kilo domates mi çekti? Buyurun, o gece göreceğiniz rüyaların 10 dakikası bunu almayayabiliriz! Tarladan mı olsun? 15 dakikalık rüyamız artık yok. Farz edelim ki modern insan gibi daha çiğ düşlerin peşindesiniz; lüks bir araba olmazsa ölürüm diyorsanız, düşlerimizin kalitesine göre bir vazgeçiş yapmak zorundasınız. Fakat garanti edebilirim ki bunun için, mevcut koşullarda 20-22 senelik bir "düş hacmini" harcamalısınız. Bunun adı fantezi değil, distopya değil, gerçekçilik. Devletler, ekonomiyi dair tüm dairelerini ve bakanlıklarını kapatıp hızla bir Düş Bakanlığı kurmalıdır. Bu uygulama devletlerin de işine gelecektir; bürokrasi az, maliyet daha düşük ve herkesin düşü devlet düş bankasında. Gerektiğinde, geri dönüştürülerek kullanılabilecek olan bu düşleri ise, devletin düş tahsilatçısı evinize gelip sizden çekecektir.

Günümüz dünyasının bir diğer kokusuş hayaleti de emeklilik sistemi ve hayat güvencesidir. Modern insan, bu muazzam pisliğin içinde çıkamıyor. Rahat bir yaşlılık geçirmek için, iğrenç bir gençliği mutlulukla kucaklama düşüncesi, eğer insanoğlunun midisini bulandırmıyorsa bırakalım yapsınlar, bırakalım geçsinler. "Rahatça yaşlanıp öleyim" diyen insanoğlu, sırf bu amaç uğruna en verimli yıllarını kölelik ederek ve ruhunu mahvederek geçirirken, devletler her ay bireylerin sırtına bir kırbaç daha vuruyor ve "İşte seni huzurevine düşürmeyecek bir kelif" diyor. Hayır, insanoğlu sakı gibi duraldık demiyoruz hatta bahsi yukseltiyoruz ve insanoğlu geberene kadar sevgi duyduğu işleri yapmaldır diyoruz. Fakat insan, "sevdiğini sandığı" şeyleri yapmaktan vazgeçemediçe, zihinsel bir devrim imkânsızdır. **Hepimizin uğruna didindiği hayat, hepimizin didinirken çoktan kaybettiği hayatlara eşittir.** Ve bilirsiniz ki matematikte 1=0 denilemez. Bu büyük matematiksel gaffet, sanayi devriminin her şeyin sonunda, koca bir toplu mezarlık ürettiğini kanıtlar bize. Sonunda hepimiz yaşadık ve öldük diyeceğiz fakat ilkinden o kadar da emin değiliz. Burada sunduğum kelif, asla bireylerin sırtına yüklenemez, biliyorum. Fakat bu yükü sırtlanmak için günümüzde bireylerden başka bir varlık da yok. Ancak ve ancak toplu bir hareketle değiştirilebilecek olan bu ekonomik cehennem düzeni, her gece bizi düşsüz bırakmaktadır. Toplu bir kapitalizm grevini hayal ediyoruz. Böylelikle yeryüzündeki tüm kaynaklar, bir süreliğine mutlulukla paylaşılacaktır. Sonrasında ortaya çıkacak olan yeni güç dengeleri ve kavgalarla yeni bir sistem girişimi olacaktır; insanın kaynakları paylaşmak için gerekirse birbirlerinin boğazını keskin, dürist katiller ve kışa yoldan geçermiş güçler oluruz. Ortaya nasıl bir ekonomik sistem çıkarsa çıksın, şu anki kadar

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi: <https://ranteey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

HER YERDE BENİMLESİN

*iyi ki
Mini'msin!*

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

ÜLKER

Levent Erden

biri size dese ki...

Biri gelip size kültürel dönüşüm sağlanmadan birey, aile, okul, iş hayatı, kurumlar... düzeyinde hiçbir alanda dönüşümün, özellikle de teknolojiye dayalı dönüşümün mümkün olmayacağını söylese...

Bir gün biri gelse ve size "bugüne kadar ne biliyorsanız hepsi hep geçerli; doğru ve moda deyimle'kalıcı' olabilecek mi?" diye soruverse... Ansızın karşınıza çıkıp. Birdenbire. Tüm yarını, hafta sonunu, bilemediniz gelecek ayı, olmaz ya hadi abartalım, yıl sonunu düşünüyoruz... Böyle şeylerin sorgulanabileceğine, sorulabileceğine dahi inanmazken!

Birileri gelip hesap makinesi daktiloya monte edildiği zaman bunun insanlığın erişebileceği son nokta olduğu zannedilen, sonrasında hayatın her alanına girilmenin ötesinde, vazgeçilmez hâline gelen ekranların yavaşta anlaşılmı, sonra da işlevini yitirmeye başlayacağını, bir zamanlar modern teknoloji sembolü olan masaüstü bilgisayarların, hani bütün politikacı, yönetici ve kendini önemli göstermek isteyenlerin fotoğraf çekirmek için bir ellerinde kablolu masa telefonu, diğerelleri klavyede ekrana baktıkları bilgisayarların "düzüştü olanların bile" kaybolacağını dese...

Zaten kemik hatta zaman bağımsız hale gelen iş yapma biçimlerinin, giyilebilir teknolojilerle işe hayatın içine gireceğini dese...

Örneğin; gözlüklerin hem ekran hem kulaklık ve mikrofon hem klavye hem kumanda ve konsol yerine geçeceğini, hapşulunan iki boyutlu ekran yerine bütün mekânın ekrana dönüşeceğini ve her şeyin gerçek boyutunda olacağını söylese... **Lisan engellerinin pek çoğunu ortadan kaldıracağını, bulut üzerinden karşı karşıya konuşulan farklı lisansların anında tercüme edilebileceğini söylese...** Lisan bilmenin o kadar da büyük zorunluluk olmayacağını da dese...

Aslında demokratik olmanın çok, kitleler için yaratılmış, insanı yok sayan tekdüzeliğin, iki boyuta indirilip ekrana hapşedilen, ayırmak, esat ve şekillendiği bilgisayarların tanımadığı ve kutulara tıkılmış hayat yerine, sanal ya da artırılmış ama yine de gerçeğin yaşanacağı söylese... Ekrandan görüntülü konuşmanın James Bond için yapılmış "Q" harikası bir yenilik olmasının film nostaljisine dönüşeceğini, hologramik, yüzüyle hatta pek çok kişinin istenen mekânda bir araya gelebileceğini dese... Bunun sadece iş ya da sosyal toplantıları değil; konserleri, maçları, yarışmaları içinden, tam göbeğinden izlemefratsı olacağını da eklesse...

Boyöyle bütün iş yapış ve akış sistemlerinin baştan aşağı yeniden tanımlanacağını, işin genç yaşta girilip sonra çıktığına emekli olduğun, yıldı iki hafta "izin" için 50 hafta çalıştığını piramityapılı, tepeden aşağı hiyerarşi, rütbe zincirleriyle inen, "İlgâKag"ların gencecik insanları merhum tersi pamuğu üstü önceden tanımlı kutucuklara tıkıştı ve ucu gözükmeyen merdivenlerde, "anahtar performans göstergeleri" havucu peşinde dili dışarda koştuğu yapıların ömrünün artık pek de uzun olmayacağını...

Orta Çağ'ın her tepeyi duvarla çevirip kendi bayrağını dikerek yüceleştirdiği zanneden küçük krallıkların bugünkü benzerleri olan departman yapılarının sağlanacağı Pazarlama, Satış, IT, Finans, Üretim Şehir Devletleri'nin yanında, "ecayy" soslu, günlük hayatta cümle içinde kullanamadıkları ama dilden düşmeyen "ceviklik" için katı fren mekanizması olan krallıkların; yetenek körelten, hiç yenilenmeyen İlgâKag'nın ve üç yerden fiyat alında dünyanın ancak dönebileceğini düşünen satın alma departmanlarının ortadan kalkıp bütünsel bakan, çözüm odaklı, çoklu yatırımlara sahip, farklı deneyimlerin proje bazında birlikte çalıştığı yapılara geçilecek durumda olduğunu...

Bir kişinin birkaç yerde çalışabileceğini, kurumadeğili, yeteneğe dayalı ekip aidiyetinin öne çıktığını, "payaşma"nın öne geçmekten, geride bırakmaktan daha tatmin edici olduğunu, sahip olma pompamalarının ötesine geçip farklı ilgi ve merak alanlarına ait olma peşinde koşup, doğuştan edinilmiş varsayılan aidiyetlere sığınma zorunluluğunun olmadığını, refah dağılımının asimetrisi taşıyabildiği son dönemecin de aşımakta olduğunu, ancak makul dağılımla herkesin bir arada ayakta kalabileceğini söylese...

Biri gelip size bütün bunların ışığı altında tüm eğitim sisteminin tekrardan ele alınması gerektiğini, "eğitim sarf" kişisini herkonunun merkezine alınması gerektiğini, toplumsal

dönüşümüne ihtiyaç olduğunu, kültürel dönüşüm sağlanmadan birey, aile, okul, iş hayatı, kurumlar... düzeyinde hiçbir alanda dönüşümün, özellikle de teknolojiye dayalı dönüşümün mümkün olmayacağını söylese...

Haydi ilkökulu bir yana bakalım; okul bittikten üç-beş sene sonra dahi okunmuş olan konuların yüzde doksan beşinin bir damla bile akılda kalmayacak şekilde buharlaşmış olmasının anlamsızlığını ve bunun yarattığı enerji kaybını anlatsa... Üniversitelerin bir meslek öğrenme yeri değil; aslında bilim öğretme, insanı, çevreyi, hayatı anlayıp daha iyiye götürme merkezi olduğunu, akademi ve onun bürokrasisinin yarattığı hantal, hayattan ve bilimden uzak, küçükgöde okyanusvari rekabet peşinde güç oyunları alanı olup bunlara bile erişmenin ancak sistem ezberleyerek mümkün olmasının anlamsızlığını anlatsa...

Ustelik hayat bu kadar hızlı değişirken yirmili yaşların bir bölümüne kadar gidilen okullardan öğrenilenler, hem ömrün hem de zorunlulukla çalışma sürelerinin uzamasıyla, kırk-elli yıl idare edilebilmesi artık imkânsız. Hatta değişim hızına bakılrsa herkesin hangi alandave meslekte olursa olsun en fazla on yılda bir, Formula 1 pit stop'larında olduğu gibi hızla zamana ve onun gereklerine uyduurulması lazım.

Ama akademi daha normal dönemdeki öğrencisi için bile zamannın gerisinde kalıp, bir yüzöl arkaaden gelirken bir de hayatta sürüklenenleri nasıl güne ulaştırır?

Birisi size gelip aslında okulların açık büfe gibi olması gerektiğini, kimseye işletmeci, mühendis, şucu bucu etiketlerini yapıştırmadan, isteyen istediği seçimde, sonunda "bir şeyci" olmak zorunda bırakılmadan istediği ders ve konuları seçeceğini, bu yetenek, yetkinlik ve çapraz beceriler sayesinde yeni dönemin gerektirdiği eğitimin sağlanacağını söylese... Ama akademik üstyapı ve regülasyonun bunu yürütmesine bile almadan azık bir dönemde buz tutmuş olduğunu, fakat ancak suyun mutlakayolunu bulduğunu, bunun için yeni ve hep bir sonraki için fırsatlar yarattığını söylese...

Birisi çıkıp, aslında bütün bunların bir bilim kurgu filmi olmadığını, zaten varolduğunu ve yaygınlaşmasını da son dönem gerektirdikleriyle çok hızlandığını, birkaç yıl daha çok vor sert bir dönem geçecek olsa bile, fırtınalı havadaki uçaklar gibi bulut üzerine çıkınca güneşin açvereceğini söylese...

Ama bir başkası da yaşı, şişman, sakallı adamların öngörülerini pek takmayıp dese...

Bir gün birinin size dediklerine ne kadar inanırınız?

Yirmili yaşların bir bölümüne kadar gidilen okullardan öğrenilenlerin, hem ömrün hem de zorunlu olarak çalışma sürelerinin uzamasıyla, kırk-elli yıl idare edilebilmesi artık imkânsız.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranet.org>

Mehmet Ali & Akşamsefası

Kumbaranın serüveni “Evinizin Kasası İş Bankası Kumbarası” sergisinde

Nesilden nesile para biriktirme alışkanlığını kazandıran İş Bankası kumbarasının hikâyesini alışılmışın dışında çevrim içi bir sergi deneyimi ile öğrenebilirsiniz.

Türkiye İş Bankası Müzesi koleksiyonunda bulunan İş Bankası kumbarası ile ilgili fotoğraf, afiş, belge, objeler bir araya getirilerek “Evinizin Kasası İş Bankası Kumbarası” başlıklı sanal bir sergi oluşturuldu. www.issanat.com.tr adreslerini çevrim içi ziyaret edilebilen sergi, dijital ortamda Türkiye İş Bankası Müzesi içerisinde modellenerek tasarlandı. Sergide, ülkemizde ilk kez Türkiye İş Bankası tarafından 1928 yılında dağıtılmaya başlanan kumbaranın hikâyesi anlatılıyor.

Tetrazon Yapı İşleri ve Prodüksiyon tarafından tasarlanan sanal kumbara sergisi, İş Bankası Kumbaraları, Tasarrufu Teşvik İkramiyeleri, Kumbara Reklamları, Dış Mekan Reklamları, Kumbara ve Çocuk Sergilerde Kumbara ve Dijital Kumbara başlıklarını taşıyan 7 bölümden oluşuyor. 360 derece sanal tur özelliğiyle gezilebilen sergi, mekanlarında metinleri dinlemek, videoları izlemek, dergi okuyabilmek ve yapboz gibi oyunlar oynayabilmek mümkün.

Tasarruf etme alışkanlığını çocuklara ve gençlere aşıladı

“Evinizin Kasası İş Bankası Kumbarası”, dönemin fotoğrafları ve animasyonlarla eşliğinde ziyaretçileri 25 Aralık 1929’da Türkiye İş Bankası’nın İstanbul Şubesi’nde gerçekleşen ilk Milli Tasarruf Günü kutlamasına götürüyor. “Tasarrufu Teşvik İkramiyeleri”, kumbara hesaplarının çoğaltması için başlatılan ikramiye kampanyası kapsamında Türkiye’nin dört bir yanından ikramiye kazanan minik talıhillerin yaşam yükülerine tanıklık etme imkânı sağlıyor. “Kumbara Reklamları”, Türkiye reklamcılık tarihinde önemli bir yeri olan kumbara kampanyası için dönemin önde gelen grafikler ve ressamlarının hazırladığı kartpostal, ilan ve reklam çalışmalarından oluşuyor. “Dış Mekan Reklamları”, İş Bankası kumbaralarının 1928’de ilk tramvay

önemli örneklerine ve ikonik kumbara saatlerin ortaya çıkış hikâyesine yer veriyor. “Kumbara ve Çocuk”, 1931 yılında çocuklar için yayımlanmaya başlanan ve bugün hayatını dijital platformdaki www.kumbaradergisi.com adresi üzerinden sürdüren “İş Kumbarası” dergisinin ilk örneklerini, en bilinen metal kumbaraların yanı sıra farklı renk ve biçimlerdeki İş Bankası kumbaralarını inceleme fırsatı tanıyor. “Sergilerde Kumbara” bölümünde 1930’lu yıllarda Banka’nın Ankara ve İzmir’de katıldığı yerli mali ve sanayi sergilerinden görseller yer alıyor. 2017 yılında çocukların ve gençlerin dijital olarak da para biriktirmesine olanak sağlamak üzere geliştirilen “Dijital Kumbara” ise Mehmet Ali ve Akşamsefası bölümünde

Serginin tasarım ve uygulamasını üstlenen müzolog-tasarımcı Burçak Madran sergiyle ilgili şunları söylüyor: “Türkiye İş Bankası Müzesi’ni yeniden modelledik. Tam olarak buna sanal bir sergidiyemiyorum çünkü 360 derece sergilere de sanal sergi diyorlar ama onlar gerçekte varolan sergiler. Gerçek bir mekanın içerisinde kurgulanmış ama fiziken daha önce hiç varolmamış bir sergi bu. Artırılmış gerçeklik dünyasınınine girebiliyor, inceleyebiliyor, daha fazla bilgi alabilirsiniz. Sanal sergi

fikrini ve yöntemini biraz değiştirdik. Kumbaralara tıklayarak erişilen salonlarda Alis HarikalarDiyarı’nda dekoru yapmaya çalıştık. Sergi, gözlük olduğu takdirde üç boyutlu olarak da gezilebiliyor. Tamamen etkileşimsel, ziyaretçinin istek ve arzularına göre derinleşebileceği bir alan yarattık. Onun dışında küçük ayınlar ekledik. Videoları seyredebiliyoruz. Kitap okuyabiliyoruz.”

Levent Kömür

yeni bir mümkünün kıyısında

İş dünyasının, ırk ve cinsiyet ayrımına karşı “ama”sız, bu kadar net bir duruş sergilemesi ne güzel. Bu iki lidersiz hareket, iş dünyasında “lider” kavramını yeniden tanımlıyor.

Suskunduk ve bekledik
Yaşandı saygıttık
Sonunda yeter dedik
Bir daha susmayana dek

Bunlar Filiz Kerestecioğlu'nun “Kadınlar Vardır” şarkısının sözleri. “Black Lives Matter”la ilgili bir içeriğe her rastladığımda, kendimi bu şarkıyı mırıldanırken buluyorum. Zira bu sözler, günümüzde Chicagolu siyahi bir gencin ağzından döküldüğü olabiliirdi.

“İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” haykırışını her duyduğumdaysa ABD’de kamusal haklar, işe alımlar gibi konularda siyahi vatandaşlara yapılan ırkçı ayrımcılık ya da diğer Medeni Haklar Yasası akıma gelir. Yıl 1964. Kendi kendime daha yapacak çok işimiz olduğunu hatırlatırım. Bu yasadın 50 küsur sene sonra bile insanlar hâlâ sokaklarda hak aramak zorunda kalıyorsa, elbette Türkiye’de İstanbul Sözleşmesi’ni önce savunmak sonra uygulamak için amansız bir mücadele içinde olmamız lazım. Aslında bu mücadeleyi cinsiyet ve ırk eşitliği mücadelesinden daha geniş bir perspektifle ele alıp, sadece belli bir sınıfın değil, kendini nasıl tanımlıyorsa tanımlasın, her bireyin temel ve kamusal alandaki haklarına sahip olabildiği ve yaşamını bu medeniyette sürdürdüğü bir toplum yaratıncaya kadar devam ettirmeliyiz.

Bu iki muhalifin birçok ortak paydası var; lidersiz hareketler ikisi de. Muhalifleri genel olarak “beyazırkerk yönetici sınıf” (white supremacy). Bir ortak payda antitezlerinin her şeyi birbirine zıt iki kutup üzerinden tanımlayan düşünce şekli olması. Öyle ki bu antiteze göre bir insan bir kutupa değilse mutlak öteki kutuptadır. Siyah değilse beyaz, kadın değilse erkek, galip değilse mağlup, doğru değilse yanlış. Bu ikilikli temeline dayalı kültürümüzden giderek daha çok kutuplaşmış bir girdabın içindeyiz. Diğeryandan artık neredeyse ana haber alma aracımız hâline gelen sosyal medya, hem bu kutuplaşmalardan besleniyor hem de bilimsel temele ve gerçeklere dayanan haberlerin pompalanmasıyla bu kutuplaşmayı besliyor.

İşte tam da bu yüzden, ben bu iki harekete çok önemsiyorum ve bizi bu kutuplaşmadan kurtaracaklarını düşünerek dört elle sarılıyorum. Umudum pandemi sonrası normalleşen Yeni’nin (evet yeni normal değil, normalleşen Yeni), bu kutuplaşmanın düşünce şeklinin sonunu hızlandırması. Bütün renk, ırk, cinsiyet, fikir ve zevklerin, bir diğere ragmen ya da karşı değil, bir diğeri kendine benzetmeye çalışmadan, birlikte var olabilmeleri.

İstanbul Sözleşmesi’ni ele alalım. **Sözleşme evin içinde veya dışında şiddet gören herkesi korumayı hedefliyor; sadece kadınları değil. Statüler temelinde herhangi bir ayrımcılık olmaksızın herkesi güvence altına alıyor.**

Çocukları da yaşlıları da koruyor. Lezbiyen, gey, biseksüel, transseksüel bireyleri de... Gelenekleri kendine kalkan yapan şiddete karşı bir sözleşme. Aslında tek yapmamız gereken, sözleşmenin maddelerini okuduktan sonra

yardıda bulunmak. İstanbul Sözleşmesi’nin girişinde şöyle bir ifade var:

Kadına karşı şiddetin, kadınlarla erkekler arasında tarihten gelen eşit olmayan güç ilişkilerinin bir tezahürü olduğunu ve bu eşit olmayan güç ilişkilerinin, erkeklerin kadınlara üstünlüğüne, kadınlara karşı ayrımcılık yapmalarına ve kadınların tam anlamıyla ilerlemelerini engellemesine yol açtığını bilincinde olarak...

Bu paragraf bana, kendisine hayalleri sorulan bir ev kadınının cevabını hatırlattı. “Kuş olup uçmak.” **İklim krizi ve çarpık kentleşmeyle beraber büyük şehirlerde bağlanan, ev içi şiddete maruz kalan kadınlar “kuş olup uçmak” istiyor. Bu cevaptan daha kuvvetli bir dayanağı olabilir mi bu sözleşmenin?**

Bu iki hareket kurumsal hayatta da etkilerini göstermeye başladı. Ekranlarımızı siyaha boyuyoruz, duvarlarımızda #İstanbulSözleşmesiYaşatır yazıyoruz. İş dünyasının, ırk ve cinsiyet ayrımına karşı “ama”sız, bu kadar net bir duruş sergilemesi ne güzel. Bu iki lidersiz hareket, iş dünyasında “lider” kavramını yeniden tanımlıyor. Kurumsal evrende kutuplaştıran, benmerkezi yaklaşım yerini çeşitlilik ve kapsayıcı, her rengi içinde barındıran bir söyleme bırakmaya başlıyor. Şimdilik bu söylem henüz kitlesel olarak tanımlanmayacakmış bir ölçüde ulaşmış değil. Hatta eylem ve davranış değişikliği olarak kendini yeterince göstermedi henüz.

“Black Lives Matter” demek için siyahi, “İstanbul Sözleşmesi Yaşatır” demek için kadın olmanın gerekli olmadığı günleri de gördük! O yüzden katedtiğimiz mesafeye ilgili iyimser olma zamanı şimdi. Sırada normalleşecek başka yenileri var iş dünyasının. Benjamin Zander, liderliği “İmkân sanatı” olarak tanımlar. İşte o yüzden yeni bir mümkünün kıyısında olduğumuzu inanıyorum. “Empati” kavramı bizi “çeşitlilik ve kapsayıcılık” kaplarına getirdi. Bu yeni mümkün de bizi “aktivizm” sayesinde bu kapılardan geçirecek. Çünkü eyleme geçmezsek desteklerimizi sadece sosyal medya sayfalarımızda, ilan panolarında kalacak. O yüzden ben iki harekete destekleyenler sevgilerini eyleme ve emeğe dönüştürmeye hazır olmalı.

Dünyayı kapsayıcılık kurtaracak. Sait Faik’in “Alemdağ’da Var Bir Yılan” öyküsünde dediği gibi: *Bir insanı sevmekle başlayacak her şey.*

**“Black Lives Matter”
demek için siyahi,
“İstanbul Sözleşmesi
Yaşatır” demek için
kadın olmanın gerekli
olmadığı günleri de
gördük!**

Bu köşe
okuyucularımız
tarafından
hazırlanmaktadır.

konu: gitmek
hikâye: esma burcu havasi
fotoğraf: lamia demircioğlu

bir gidişe dair

Ekim ayı... Bu evdeki on senelik yaşıntım kolilerin içine istiflenmiş. Roland üzerlerine büyük bir titizlikle; "mutfak/banyo/salon" falan yazıyor, içim kadar kahverengi kutuların. Gözümlü yazdıklarını takip edip, içimden "gitme kal bu şehirde" yazıyorum aynı kutulara. Boğazımda bir düğüm var, bu kadar telaşlı olmasak ağlayacağım ama çok telaşlıyım. "Buna vakitim yok sonra ağlarım" diye düşünüyorum. **Kutulara yaptığım gibi bantlıyorum bazı düşüncelerimin ağzını da...** Giriş katındaki evimizin penceresinden bizi taşıyacak olan kamyonetin yolunu görüyoruz.

Kamyonet geliyor.

Mesajlaşmalarda gönderdikleri bütün o reklamlarda vad edilen tüm profesyonellikten uzak, bir adam, iki Afgan genç iniyor kamyonetten. Çocuklar hiç konuşmuyorlar, şoför Türkiye bilmediklerini söylüyor. "Ben de anlıyorum ama konuşamıyorum zaten şu anda" diye düşünüyorum, dolayısıyla sorun olmuyor. Evlerinden uzakta o iki cılız çocuk, koca koca şeyleri taşıdıkları onlara karşı bir üzüntü peydah oluyor içimde, sonra omuzlarımda bir sürü yükü bilmediğim bir yere defolup gittiğim aklıma geliyor. Bu kez kendime üzüliyorum. Böyle bir onlara, bir kendime üzülecek beraberce yükümlüyorum kamyonu.

Kamyon ağzına kadar dolu

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://antey.org>

Gönül ucu açık bir sonsuzluk; idealin olan partiyeye gönül verirsin, idolün olan insana bağlanırsın. Tutkun olduğun bir takımı karşılıksız seversin. Çıkarları için görmezden gelirler seni. Doğrularınla, liyakatinle, vefanla doğru bildiğin yolda hep yalnızsındır. Ne ırk ne din ne de dil ayırırısın. Beklenen sadece vefadır. Vefa bir semtin adı değil sadece, gönülden bir sıcak duygudur.

Savaşlar, kavgalar, açlar hepsinde çıkarlar, menfaatler ön safta. **Böyle bir dünyada dost bulmak büyük şans. Paranın güç sahibi, söz sahibi olduğu bu zaman diliminde emekler, çabalar bir kalemden yok sayılabiliyor.** Tarihte, sosyolojide hep güç savaşları çıtırmamış mı? Hep güçlü zayıfı ezmemiş mi? Sınırlara duvarlar çekilip duvarlar yıkılmamış mı? Milyonlarca insan bir karış toprak için yerinden yurdundan edilmemiş mi? Minicik bebekler bilmedikleri topraklara cansız bedenleriyle kurban edilmemiş mi? Sınırlı bir ömrü insanoğlu sonsuzmuş gibi yaşamakta.

İçin acıyarak seyrederisin olup biteni. Bir sihirli el olsa da dokunsa bu evrene diye derinden bir iç geçirirsin.

Mevlana'nın söylediği gibi "Bize gözün değil, gönülün gördüğü yürek gerek." Gönül pınarlarının hep güzelliklerle, vefayla, dostlukla dolu olması, savaşların olmadığı, insanların çıkarsız, riyasız, sevgiyle yaşayacakları bir dünyayı gönülden isteyerek...

Eylül 2020 - Sayı: 72 - Ayık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi
Ayık Yayınları Süratli Yayın - Yayıncı KAFKA Grup Reklam Yayıncılık Sanayi ve Ticaret LTD.ŞTİ
İmtyaz Sahibi: Candaz Tolga Işık Sorumlu Müdür: Hürriyet Çanga
Genel Yayın Yönetmeni: Ayça Deniz Karadağlı
Görsel Yönetim: Dorukhan Varlık Tasarım, Nazlı Kaplan Kapak: Hakan Arslan
Okuyucu Temsilcisi (Email): Akyıldız Reklam: reykul@akayildizreklam.com.tr - (0312) 291 40 99
Adres: Kızıyolu Mah. İsmailpaşa Sok. No: 44 Kat: 5 / İstanbul Tel: (0216) 428 9 888
Baskı: İhsan Güneşler İHA.Ş. 29 Etem Cad. Kat: Plaza No: 11/A-1
Yenişehir / Beşiktaş / İstanbul Tel: (0212) 454 5000 E-posta: info@antey.org
www.kafka.com.tr info@antey.org reklam@akayildizreklam.com

Kapak çizimini çizdiği: Ayık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi Sayı: 72 - Eylül 2020
Ayık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi Sayı: 72 - Eylül 2020
Ayık Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi Sayı: 72 - Eylül 2020

Tek başına
kurduğun
hayal,
yalnızca
hayaldir.
Birlikte
kurduğunuz
hayal ise
gerçektir.

Yoko Ono